

Projekt współfinansowany w
ramach programu Unii Europejskiej
„Erasmus+”

CRITICAL INTERNET USAGE

PODRĘCZNIK KRYTYCZNEGO KORZYSTANIA Z INTERNETU

2020-1-PL01-KA204-081756

Cyberbezpieczeństwo zaczyna się od krytycznego myślenia, a zatem celem niniejszego podręcznika jest zwiększenie pewności siebie użytkowników Internetu oraz ich świadomości na temat niebezpieczeństw, które mogą tam napotkać.

Ten projekt jest realizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Projekt lub publikacja odzwierciedlają jedynie stanowisko ich autora i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w nich zawartość merytoryczną

Spis Treści

Rozdział 1 – Krytyczne Myślenie Online (Kairos Europe)	2-41
Rozdział 2 - Fake News (Nazhayat).....	42-72
Rozdział 3 – Trening Kreatywności w Kontekście Nauczania o Bezpieczeństwie w Internecie (Fundacja Pro Scientia Publica)	73-106

ROZDZIAŁ 1

Krytyczne Myślenie Online

Ogólne cele rozdziału	Pomoc uczestnikom w: <ul style="list-style-type: none"> - Zrozumieniu co rozumie się przez „krytyczne myślenie” i „umiejętność korzystania z mediów”, czy można je rozwinąć i jakie są ich główne elementy. - Rozwinięciu umiejętności krytycznego myślenia w sieci - Rozpoznaniu roli krytycznego myślenia w Internecie, by zapobiec mowie nienawiści w sieci - Zrozumieniu znaczenia wpływu internetowych zjawisk, jak memy, czy clickbaity - Rozwoju wiedzy na temat narzędzi psychologicznych, które utrudniają krytyczne myślenie w Internecie - Rozpoznaniu znaczenia inteligencji emocjonalnej i empatii w walce z internetowym trollingiem 				
Konkretne cele nauczania	Po zakończeniu tej sesji uczestnik powinien: <ul style="list-style-type: none"> ● Rozumieć terminy: „krytyczne myślenie” i „umiejętność korzystania z mediów” ● Wiedzieć jak zastosować krytyczne myślenie w różnych sytuacjach ● Rozpoznawać znaczenie krytycznego myślenia w Internecie ● Rozumieć problem mowy nienawiści w Internecie ● Wiedzieć jak zastosować metody SIFT I CRAAP ● Rozpoznawać sposoby, w jakie krytyczne myślenie może zbadać podstawę, uzasadnienie i słuszność twierdzenia ● Rozpoznawać różne narzędzia psychologiczne, które utrudniają myślenie w sposób krytyczny w Internecie, w tym stronniczość potwierdzenia, łatwość poznawczą, powtórzenia, pobudzenie emocjonalne i uzależnienie ● Rozumieć problem trollingu i w jaki sposób empatia i inteligencja emocjonalna mogą zapewnić rozwiązanie 				
Tematy poruszane podczas tej sesji	<ol style="list-style-type: none"> 1) Stosowanie krytycznego myślenia 2) Rola krytycznego myślenia w obliczu zagrożeń online 3) Krytyczne myślenie i narzędzia psychologiczne online 4) Inteligencja emocjonalna 				
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 5px;">Przewidywana długość sesji</td> <td style="width: 50%; padding: 5px;">Liczba miejsc na liście</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">4 godziny</td> <td style="text-align: center; padding: 5px;">(do uzupełnienia przez trenera)</td> </tr> </table>		Przewidywana długość sesji	Liczba miejsc na liście	4 godziny	(do uzupełnienia przez trenera)
Przewidywana długość sesji	Liczba miejsc na liście				
4 godziny	(do uzupełnienia przez trenera)				

Uwagi na temat lekcji/zajęć w ramach planu sesji

Profil grupy

Czy ta grupa posiada jakąkolwiek wcześniejszą wiedzę na ten temat?

Czy ta grupa pracuje z grupami wrażliwymi?

Czy ta grupa pracuje z dziećmi?

Czy ta grupa ma rozległą wiedzę o/jest obecna na portalach społecznościowych?

Płeć: Mężczyźni / Kobiety/ Grupa mieszana

Przedział wiekowy:

Inne informacje:.....

Zalecane przygotowania przed rozpoczęciem sesji

Uczestnicy powinni:

- Zastanowić się nad tym, czym jest krytyczne myślenie, kiedy go używamy i dlaczego jest takie ważne.
- Zastanowić się nad czyhającymi w Internecie niebezpieczeństwami, na jakie mogą się natknąć konkretne grupy.
- Zastanowić się, w jaki sposób pytania mogą zostać wykorzystane do różnych celów.
- Zastanowić się nad problemem uzależnienia od social mediów.
- Znaleźć kilka internetowych memów i clickbaitów.
- Obejrzeć poniższy krótki filmik:
<https://www.youtube.com/watch?v=vNDYUlxNIAA>

Bibliografia

- Zainab Fazal, Behavior Skills Training in 4 Steps [Trening umiejętności behawioralnych w 4 krokach] , <https://behaviourcompany.com/behavior-skills-training-in-4-steps/>
- John Malouff, Children learn empathy growing up, but can we train adults to have more of it? [Dzieci uczą się empatii dorastając, ale czy możemy nauczyć dorosłych, by mieli jej więcej?] The Conversation, January 10, 2017, <https://theconversation.com/children-learn-empathy-growing-up-but-can-we-train-adults-to-have-more-of-it-68153>
- SIFT (The Four Moves) [SIFT (Cztery Ruchy)], June 19, 2019, Mike Caulfield, <https://hapgood.us/2019/06/19/sift-the-four-moves/>
- The SIFT Method for Evaluating Information [Metoda SIFT w ocenie informacji] Text Descriptions of Images in Guides, University of Oregon Libraries, <https://researchguides.uoregon.edu/c.php?g=940703&p=7253292#s-lg-box-wrapper-27014439>
- The SIFT Method: Evaluate Information in a Digital World (Infographic) [Metoda SIFT: Ocena Informacji w Świecie Cyfrowym (Infografika)], University of Oregon, Last Updated: Jun 2, 2021, <https://researchguides.uoregon.edu/c.php?g=612324&p=7297194>
- [Six Socratic Questions for Critical Thinking \[Sześć Pytań Sokratycznych dla Krytycznego Myślenia\]](https://www.charlesleon.uk/blog/six-socratic-questions-for-critical-thinking2672020), July 26, 2020, Charles Leon, <https://www.charlesleon.uk/blog/six-socratic-questions-for-critical-thinking2672020>
- Critical Thinking through Socratic Questioning [Krytyczne Myślenie Poprzez Pytania Sokratyczne], Kwantlen Polytechnic University, https://www.kpu.ca/sites/default/files/Learning%20Centres/Think_Critical_LA.pdf
- False, Misleading, Clickbait-y, and/or Satirical "News" Sources [Źródła Fałszu, Zmyłek,

Clickbaitów i/lub "Wiadomości" Satyrycznych], 2016, Melissa Zimdars.,

https://docs.google.com/document/d/10eA5-mCZLSS4MOY5QGb5ewC3VAL6pLkT53V_81ZyitM/preview

- 'I was a teacher for 17 years, but I couldn't read or write' ["Byłem nauczycielem przez 17 lat, ale nie umiałem czytać i pisać"], Published 15 April 2018, BBC News, <https://www.bbc.co.uk/news/stories-43700153>
- Coronavirus: The fake health advice you should ignore [Koronawirus: Fałszywe porady zdrowotne, które powinieneś ignorować], Reality Check team, BBC News, 8 March 2020, <https://www.bbc.co.uk/news/world-51735367>
- Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public [Porady dotyczące choroby koronawirusowej (Covid-19)], Mythbusters, 5 May 2021, WHO, <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/myth-busters>
- 50 Fake 'frequently forwarded' COVID-19 WhatsApp messages [50 fałszywych „często przekazywanych” wiadomości z WhatsApp na temat Covid-19], April 2, 2020, Health Analytics Asia, <https://www.ha-asia.com/50-fake-frequently-forwarded-covid-19-whatsapp-messages/>
- The coronavirus fake news pandemic sweeping WhatsApp [Pandemia fałszywych wiadomości na temat koronawirusa, zalewa WhatsApp], Janosch Delcker, Zosia Wanat and Mark Scott, Politico, March 16 2020, <https://www.politico.eu/article/the-coronavirus-covid19-fake-news-pandemic-sweeping-whatsapp-misinformation/>
- In India, Fake WhatsApp Forwards on Coronavirus are Spreading Faster Than the Disease, Health [W Indiach Przesyłane Przez WhatsApp Fałszywe Wiadomości na Temat Koronawirusa Rozprzestrzeniają się Szybciej niż Choroba], Analytics Asia, April 19 2020, <https://www.news18.com/news/buzz/in-india-fake-whatsapp-forwards-on-coronavirus-are-spreading-faster-than-the-disease-2526195.html>
- That 'Miracle Cure' You Saw on Facebook? It Won't Stop the Coronavirus [To "Cudowne Lekarstwo", Które Widziałeś na Facebooku? To Nie Zatrzyma Koronawirusa], Jacey Fortin, March 18, 2020, <https://www.nytimes.com/2020/03/18/health/coronavirus-cure-gargle-water.html>
- An infectious disease expert debunks COVID-19 remedies circulating on African social media [Ekspert ds. Chorób zakaźnych demaskuje środki zaradcze na Covid-19, krążące po afrykańskich portalach społecznościowych], France 24, 17th April 2020, <https://observers.france24.com/en/20200417-fake-covid-19-remedies-circulate-african-social-media>
- Our Cartoons [Nasze Kreskówki], EAVI Media Literacy for Citizenship, <https://eavi.eu/our-cartoons/>
- Media Literacy [Umiejętność Korzystania z Mediów], EAVI Media Literacy for Citizenship, <https://eavi.eu/media-literacy>
- Get Bad News Game [Gra Get Bad News], <https://www.getbadnews.com/#intro>
- The University Library, The University of Sheffield, Research Skills and Critical Thinking [Umiejętności Wyszukiwania Informacji i Krytycznego Myślenia], The Fake News Game [Gra The Fake News], https://librarydevelopment.group.shef.ac.uk/storyline/questioning/fake-news-game/story_html5.html
- This Article Will Change The Way You Think About Clickbait Forever! [Ten Artykuł na Zawsze Zmieni Twój Sposób Myślenia o Clickbaitach!] Philippa Oliver, The Leith Agency, Sep 8 2017, <https://medium.com/@TheLeith/this-article-will-change-the-way-you-think-about-clickbait-forever-fae3e6b7dee5>
- Clickbait, CoSchedule, 2021, <https://coschedule.com/marketing-terms-definitions/what-is-clickbait>
- Clickbait examples: Headlines and images explained [Przykłady clickbaitów: Wyjaśnienie nagłówków i obrazów], February 9, 2021 by Reputation X, <https://blog.reputationx.com/clickbait>
- 15 very funny (and occasionally inappropriate) golf memes [15 bardzo zabawnych (i czasami niewłaściwych) memów o golfie], Sam Weinman, September 15, 2015, <https://www.golfdigest.com/gallery/15-very-funny-and-occasionally-inappropriate-golf-memes>
- From LOLCats to Pepe the Frog: How memes became the language of the internet [Od śmiesznych kotów do Żaby Pepe: Jak memy zostały językiem Internetu], Suchandrika

Chakrabarti, Wednesday 20 Mar 2019, <https://metro.co.uk/2019/03/20/loocats-pepe-frog-memes-became-language-internet-8956420/>

- Memes 101: What They Are & How to Use Them [Memy 101: Czym Są i Jak Ich Użyć], Jul 20, 2017, by Chen Attias, WiX Blog, <https://www.wix.com/blog/2017/07/what-are-memes/>
- Explainer: what are memes? [Wyjaśnienie: czym są memy?] The Conversation, January 13, 2014, by Sean Rintel, <https://theconversation.com/explainer-what-are-memes-20789>
- Know Your Meme [Poznaj Swoje Memy], <https://knowyourmeme.com/>
- What are you eating through your screens? [Co jesz przez swój ekran?] The EAVI Food Menu, EAVI Media Literacy for Citizenship, 2021, <https://eavi.eu/the-eavi-food-menu/>
- New Border Crisis strikes in Dover [Nowe strajki w Dover w związku z kryzysem granicznym], Nigel Farage, 27 Feb 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=NGIIONIcwG8>
- Don't Go Down the Rabbit Hole, Critical thinking, as we're taught to do it, isn't helping in the fight against misinformation [Nie wchodź do Króliczej Nory, Krytyczne myślenie, jakie znamy, nie pomaga w walce z dezinformacją]. Feb. 18, 2021, by Charlie Warzel, The New York Times, <https://www.nytimes.com/2021/02/18/opinion/fake-news-media-attention.html>
- Evaluating web pages [Oceniając strony Internetowe], University of Sussex, 2021, <http://www.sussex.ac.uk/skillshub/?id=332>
- Socratic method [Metoda sokratyczna], Wikipedia, 2021, https://en.wikipedia.org/wiki/Socratic_method
- Critical thinking checklist [Lista kontrolna krytycznego myślenia], University of Sussex, Moira Wilson, 2009, <http://www.sussex.ac.uk/skillshub/?id=344>
- Social Media Addiction [Uzależnienie od Social Mediów], Addiction Center, 2021, <https://www.addictioncenter.com/drugs/social-media-addiction/>
- Why People Become Internet Trolls: How to address the empathy deficit online [Dlaczego Ludzie Zostają Internetowymi Trollami: Jak zaradzić deficytowi empatii w Internecie], Dr. Adam Bell, Jun 4, 2020 <https://onezero.medium.com/why-people-become-internet-trolls-4dbffaeaa74f>
- Social Media : From disinformation to discrimination [Social media: Od dezinformacji do dyskryminacji], Social Media Inclusion Project, 2021, <https://smiproject.eu/wp-content/uploads/2021/04/Itaka-Training.pdf>
- Miltenberger, R. (2004). Behaviour Modification: principals and procedure (3rd ed.) [Modyfikacja Zachowania: zasady i procedura (wydanie trzecie)], Belmont, CA. Wadsworth Publishing.
- Stassen, M. L. A., Herrington, A., Henderson, L. (2011) Defining critical thinking in higher education [Definicja krytycznego myślenia w szkolnictwie wyższym]. W: To Improve the Academy, Tom 30. Professional and Organizational Development Network.
- European Commission [Komisja Europejska], Report on the Results of the Public Consultation on Media Literacy [Sprawozdanie z Wyników Konsultacji Społecznych na Temat Umiejętności Korzystania z Mediów], 2007. Z: <https://eavi.eu/media-literacy-2/>
- European Commission [Komisja Europejska], A European Approach to Media Literacy in the Digital Environment [Europejskie Podejście do Umiejętności Korzystania z Mediów w Środowisku Cyfrowym], 2007. Z: <https://eavi.eu/media-literacy-2/>
- This tool will help improve your critical thinking [To narzędzie pomoże udoskonalić umiejętność krytycznego myślenia], Erick Wilberding, TED-Ed, 12 Apr 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=vNDYUixNIAA>

Plan Zajęć

CZAS	TREŚĆ	PROPONOWANE AKTYWNOŚCI	ZASOBY
20 min.	<ul style="list-style-type: none"> Wprowadzenie Rozgrzewka Icebreaker 	<ul style="list-style-type: none"> Prezentacja i dyskusja Icebreaker: gra w "pytania" 	<ul style="list-style-type: none"> Komputer Projektor Długopisy Papier Tablica demonstracyjna
30 min.	<ul style="list-style-type: none"> Czym jest krytyczne myślenie i w jaki sposób je przyswajasz? Aktywność otwierająca. Krytyczne myślenie i umiejętność korzystania z mediów 	<ul style="list-style-type: none"> Podajcie definicję krytycznego myślenia, zdecydujcie, czy umiejętności krytycznego myślenia można się nauczyć, czy można ją rozwinąć, czy może jest wrodzona. Zdefiniujcie umiejętność korzystania z mediów 	<ul style="list-style-type: none"> Tablica demonstracyjna Długopisy Papier Dostęp do Internetu
30 min.	<ul style="list-style-type: none"> Zagrożenia w sieci i krytyczne myślenie 	<ul style="list-style-type: none"> Fake newsy i mowa nienawiści w sieci: wstęp Clickbaity i Memy Aktywność związana z konsumpcją cyfrowej żywności Metoda SIFT „Nie wchodź do króliczej nory” Odwrotne wyszukiwanie grafiki Poszukiwanie wiarygodnych źródeł informacji: metoda CRAAP Quiz i zapobieganie internetowemu hejtowi 	<ul style="list-style-type: none"> Komputer Projektor Długopisy Papier Tablica demonstracyjna Dostęp do Internetu Drukowane materiały informacyjne
	<ul style="list-style-type: none"> Krytyczne myślenie 	<ul style="list-style-type: none"> Krytyczne myślenia: metoda sokratyczna 6 typów pytań Odgrywanie ról - aktywność Lista kontrolna krytycznego myślenia 	<ul style="list-style-type: none"> Drukowane materiały informacyjne Komputer Projektor Dostęp do Internetu
30 min.	<ul style="list-style-type: none"> Narzędzia psychologiczne, które utrudniają krytyczne myślenie w sieci 	<ul style="list-style-type: none"> Stronniczość potwierdzenia Łatwość poznawcza Powtórzenie Pobudzenie emocjonalne Uzależnienie od social mediów: co to jest, rozpoznanie uzależnienia i jego negatywnych konsekwencji 	<ul style="list-style-type: none"> Drukowane materiały informacyjne Komputer Projektor Dostęp do Internetu Tablica demonstracyjna Długopisy
30 min.	<ul style="list-style-type: none"> Trolling, empatia i inteligencja emocjonalna 	<ul style="list-style-type: none"> Trolling, doxing i boty na Twitterze Studium przypadku: Jessikka 	<ul style="list-style-type: none"> Drukowane materiały informacyjne

		<p>Aro</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deficyt empatii, toksyczne odhamowanie i deindywidualizacja • Inteligencja emocjonalna • BST: czterostopniowy trening 	<ul style="list-style-type: none"> • Komputer • Projektor • Dostęp do Internetu • Tablica demonstracyjna • Długopisy
30 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Studium przypadku 	<ul style="list-style-type: none"> • Czytanie studium przypadku • Grupowa dyskusja • Analiza 	<ul style="list-style-type: none"> • Materiał do studium przypadku
30 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Informacje zwrotne i ewaluacja 	<ul style="list-style-type: none"> • Grupowa dyskusja 	<ul style="list-style-type: none"> • Długopisy i kartki

Wprowadzenie

- Prowadzący powinien się przedstawić i zaprezentować główne tematy i cele tej sesji.
- Jeśli jest to pierwsza sesja w programie treningu, uczestnicy powinni coś o sobie powiedzieć: ich imiona, skąd pochodzą, czym się zajmują i dlaczego zdecydowali się uczestniczyć w kursie.

Rozgrzewka

Gra 1:

Ułóżcie historyjkę zawierającą nazwy produktów z poniższej listy zakupów, a następnie postaraj się odtworzyć tę listę: 1

- Jajka
- Makaron
- Mleko
- Brokuły
- Herbata
- Masło
- Mąka
- Olej

Gra 2:

Ćwiczenie w parach. Pomyślcie o trzech ważnych dla was datach, a następnie zamieńcie je na słowa zgodnie z liczbą liter. Partner ma za zadanie odgadnąć daty. 2

Przykład: 1492- i znów truskawki ma

Studium przypadku, które skłoni do myślenia!

Od znajomego otrzymujecie e-mail o następującej treści:

„Nigdy nie zgadniesz, co ten nauczyciel ukrywał przez 17 lat!”

Znajduje się tam też link do tej strony: <https://www.bbc.co.uk/news/stories-43700153>. Nie ma tam żadnej innej treści.

Wejdziecie w link? Dlaczego, lub dlaczego nie? Jak się czujecie?

Wyobraźcie sobie, że kliknęliście ten e-mail. Spodziewaliście się tego, co tam znaleźliście? Ufacie i wierzyacie tej informacji? Dlaczego? Podzielcie się przemyśleniami z grupą.

“Pytania” icebreaker:

Potrzebna jest dwójka ochotników. Ochotnicy rozmawiają ze sobą, jedynie zadając pytania – jeśli ktoś powie coś, co nie jest pytaniem, przegrywa. Kontynuują tak długo, jak tylko mogą, a pytania muszą mieć sens i pasować do konwersacji (to nie mogą być przypadkowe pytania). Nie można powtórzyć tego samego pytania dwa razy.

Przykład:

“Jak się masz?”

“Jak się mam!?”

“Nie zrozumiałeś/aś?”

“Jak to możliwe?”

“Więc, w porządku?”

“A czy niebo jest niebieskie?”

“Zawsze gadasz tak dziwnie?”

“To pierwszy raz, gdy ktoś rozmawia z tobą w ten sposób?”

Itd.!

Poza odrobiną rozrywki i skłonieniem uczestników do zastanowienia się nad tym, jakich słów używają, aktywność pokazuje także, jak używa się pytań. Mogą być bezpośrednie, ukazywać zaskoczenie, mogą być też metaforyczne, albo zadane, by uzyskać wyjaśnienie itd.

Spora część krytycznego myślenia dotyczy zadawania pytań. Z tego powodu to ćwiczenie jest zabawnym i ważnym wprowadzeniem do tej sesji.

Krytyczne Myślenie i Umiejętność Korzystania z Mediów

Czym jest krytyczne myślenie i jak je zdobyć. Aktywność otwierająca.

Spróbujcie podać definicję krytycznego myślenia i zdecydujcie, czy krytycznego myślenia można się nauczyć, rozwinąć je, czy może jest dziedziczne.

Porównajcie swoje definicje z definicją Stassena i in.:

Krytyczne myślenie definiuje się jako proces, który podejmujemy do refleksji, uzyskania dostępu i oceny założeń leżących u podstawy pomysłów i działań naszych oraz innych. Krytyczne myślenie obejmuje: „dyspozycje i orientacje myśliciela; zakres konkretnych umiejętności analitycznych, oceniających i rozwiązywania problemów; wpływów kontekstualnych; wykorzystania różnych perspektyw; świadomości naszych własnych założeń; zdolności do metapoznania; czy określony zestaw procesów myślowych i zadań” (Stassen i in., 2011).¹

Do kluczowych umiejętności krytycznego myślenia należą: analiza, interpretacja, wnioskowanie, wyjaśnianie, samoregulacja, otwartość i rozwiązywanie problemów.

¹Stassen, M. L. A., Herrington, A., Henderson, L. (2011) Definiowanie krytycznego myślenia w szkolnictwie wyższym. W: To Improve the Academy, Tom 30. Sieć Rozwoju Zawodowego i Organizacyjnego.

Krytyczne myślenie online: wprowadzenie umiejętności korzystania z mediów.

Czym jest umiejętność korzystania z mediów?

Pozwól uczestnikom podzielić się ich własnymi pomysłami na to, czym jest umiejętność korzystania z mediów. Porównajcie ich pomysły z poniższymi wyjaśnieniami:

„Umiejętność korzystania z mediów można zdefiniować jako zdolność do uzyskania, analizy i oceny mocy grafik, dźwięków i wiadomości, z którymi spotykamy się podczas czynności dnia codziennego i które są ważną częścią współczesnej kultury, jak i zdolność do umiejętnej komunikacji w dostępnych nam mediach. Umiejętność korzystania z mediów odnosi się do każdego rodzaju mediów, wliczając w to telewizję, film, radio, nagraną muzykę, media drukowane, Internet i inne nowe technologie komunikacji cyfrowej”.²

W podobny sposób Komisja stwierdziła dalej, że:

„Celem umiejętności korzystania z mediów jest wzrost świadomości na temat tego, jak wiele form przekazów medialnych spotykamy w życiu codziennym. Ta umiejętność powinna pomóc obywatelom zrozumieć, w jaki sposób media filtrują ich postrzeganie oraz przekonania, kształtują popkulturę i wpływają na prywatne wybory. To z kolei powinno wzmocnić ich poprzez krytyczne myślenie i umiejętność krytycznego rozwiązywania problemów, aby stworzyć rozsądnych konsumentów i producentów treści. [...] Ze względu na kluczową rolę mediów we współczesnym społeczeństwie, Komunikacja podkreśla znaczenie wysokiego lub wyższego poziomu umiejętności korzystania z mediów”.³

Poproście uczestników, aby pomyśleli o sytuacji, kiedy musieli myśleć krytycznie w sieci, lub musieli wykorzystać umiejętność korzystania z mediów. Jeśli nie mają nic przeciwko, część uczestników może podzielić się swoimi historiami.

Więcej o Umiejętności Korzystania z Mediów możecie dowiedzieć się, oglądając animacje, które można znaleźć, wchodząc w poniższy link. Animacje są dostępne w wielu językach:

<https://eavi.eu/our-cartoons/>

Zagrożenia w sieci i krytyczne myślenie

Część pierwsza: Fake news i mowa nienawiści w Internecie

Ten temat zostanie dokładniej omówiony w kolejnym rozdziale. Co więcej, ze względu na to, jak w tej tematyce można zastosować krytyczne myślenie i umiejętność korzystania z mediów, dla prowadzącego powinno być ważne wprowadzenie uczestników do problematyki fake newsów, czyli fałszywych informacji oraz mowy nienawiści w Internecie.

Można to zrobić wykorzystując do tego tę zabawną grę: **the Bad News Game**.

²Komisja Europejska, *Sprawozdanie z Wyników Konsultacji Społecznych w Zakresie Umiejętności Korzystania z Mediów*, 2007. Źródło: <https://eavi.eu/media-literacy-2/>

³Komisja Europejska, *Europejskie Podejście do Umiejętności Korzystania z Mediów w Środowisku Cyfrowym*, 2007. Źródło: <https://eavi.eu/media-literacy-2/>

Poproście uczestników, aby weszli na tę stronę: <https://www.getbadnews.com/#intro>
Mogą zagrać w grę, a później podzielić się wynikami. Osoba z największą liczbą punktów wygrywa!

Ta gra porusza następujące kwestie dotyczące internetowych fake newsów:

- Podsywanie się
- Pobudzanie emocji
- Polaryzacja
- Newsy typu viral („wirusowe”, rozprzestrzeniające się bardzo szybko) i ogromna liczba odbiorców
- Teorie spiskowe
- Wzbudzanie nieufności do instytucji
- Dyskredytowanie innych
- Trolling

Dla prowadzącego ważnym powinno być podkreślenie tych punktów i wyklarowanie wszystkiego, co jest niejasne. To ćwiczenie jest zabawnym wprowadzeniem do tematyki fake newsów, a te tematy zostaną omówione bardziej szczegółowo w dalszej części sesji.

Kolejna gra dotycząca fake newsów zmusi uczestników do zastanowienia się nad tą problematyką. Gra znajduje się poniżej:

https://librarydevelopment.group.shef.ac.uk/storyline/questioning/fake-news-game/story_html5.html

Ważnym jest też, aby wyjaśnić różnice między dezinformacją i mylącą informacją:

- 1) Myląca informacja jest błędna lub wprowadza błąd, jednak nie celowo, a zatem prawdopodobieństwo, że autor chciał oszukać innych, jest niskie
- 2) Sytuacja, kiedy autorzy celowo wprowadzają odbiorców w błąd, może zostać nazwana dezinformacją
- 3) Dezinformacja jest celowym szerzeniem fałszywej informacji, żeby wpłynąć na oceny, czy opinie osób, do których ta informacja dotrze
- 4) Fake news jest blisko związany z dezinformacją, wykazując znaczące implikacje polityczne.

Memy i clickbaity

Clickbaity

Clickbaity próbują zachęcić czytelników do kliknięcia w artykuł, aby strona mogła zarobić pieniądze z każdego wejścia na nią.

Clickbait zazwyczaj nawiązuje do praktyki pisania emocjonujących lub wprowadzających w błąd nagłówków, aby skłonić czytelników do kliknięcia w link. Często opiera się na wyolbrzymianiu twierdzeń lub pomijaniu kluczowych informacji w celu zachęcenia ilości wejść na stronę. Tego terminu zazwyczaj używa się w sensie lekceważącym.⁴

Autorzy mogą się nie przejmować tym, czy artykuł ma jakiś wpływ na odbiorców, ale dbają o to, aby zachęcał do dalszego udostępniania.

⁴<https://coschedule.com/marketing-terms-definitions/what-is-clickbait>

To działanie różni się od reklamowania. Twórcy nie promują żadnego produktu, marki, czy wiadomości, za to stara się generować przychody poprzez „kliknięcia”.

Popularnymi przykładami clickbaitów, czyli przynęt, mogą być nagłówki, podobne do poniższych:

“Nigdy W To Nie Uwierzysz _____”

“Jak Osiągnąć Wyniki, Korzystając Z Jednego Dziwnego Triku”

“Nie Mieli Pojęcia _____ . Wtedy To Się Stało...”

Ich celem jest często sprawienie, by treść wydawała się bardziej kusząca, niż może być w rzeczywistości.

Chcesz dowiedzieć się więcej o clickbaitach? Kliknij [tutaj!](#)

Ten artykuł na zawsze zmieni twój sposób myślenia o clickbaitach.

<https://medium.com/@TheLeith/this-article-will-change-the-way-you-think-about-clickbait-forever-fae3e6b7dee5>

Perspektywa marketingowa

Clickbaity są bardzo ważne dla firm prowadzących internetowe kampanie marketingowe.

Zgodnie z artykułem: „90% ruchu, jaki wywołają wasze artykuły, będzie spowodowane nagłówkiem – nienastępującą po nim. To jest ten moment, kiedy wkraczają nagłówki „clickbaitowe”. [...]

Clickbaitowe nagłówki przeciągają uwagę i intrygują ludzi swoją osobliwością. Są krótkie, kuszą czytelników, by w nie kliknąć. A w dzisiejszym, spragnionym uwagi świecie online, pełnym konkurencyjnych treści walczących o nasze wyświetlenia, jest to dokładnie to, czego potrzebujesz, aby się wyróżnić.”⁵

Poniższa grafika przedstawia kilka wytycznych, pomocnych przy tworzeniu clickbaitu. Co istotne, ukazuje, że negatywne nagłówki przyciągają wiele więcej czytelników, niż te pozytywne, co ma istotny związek z clickbaitami, które mają za zadanie strach, nienawiść, złość lub inne negatywne emocje.

⁵<https://blog.reputationx.com/clickbait>

TYPY CLICKBAITOWYCH NAGŁÓWKÓW

Ćwiczenie: Stwórzcie własny nagłówek!

Przykład: Jeden Niesamowity Powód, Dlaczego Clickbaity Mogą Być Dla Ciebie Złe!

Prowadzący powinien wybrać temat dla nagłówka, np. sprzedaż konkretnego produktu.

Uczestnicy mogą na koniec zagłosować, który nagłówek jest najbardziej chwytliwy.

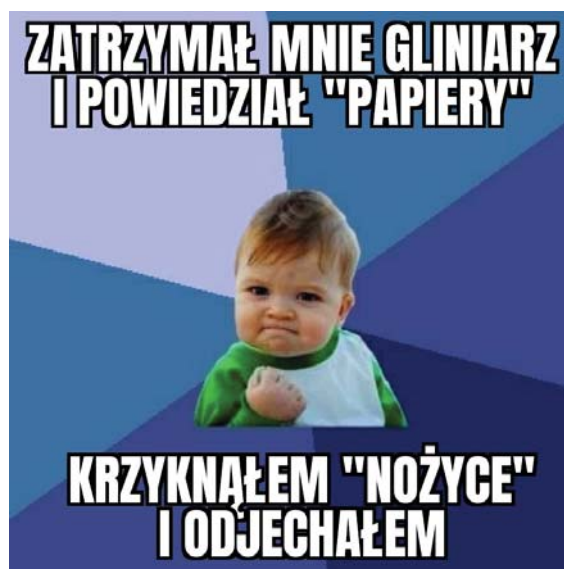
Memy

Mem wypowiedamy tak, jak czytamy (rymuje się z „krem”)

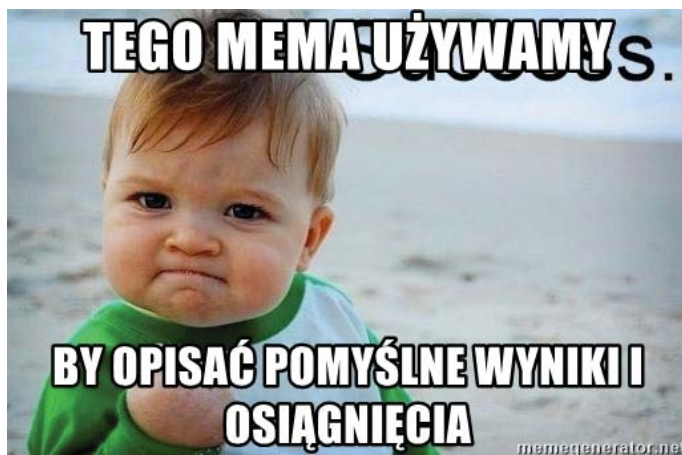
Kilka przykładów memów:

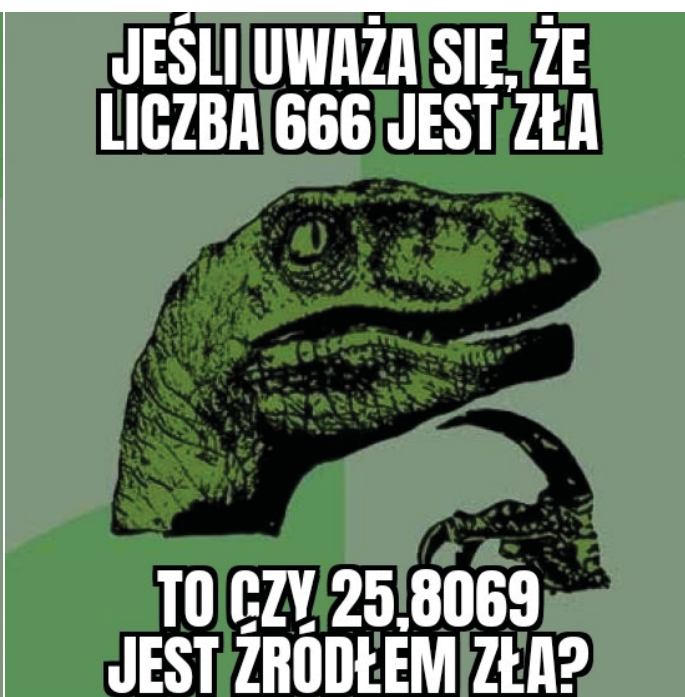
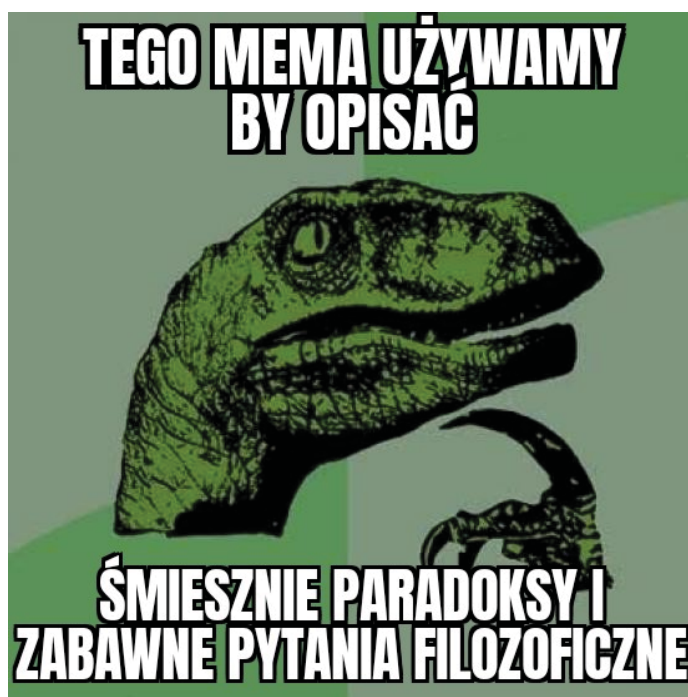
Grafika 1: <https://www.golfdigest.com/gallery/15-very-funny-and-occasionally-inappropriate-golf-memes>

Grafika 2: <https://metro.co.uk/2019/03/20/lolcats-pepe-frog-memes-became-language-internet-8956420/>

Grafika 3: <https://www.wix.com/blog/2017/07/what-are-memes/>

Grafika 4: <https://www.wix.com/blog/2017/07/what-are-memes/>

“Czym są memy?”⁶

Pierwotnie „mem” był terminem stworzonym przez Richarda Dawkinsa, aby opisać sposób rozprzestrzeniania się informacji kulturowej. Co więcej, jeśli nie przechadzacie się korytarzami pobliskiej szkoły socjologicznej, kiedy ktoś wspomina słowo „mem”, prawdopodobnie odnosi się do zabawnej grafiki, lub filmiku, który ktoś udostępnił na

⁶ Źródło: <https://www.wix.com/blog/2017/07/what-are-memes/>

portalu społecznościowym. Powszechne użycie słowa „mem” zwykle odnosi się do „memu internetowego”, podzbioru ogólnej koncepcji memu.

Mem: Zabawny obrazek, filmik, lub krótki tekst itp., skopiowany (często lekko zmodyfikowany) i szybko rozprzestrzeniony przez internautów.

Najpopularniejszymi memami w Internecie są makra obrazowe – zdjęcia z pogrubionymi napisami napisane czcionką Impact. Tekst zazwyczaj będzie humorystyczny lub sarkastyczny. Poza tą znaną formą, memy to także filmiki, gify, powiedzonka, wydarzenia, a właściwie wszystko, co można skopiować lub odrobinę zmienić i co staje się wiralem w sieci.

Dlaczego ich używamy?

Jeśli dotarliście tak daleko, prawdopodobnie już wiecie czym są memy, a zatem następnym pytaniem jest, dlaczego każdego dnia używa ich tak wiele ludzi z całego świata? Mówiąc prościej, to zwykle internetowe żarty. Dają poczucie przynależności, bycia częścią czegoś większego. Zebrana przez lata oglądania telewizji i przeglądania portali społecznościowych, wiedza kulturowa, sprawia, że możemy teraz rozumieć te żarty i sami się nimi cieszyć. To tajny składnik, który zmienia memy ze zwykłych żartów w virale.

Istnieje jeszcze kilka powodów, dlaczego memy są jednym z podstawowych zainteresowań przeciętnego użytkownika mediów społecznościowych:

- Przyciągają wzrok.
- Umożliwiają wyrażanie złożonych pomysłów za pomocą prostej koncepcji, opierając się na kontekście memu, pochodzeniu i powszechnym użyciu.
- Mają potencjał, by zostać wiralem.
- Popychają do wprowadzenia w życie twórczych myśli w bardziej humorystycznych kolorach.
- Łatwo je stworzyć i dają po prostu dużo zabawy!

Jak je stworzyć

- Memedad.com – Prosta, wolna od reklam strona, a co najważniejsze, nie zostawia znaków wodnych.
- MemeGenerator.net – Prawdopodobnie najpopularniejsza strona ze wszystkich. Dostępna w różnych wersjach językowych, oferuje wygodne opcje udostępniania i przedstawia listę przykładów dla każdego memu.
- imgur.com/memegen – generator memów stworzony przez Imgur, popularna platforma do bezpłatnego hostingu grafik. Strona prosta i łatwa w użyciu.
- <https://imgflip.com/memegenerator> – Szybka, jasna, i łatwa w użyciu. Pozwala użytkownikom stworzyć „prywatne”, możliwe do pobrania memy, które nie zostaną udostępnione online, dopóki użytkownik sam nie zdecyduje się tego zrobić.

Fragmenty artykułu autorstwa Chen Attias,
<https://www.wix.com/blog/2017/07/what-are-memes/>

Aktywność: stwórzcie swoje własne memy, korzystając z jednej z powyższych stron! Gdy skończycie, podzielcie się nimi z grupą. Uczestnicy mogą zagłosować na tego mema, który najbardziej im się podoba. Zobaczcie, kto wygra!

Więcej informacji na temat memów: <https://theconversation.com/explainer-what-are-memes-20789>

Wyjaśnienie memów: <https://knowyourmeme.com/>

Jak bardzo krytyczni jesteście w sieci?

Konsumpcja cyfrowej żywności – aktywność: <https://eavi.eu/the-eavi-food-menu/>

Uczestnicy powinni rozwiązać quiz i podzielić się z innymi wynikami.

„EAVI food menu jest odzwierciedleniem przyswajania i konsumpcji mediów w obecnej rzeczywistości, co wydaje się równie istotne, jak konsumpcja naszej żywności. Treści, które spożywamy, dostają się do naszego mózgu, przemieniają się w myśli, a później stają się częścią nas samych, wpływając na nasz nastrój, na naszą zdolność do funkcjonowania. Podobnie jest z naszą dietą, niezdrowe wybory żywieniowe prowadzą do negatywnych skutków zdrowotnych, w świecie mediów, „szkodliwe” wybory prowadzą do druzgocących wyników.

Wartość każdego dania medialnego przedstawia się za pomocą uczuć (emotek), ponieważ te medialne „dania” są nierozzerwalnie związane z naszym samopoczuciem. Ludzie są „głodni” technologii medialnych i komunikacyjnych, a czasami nie są świadomi potencjalnych zagrożeń, które dotyczą nie tylko ich, ale także otoczenia, w którym się obracają. Niektórzy z nich rozwijają postawę pełnej ignorancji, a niektórzy dostrzegają zbyt wiele informacji. Jednakże żadna z tych opcji nie rozwiąże problemu. Nie wszystkie „dania” medialne są dla nas; wpływają na nasze zdrowie i samopoczucie, nasze relacje i naszą demokrację. To od nas zależy czy zmianie ulegnie nasza perspektywa i czy zdecydujemy się „zamówić” danie medialne, którym będziemy się spokojnie rozkoszować.

To food menu zostało stworzone, by inspirować i zwiększyć świadomość każdego z nas. Oferuje pokarm dla myśli, abyśmy zadali sobie pytanie, którą ścieżką chcemy podążać. Media są niezbędne do funkcjonowania w naszych społecznościach, podobnie jak i jako indywidualni obywatele. W tych czasach musimy wyjść na pierwszy plan, aby zająć się sprawami, które wpływają na naszą demokrację. W końcu miejmy nadzieję, będziemy przygotowani, by poradzić sobie z wieloma sytuacjami w naszej obecnej rzeczywistości medialnej.”⁷

Praktyczne krytyczne myślenie w sieci: metoda SIFT.

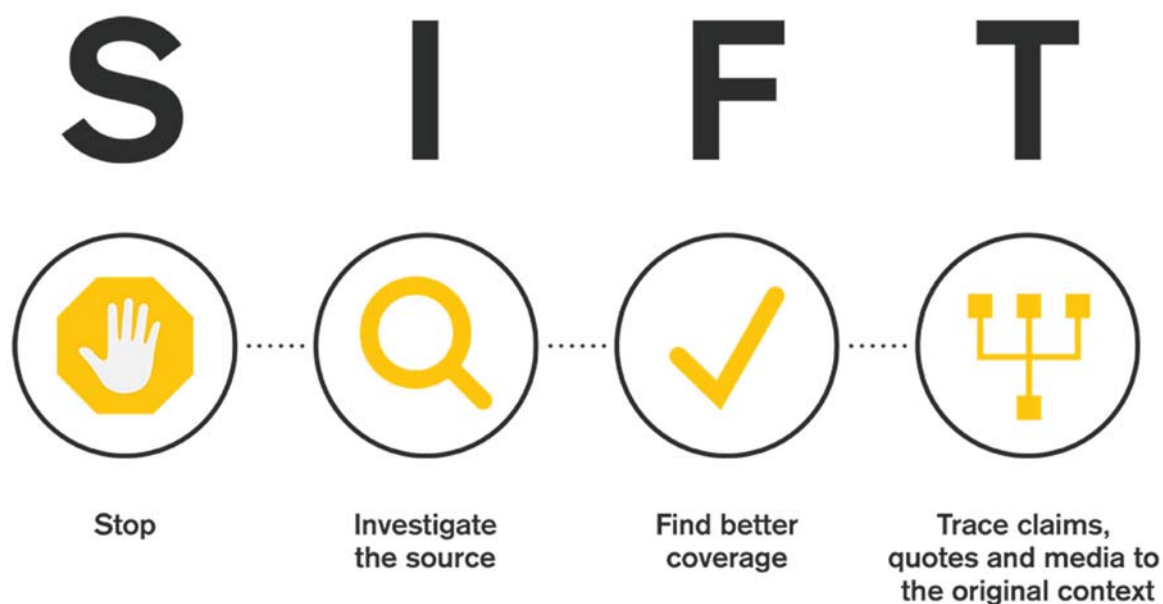
Kiedy czytamy informacje dostępne online, nie zawsze jest tak łatwo powiedzieć, czy są prawdziwe, czy nie. Prawdopodobnie zostały udostępnione przez znajomego lub członka rodziny, więc jesteśmy skłonni w nie uwierzyć, ponieważ ufamy naszym bliskim. Czy jest to jednak skuteczna metoda analizy udostępnianych informacji?

⁷<https://eavi.eu/the-eavi-food-menu/>

Wprowadzimy teraz metodę „SIFT”, jako sposób krytycznej analizy informacji znalezionych w sieci. Tę metodę można zastosować do artykułów, obrazków, memów, grup, postów, opinii itd.⁸

Bardziej szczegółową infografikę można znaleźć tutaj:

<https://researchguides.uoregon.edu/c.php?g=612324&p=7297194> (Spójrzcie na grafikę na następnej stronie).

Tekst z infografiki:

S.I.F.T: Oceń Informacje z Cyfrowego Świata

Sprawdź Czym Karmią Cię w Sieci

Stop – Zatrzymaj się

Czy znasz tę stronę albo źródło informacji? Zaczynij od planu. Sprawdź, na czym stoisz i zastanów się, co chcesz wiedzieć i jaki masz cel. Zazwyczaj wystarczy szybko sprawdzić. Czasami zechcesz przeprowadzić dokładniejsze śledztwo, aby zweryfikować wszystkie twierdzenia i sprawdzić źródła.

Investigate the Source – Zbadaj źródło

Poznaj agendę i sprawdź treści specjalistyczne na temat swojego źródła, żeby móc je zinterpretować. Wyszukaj swoje źródło w Wikipedii. Sprawdź, co jest napisane na

⁸<https://happgood.us/2019/06/19/sift-the-four-moves/>

innych stronach na temat twojego źródła. Mogą pomóc strony do weryfikacji faktów. Przeczytaj dokładnie i rozważ, czy kliknąć. Otwórz wiele kart.

Find trusted coverage – Znajdź potwierdzenie

Odszukaj wiarygodne raporty lub analizy, znajdź najlepsze źródło informacji na dany temat, albo przejrzyj wiele źródeł, żeby wyciągnąć wnioski. Poszukaj czegoś, co dokładniej omawia temat, albo porównuje kilka punktów widzenia. Wybierz między pierwszymi wynikami, użyj Ctrl+F i weź pod uwagę adres URL. Nawet jeśli nie zgadzasz się z wnioskami, pomogą szukać dalej.

Trace claims, quotes, and media back to the original context – Prześledź

twierdzenia, cytaty i media, aby dotrzeć do oryginalnego kontekstu

Prześledź twierdzenia, cytaty i media, aby dotrzeć do źródła. Co zostało wycięte z historii/zdjęcia/filmu oraz co stało się wcześniej i później? Kiedy czytasz artykuł naukowy, który pojawia się w historii, czy on naprawdę został opublikowany? Znajdź oryginalne źródło, aby sprawdzić kontekst. Wtedy będzie można stwierdzić, czy przedstawiona wersja, jest zgodna z prawdą.

STOP, INVESTIGATE, FIND, TRACE

S.I.F.T.

OCEŃ INFORMACJE Z CYFROWEGO ŚWIATA

SPRAWDŹ CZYM KARMIĄ CIĘ W SIECI

ZATRZYMAJ SIĘ

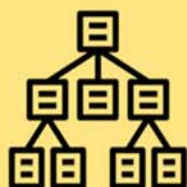
Czy znasz tę stronę albo źródło informacji? Zaczynij od planu. Sprawdź na czym stoisz i zastanów się co chcesz wiedzieć i jaki masz cel. Zazwyczaj wystarczy szybko sprawdzić. Czasami zechcesz przeprowadzić dokładniejsze śledztwo, aby zweryfikować wszystkie twierdzenia i sprawdzić źródła.

ZBADAJ ŹRÓDŁO

Poznaj agendę i wiedzę specjalistyczną na temat swojego źródła, żeby móc je zinterpretować. Wyszukaj swoje źródło w wikipedii. Sprawdź co jest napisane na innych stronach na temat twojego źródła. Mogą pomóc strony do weryfikacji faktów. Przeczytaj dokładnie i rozważ, czy kliknąć. Otwórz wiele kart.

ZNAJDŹ POTWIERDZENIE

Odszukaj wiarygodne raporty lub analizy, znajdź najlepsze źródło informacji na dany temat, albo przejrzyj wiele źródeł, żeby wyciągnąć wnioski. Poszukaj czegoś, co dokładniej omawia temat, albo porównuje kilka punktów widzenia. Wybierz między pierwszymi wynikami, użyj Ctrl+f i weź pod uwagę adres URL. Nawet jeśli nie zgadzasz się z wnioskami, pomogą szukać dalej.

WYŚLEDŹ ŹRÓDŁO

Prześledź twierdzenia, cytaty i media, aby dotrzeć do źródła. Co zostało wycięte z historii/zdjęcia/filmu oraz co stało się wcześniej i później? Kiedy czytasz artykuł naukowy, który pojawia się w historii, czy on naprawdę został opublikowany? Znajdź oryginalne źródło, aby sprawdzić kontekst. Wtedy będzie można stwierdzić, czy przedstawiona wersja, jest zgodna z prawdą.

STOP, INVESTIGATE, FIND, TRACE

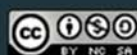
Contact me with questions

Annie Z-K: annie@uoregon.edu

UNIVERSITY OF
OREGON

Libraries

Fragmenty artykułu z New York Times:

Nie Wchodź Do Króliczej Nory: Krytyczne myślenie, jakiego nas uczono, nie pomaga w walce z błędnymi informacjami.

„Często bezpośrednio angażowanie się w treści z nieznanego źródła przynosi efekt przeciwny do zamierzonego, a fałszywe informacje mogą zwieść ludzi na manowce. Zainspirowany badaniem Sama Wineburga, profesora w Stanford, i Sary McGrew, adiunkta na Uniwersytecie w Maryland, pan Caulfield stwierdził, że najlepszym sposobem na poznanie źródła informacji jest [zostawienie go i szukanie dalej, co na jego temat mówią inne źródła](#), koncepcja zwana [czytaniem bocznym](#).

Żeby to zilustrować, wyobraź sobie, że miałeś wejść na Stormfront, stronę internetową propagującą białą supremację, aby zrozumieć poglądy rasistowskie i dzięki temu móc je obalić. „Nawet jeśli tylko przejrysz tę okropną retorykę, na koniec dnia okazuje się, że mimo wszystko oddałeś tej stronie kilka minut swojego czasu,” powiedział pan Caulfield. „Nawet jeśli masz dobre zamiary, ryzykujesz, że coś może zostać źle zrozumiane, ponieważ użytkownicy Stormfront w propagandzie są lepsi od ciebie. Nie staniesz się mniej rasistowski, krytycznie czytając Stormfront, za to możesz być przeciążony informacjami i przytłoczony”.

Nasz obecny kryzys informacyjny, przekonuje pan Caulfield, jest kryzysem uwagi.

„Celem dezinformacji jest przykucie uwagi, a krytyczne myślenie to głęboka uwaga,” napisał w 2018. Ludzie uczą się krytycznego myślenia, poprzez skupienie się na czymś i głębokie rozważanie tego – aby nadążyć za logiką informacji i jej niespójnościami.

Ten naturalny, ludzki sposób myślenia jest obciążeniem dla gospodarki uwagi. Dzięki temu naciągacze, zwolennicy teorii konspiracyjnych, trolle i sprytni odwracacze uwagi mogą nas wykorzystać i skraść naszą uwagę. „Z każdym razem, gdy zwracasz uwagę na złego aktora, pozwalasz mu na odwrócenie uwagi od lepszego podejścia do problemu i dajesz mu możliwość wypaczenia swojej perspektywy,” napisał pan Caulfield.

Jedynym sposobem na pokonanie tego zjawiska jest zmiana sposobu, w jaki uczymy korzystania z mediów: internauci muszą się nauczyć, że nasza uwaga jest towarem deficytowym, który należy mądrze wydawać”.⁹

Praktyczne zastosowanie metody SIFT – aktywność:

Prowadzący powinien przygotować jakieś najnowsze materiały, które będą dostępne online. Dobrym przykładem będą kontrowersyjne lub nieprawdziwe twierdzenia.

Przydatne może być ten filmik autorstwa Nigela Farage’a. Jeśli prowadzący potrzebowałby więcej aktualnych materiałów, konto Farage’a na Twitterze często jest pełne niejasności i mowy nienawiści.

<https://www.youtube.com/watch?v=NGIIONIcwG8>

⁹<https://www.nytimes.com/2021/02/18/opinion/fake-news-media-attention.html>

Spytajcie uczestników jak się czują po zapoznaniu się z tymi treściami. Często treści przepełnione nienawiścią wywołują negatywne emocje, takie jak gniew, frustracja, niepokój czy strach. Poproście uczestników, aby stosując metodę SIFT, spróbowali krytycznie przeanalizować te informacje. Uczestnicy powinni podzielić się swoimi wnioskami z grupą.

Odwrotne Wyszukiwanie Grafiki

To może być dobre narzędzie do wyszukiwania oryginalnego źródła grafiki, aby sprawdzić, czy została zmodyfikowana lub zmieniona. Można w ten sposób znaleźć oryginalną treść, istnieje też wiele innych powodów do użycia tego narzędzia, jak sprawdzenie, czy prywatne zdjęcia zostały udostępnione w Internecie.

Jak zrobić odwrotne wyszukiwanie obrazu w Google:

- Wejdźcie na stronę www.images.google.com
- Kliknijcie symbol aparatu „wyszukiwanie obrazem”
- Prześlijcie obraz, który chcielibyście sprawdzić
- Znajdziecie podobne obrazy, dokładne kopie, powiązane terminy i odpowiednie strony internetowe.

Spróbujcie sami!

Szukanie wiarygodnych źródeł

Jednym ze sposobów na sprawdzenie źródeł jest skorzystanie z metody “CRAAP”:

„Internet zawiera mnóstwo źródeł, które są nieodpowiednie, lub błędne.

Mimo tego wprowadzanie w błąd nie zawsze jest celowe, niektóre strony są stworzone po to, by specjalnie wprowadzać w błąd. Z tego powodu to jest takie ważne, by myśleć o tym, co czytamy. W sieci każdy może udostępnić wszystko.

Niezbędna jest krytyczna ocena wszelkich zasobów internetowych, z których korzystacie. Korzystając z metody CRAAP, rozważ następujące kwestie:

- **Currency (Obieg)** – kiedy informacja została opublikowana, udostępniona lub zaktualizowana?
- **Relevance (Trafność)** – kim mają być odbiorcy?
- **Authority (Autorytet)** – kim jest autor/co jest źródłem?
- **Accuracy (Precyzja)** – czy informacja jest poparta dowodami?
- **Purpose (Cel/Powód)** – jaki jest cel tej informacji?¹⁰

Poniżej prowadzący mogą znaleźć świetne narzędzie do analizy źródeł oraz listę nierzetelnych źródeł, które można przeanalizować metodą CRAAP:

https://docs.google.com/document/d/10eA5-mCZLSS4MOY5QGb5ewC3VAL6pLkT53V_81ZyitM/preview

Kolejny porządny przewodnik do analizy źródeł, znajduje się tutaj:

<https://guides.libs.uga.edu/c.php?g=571070&p=3936511>

Zapobieganie nienawiści w Internecie

Aktywność: Rozpocznijcie burzę mózgow i zastanówcie się, czy te metody mogą skutecznym narzędziem w zapobieganiu mowie nienawiści, dyskryminacji, rasizmowi i prześladowaniom w sieci. Rozważcie to zarówno dla jednostki, jak i w skali społecznej.

- Jak myślicie, na kogo te metody zadziałają, a na kogo będą nieskuteczne?
- Czy te metody w walce z nienawiścią w Internecie są ważniejsze od innych metod, jak ustawodawstwo lub bardziej rygorystyczne środki z platform mediów społecznościowych?
- Kiedy powinniśmy uczyć się tych metod?
- W przypadku dorosłych, którzy nie chodzą już do szkoły, jak mogliby dowiedzieć się o znaczeniu krytycznego myślenia w zwalczaniu nienawiści w Internecie?

Czasami krytycznie myślenie nie może pomóc w odkryciu prawdy, jednak wy możecie odkryć prawdę, wypełniając ten zabawny quiz:

QUIZ: Czy to prawdziwy cytat Donalda Trumpa?

<https://www.irishpost.com/entertainment/quiz-is-this-a-real-donald-trump-quote-190145>

¹⁰<http://www.sussex.ac.uk/skillshub/?id=332>

Krytyczne myślenie: metoda sokratyczna

Krótkie wyjaśnienie metod sokratycznej w krytycznym myśleniu:

„Metoda sokratyczna wzięła swoją nazwę od imienia greckiego filozofa Sokratesa. Jest to forma dialogu między poszczególnymi osobami, a jej celem jest głębsze zrozumienie konkretnego tematu. Polega na zadawaniu pytań i odpowiadaniu na nie, aby stymulować myślenie krytyczne i przywołać pomysły i wydobyć podstawowe założenia. Stosuje się ją do wydobywania ekstrakcji, ukrytych w przekonaniach mówiącego lub aby je lepiej zrozumieć.

Podczas ćwiczenia metody sokratycznej, interlokutorzy analizują różne hipotezy. Te, które prowadzą do sprzeczności, są stopniowo identyfikowane i eliminowane, a te lepsze pozostawiane.

Metoda Sokratyczna poszukuje ogólnych, powszechnie uznawanych prawd, które kształtują przekonania i analizuje je w celu ustalenia ich spójności z innymi przekonaniem. Jej podstawową formą jest seria pytań sformułowanych jako testy logiki i faktów, co ma na celu pomoc osobie, lub grupie w odkryciu swoich przekonań na dany temat; zgłębianie definicji i dążenie do scharakteryzowania ogólnych cech wspólnych dla różnych szczególnych przypadków”.¹¹

„Możesz wykorzystać pytania sokratyczne, by:

1. Zbadać swoje myślenie, co może pomóc ci rozróżnić to, co wiesz lub rozumiesz, od tego, czego nie wiesz lub nie rozumiesz.
2. Rozwijać swoje umiejętności, by zadawać pytania sokratyczne sobie lub innym, aby móc używać tych narzędzi do krytycznego kwestionowania sytuacji. Im więcej ćwiczysz, tym więcej się nauczysz.

To narzędzie skupia się na zadawaniu pytań otwartych, celem skłonienia osoby do samodzielnego rozważenia odpowiedzi na pytanie. Zapobiega to udzieleniu odpowiedzi bez podania jakichkolwiek narzędzi do rozwiązania kolejnych kwestii. Zadając pytania, jeśli nie znajdujesz odpowiedzi, zadaj inne pytanie lub zadaj pytanie w inny sposób”.¹²

Typy pytań.

W metodzie sokratycznej można wyróżnić kilka typów pytań¹³:

1. Wyjaśnienie pojęć

Te pytania skłaniają ludzi do głębszej refleksji na temat tego, o co pytają, lub co myślą i udowodnienia koncepcji stojących za ich argumentacją.

- a. Czy możesz podać jakiś przykład?
- b. Co to dokładnie znaczy?
- c. Czy możesz rozwinąć temat?
- d. Dlaczego tak mówisz?
- e. Co już o tym wiemy?

¹¹https://en.wikipedia.org/wiki/Socratic_method

¹²https://www.kpu.ca/sites/default/files/Learning%20Centres/Think_Critical_LA.pdf

¹³<https://www.charlesleon.uk/blog/six-socratic-questions-for-critical-thinking2672020>

2. Zgłębianie założeń

Te pytania skłaniają rozmówców do refleksji nad swoimi przypuszczeniami i założeniami, na których opierają swoją argumentację.

- a. Co jeszcze możesz założyć?
- b. Wydaje się, że zakładasz, że...?
- c. Co by się stało, gdyby...?
- d. Czy zawsze tak jest?
- e. Jak wybrałeś to założenie?
- f. Zgadzasz się, czy nie zgadzasz z...?

3. Zgłębianie przesłanek, powodów i dowodów

Te pytania służą do zagłębienia się w tok rozumowania, zamiast zakładania, że tak jest. Do poparcia swoich racji, ludzie często używają niezbyt dobrze przemyślanych argumentów.

- a. Czy możesz podać przykład tego?
- b. Skąd to wiesz?
- c. Dlaczego tak mówisz?
- d. Jak sądzisz, co powoduje...?
- e. Dlaczego?
- f. Jakie są dowody na poparcie...?

4. Rozważanie alternatywnych punktów widzenia

Te pytania służą zrozumieniu, czy istnieją inne, równie ważne punkty widzenia

- a. Czy są jakieś alternatywy?
- b. Kto na tym zyskuje?
- c. Jaka jest druga strona sporu?
- d. Co sprawia, że twój punkt widzenia jest lepszy?
- e. W jaki sposób jeszcze można na to spojrzeć? Jaki jest kontrargument?
- f. Na kogo to wpłynie?
- g. Jakie są mocne i słabe strony...?

5. Zgłębianie implikacji i konsekwencji

Podany argument, może mieć logiczne implikacje, które można przewidzieć.

- a. Czy są pożądane?
- b. Czy są jakieś uogólnienia?
- c. Jakie są skutki tego założenia?
- d. Jaki ma to wpływ na...?
- e. A co jeśli twoje założenia są błędne?
- f. Jak myślisz, co może się stać?

6. Metapytania. Pytanie o pytanie

Jest to sposób na podważanie motywów tego, dlaczego jakieś pytanie zostało zadane jako pierwsze.

- a. Jak myślisz, dlaczego zadałem/am to pytanie?
- b. Jaki jest sens tego pytania?
- c. Co to oznacza?
- d. Czy to, co mówię ma sens? Dlaczego nie?

Poniżej można znaleźć materiały do wydruku:

https://www.kpu.ca/sites/default/files/Learning%20Centres/Think_Critical_LA.pdf

Odgrywanie ról - aktywność: Audycja Radiowa

Poproś jedną osobę o odegranie roli gospodarza audycji radiowej, a drugą osobę o odegranie roli gościa/dzwoniącego. Prezenter radiowy powinien przedstawić temat, o którym będzie mowa w show. To może być kontrowersyjny temat, jak to, czy powinno się wpuścić uchodźców, albo czy małżeństwa homoseksualne powinny zostać zalegalizowane.

Gość powinien przestawić silny punkt widzenia, którego będzie bardzo ostro bronić. Wykorzystując pytania, takie jak powyższe, prezenter powinien spróbować zachęcić gościa do dokładnego przedstawienia swoich poglądów, doprecyzowanie ich przesłanek i uzasadnienie ich założeń. Oprócz pytań można również używać kontrprzykładów, hipotez lub kontrfaktów.

Ćwiczenie można powtórzyć z resztą grupy, omawiając inne tematy, żeby w zabawny sposób zademonstrować różne argumenty sokratyczne.

„Krytyczne myślenie – lista kontrolna:

Zdecydujcie, co jest ważne:

- Jakie są kluczowe pomysły, problem, argument, obserwacje, odkrycia, wnioski?
- Jakie są na to dowody?
- Odróżnij pisanie krytyczne, od innych jego typów (np. opisowego); fakt od opinii; uprzedzenia od powodów

Oceń to, co znalazłeś:

- Zbadaj dowody – czy są przekonujące?
- Jakie przyjmujesz założenia i jakie wyciągasz wnioski?
- Czy jest to związane z aktualnymi badaniami?
- Czy metody wykorzystane w dochodzeniu były odpowiednie?
- Czy istnieje spójny i logiczny sposób rozumowania?
- Czy zgadzasz się z tym, co do tej pory powiedziano? Dlaczego?
- Jak zbudowane są wypowiedzi (czy są emocjonalne, stronnicze itd.)?

Spójrz poza to, co czytasz/słyszysz:

- Jakie są inne punkty widzenia, interpretacje i perspektywy? Jakie są na nie dowody? Jak je porównać?
- Jak twoja wcześniejsza wiedza i zrozumienie ma się do tych pomysłów, ustaleń, obserwacji itp.?
- Jakie są implikacje tego, co czytasz/słyszysz?

Wyjaśnij swój punkt widzenia:

- Oceń odpowiednie badania w tej dziedzinie
- Znajdź powody i dowody na poparcie swoich poglądów

- Wyciągnij wnioski, podążając swoim tokiem rozumowania
 - Przedstaw swoje motywacje za pomocą efektywnych przykładów
- © Moira Wilson 2009 Wszystkie prawa zastrzeżone¹⁴.

Narzędzia psychologiczne, które mogą utrudniać krytyczne myślenie w sieci.

Stronniczość potwierdzenia

Stronniczość potwierdzenia to niemal powszechna tendencja do faworyzowania nowych dowodów, które potwierdzają nasze istniejące przekonania lub teorie. Internet jest największym narzędziem do sprawdzania faktów, lecz jest także największym narzędziem do potwierdzania stronniczych twierdzeń, jakie kiedykolwiek wynaleziono.

Łatwość poznawcza

Informacje, które są zgodne z naszymi wcześniejszymi przekonaniami, są mniej obciążające niż te, które nie zgadzają się z naszymi wcześniej wyrobionymi opiniami. Zasadniczo łatwiej jest uwierzyć tym, którzy się z tobą zgadzają. Rozważenie sprzecznych opinii wymaga więcej energii.

Powtórzenie

Ewentualna aktywność przy użyciu interaktywnego oprogramowania Ahaslides:

Aby dołączyć, wejdź na: ahaslides.com/KSMI

Dlaczego powtórzenia mogą stanowić problem w social mediach?
(Wielokrotne widzenie tego samego postu/informacji w social mediach)

piołą mózg	błędne informacje	Wielokrotne widzenie tej samej informacji jest nudne
Strata czasu	ponieważ są przekonujące	Mogą sprawić, że coś stanie się bardziej wiarygodne, a może wcale nie być prawdziwe
Sprawia, że krzyczę/ziewam	Denerwują mnie	sprawia, że przewijamy dalej, nawet jeśli to bez znaczenia
Nudy	"Kłamstwo powtórzone 1000 razy staje się prawdą"	strata czasu i energii
Złość	Mogą sprawić, że uwierzysz w coś, co nie jest prawdą.	ponieważ mogą być zbędne
Uprzedzenia	sa nudne	

👍 21 🗨️ 0

Niezależnie od źródła informacji, jeśli często się na nią natykamy na portalach społecznościowych, staje się bardziej przekonująca dla czytelnika.

Niezawodnym sposobem sprawienia, aby ludzie uwierzyli w fałsz, jest częste powtarzanie go. Znanych treści nie da się tak łatwo odróżnić od prawdy. Jest to dość częsty problem, związany z fake newsami, mową nienawiści, błędnymi informacjami i dezinformacją.

¹⁴<http://www.sussex.ac.uk/skillshub/?id=344>

Pobudzenie emocjonalne

Afektywne, czy emocjonalne pobudzenie zdarza się, gdy jesteśmy naładowani emocjonalnie i kiedy nam na czymś zależy. Możemy być źli, podekscytowani, przerażeni, radośni, albo odczuwać jakąkolwiek inną emocję.

Pamiętajcie, że w social mediach, negatywne emocje rozprzestrzeniają się szybciej. Odwoływanie się do emocji prowadzi do „postprawdy”, utraty zaufania do polityków i populizmu.

Uzależnienie od social mediów

Analiza artykułu:

„Czym jest uzależnienie od social mediów?”

Ludzie przeciętnie spędzają sporo czasu na portalach społecznościowych. Według statystyk, w ciągu ostatnich kilku lat nastąpił nagły wzrost ilości czasu, który internauci spędzają na portalach społecznościowych. Jeśli w 2012 roku internauci spędzają w sieci średnio 95 minut dziennie, ta liczba zwiększyła się do 145 minut w 2020”.¹⁵

„Chociaż zaraz po wprowadzeniu social mediów, sprawdzanie informacji za ich pomocą stało się bardzo popularne, a większość ich internautów nie ma żadnych trudności z ich użyciem, niewielki odsetek użytkowników uzależnia się od portali społecznościowych i angażuje się w nie nadmierne lub kompulsywne z nich korzysta. Oszacowano, że w 2021 roku, z 4,5 miliona aktywnych użytkowników social mediów, 330 milionów ludzi z całego świata będzie zmagać się z uzależnieniem od portali społecznościowych”.¹⁶ Uzależnienie od social mediów jest zaburzeniem behawioralnym, które charakteryzuje się nadmiernym i kompulsywnym korzystaniem z portali społecznościowych, coraz większym poleganiem na social mediach jako jedynym sposobem na zwiększenie samopoczucia oraz niezdolnością do powstrzymania się lub ograniczenia swojego zachowania, mimo negatywnych konsekwencji, jakie za sobą niesie, takich jak utrata życia społecznego i przyjaźni, czy negatywny wpływ na wyniki w szkole.

Uzależnienie od social mediów jest podobne do każdego innego zaburzenia, czy uzależnienia, jak nadużywanie substancji psychoaktywnych i może prowadzić do zmian: nastroju (człowiek czuje się lepiej od razu, jak tylko skorzysta z social mediów po dłuższym czasie bez nich) wydajności (np., stymulacja emocjonalna dostarczana przez media społecznościowe), tolerancji (np., za każdym razem więcej i więcej czasu spędzanego na social mediach) i objawów odstawienia (np., doświadczanie negatywnych fizycznych i emocjonalnych objawów przy zaprzestaniu lub ograniczeniu korzystania z portali społecznościowych), konfliktów (np., problemy interpersonalne powodowanych nadmiernym użyciem social mediów) oraz

¹⁵<https://www.statista.com/statistics/433871/daily-social-media-usage-worldwide/>

¹⁶<https://influencermarketinghub.com/social-media-addiction-stats/#:~:text=Depressed%20Read%20more-,An%20Estimated%20330%20Million%20People%20Potentially%20Suffer%20From%20Internet%20Addiction,i nternet%20and%20social%20media%20addictions.>

nawroty (np., użytkownicy próbują powstrzymać się od korzystania z mediów społecznościowych, tylko po to, by wciąż wracać do tego samego schematu).

Korzystanie z social mediów jest związane z uwalnianiem się w naszym mózgu hormonu, zwanego dopaminą, nazywanego inaczej „hormonem szczęścia”. Ta substancja chemiczna, zamiast sprawiać nam przyjemność, sprawia, że robimy rzeczy, o których myślimy, że sprawią nam przyjemność. Sprawia, że chcemy pragnąć, próbować i szukać. Uzależnienie od social mediów wytwarza dopaminę, przez co użytkownicy zawsze chcą sprawdzać swoje konta, przewijać w poszukiwaniu nowych postów, szukać udostępnień, lajków itd. Korzystanie z portali społecznościowych, jak Facebook, Snapchat, czy Instagram pobudza te same obwody neuronowe, które są pobudzane podczas uprawiania [hazardu](#), czy brania narkotyków rekreacyjnych, przez co konsumenci chcą korzystać z produktu tak często, jak to możliwe.

Ciągłe korzystanie z tych stron wpływa na układ nagrody w mózgu, aby wywołać ten sam rodzaj reakcji chemicznej, co inne narkotyki, takie jak [kokaina](#). W rzeczywistość neurologzy porównali oddziaływanie social mediów do zastrzyku dopaminy wstrzykniętego bezpośrednio do systemu.

Jak Social Media Wpływają na Mózg

Social media mają moc przyciągania uwagi użytkowników, co może mieć niekorzystny wpływ na nasz mózg i może powodować uzależnienie zarówno fizyczne, jak i psychiczne.

Według nowego badania przeprowadzonego przez Uniwersytet Harvarda, udostępnianie informacji o sobie w mediach społecznościowych uruchamia tę samą część mózgu, która jest stymulowana podczas przyjmowania substancji uzależniającej. Układ nagrody w mózgu i jego szlaki przekaźników chemicznych wpływają na decyzje i odczucia. Kiedy ktoś ma satysfakcjonujące doświadczenia lub używa uzależniających substancji, neurony w głównych obszarach mózgu wytwarzających dopaminę są aktywowane, powodując wzrost poziomu dopaminy. Mózg otrzymuje „nagrodę” i kojarzy lek lub aktywność ze wzmocnieniem pozytywnym.

Takie samo zachowanie można zaobserwować podczas korzystania z social mediów; kiedy użytkownicy portal społecznościowych dostają powiadomienie, jak np. lajk, czy oznaczenie, do mózgu nagle napływa dopamina, a jej przepływ przez szlaki nagrody, co powoduje uczucie przyjemności. Portale społecznościowe nieustannie zapewniają natychmiastowe nagrody w formie uwagi innych ludzi, przy stosunkowo minimalnym wysiłku. Z tego powodu mózg przebudowuje się poprzez to pozytywne wzmocnienie, sprawiając, że ludzie pragną polubień, retweetów i reakcji na emotikony.

Innym czynnikiem przyczyniającym się do wzmocnienia tego uzależnienia jest fakt, że ośrodki nagrody w mózgu są najbardziej aktywne, kiedy ludzie mówią o sobie. Szacuje się, że w prawdziwym życiu ludzie rozmawiają o sobie przez około 30 do 40% czasu; jednakże, w social mediach ludzie mówią o sobie przez około 80% czasu. Kiedy ktoś udostępnia zdjęcie i odbiera pozytywne reakcje na profilu, stymuluje tym samym mózg do uwalniania dopaminy, co znowu nagradza to zachowanie i utrwała nawyk korzystania z portali społecznościowych.

Problem z tak częstym wykorzystaniem mediów społecznościowych staje się jeszcze poważniejszy, gdy ktoś używa tych platform jako mechanizmu radzenia sobie ze stresem, lękiem, depresją lub izolacją. Jeśli social media zapewniają nagrodę, której ludzie nie zyskują w prawdziwym życiu, kończą coraz częściej korzystając z mediów. Takie przedłużone działanie w końcu doprowadzi do innych problemów psychicznych i społecznych, takich jak zmiany nastroju, trudności w relacjach z innymi ludźmi, pogorszenie wyników w szkole i wiele innych. To może powodować, że jeszcze bardziej zaangażują się w social media, a więc nasilenie problemu tego uzależnienia.¹⁷

Poproście uczestników o przeczytanie tego artykułu, a następnie porozmawiajcie o tym, co uważają za najciekawsze. Na przykład, czy było to porównanie social mediów z kokainą? Czy może był to fakt, że social media kręcą się wokół mówienia o nas samych? Może opis objawów uzależnienia?

Rozpoznanie uzależnienia od social mediów:

- Czy on/ona spędza wiele czasu myśląc o social media lub planując skorzystanie z nich?
- Czy on/ona czuje przymus coraz częstszego korzystania z social mediów?
- Czy on/ona używa social mediów, by zapomnieć o prywatnych problemach?
- Czy on/ona często bezskutecznie próbuje ograniczyć korzystanie z social mediów?
- Czy on/ona staje się niespokojny lub zakłopotany, gdy nie może skorzystać z social mediów?
- Czy on/ona korzysta z social mediów tak intensywnie, że ma to negatywny wpływ na jego/jej pracę i/lub naukę?

Jeśli odpowiedzieliście „tak” na więcej niż trzy z tych pytań, możecie być uzależnieni lub być narażeni na uzależnienie od social mediów.¹⁸

Konsekwencje uzależnienia od social mediów:

Według wielu badań istnieje jasna korelacja między korzystaniem z portal społecznościowych, problemami ze zdrowiem psychicznym, a niskim poczuciem własnej wartości. Mimo iż istnieją zalety korzystania z social mediów, korzystanie z nich zbyt często, może prowadzić do nieszczęścia i izolacji. Niektóre z powodów, dla których media społecznościowe mogą wywoływać te negatywne konsekwencje, mają związek ze społeczną presją konieczności dzielenia się rzeczami z innymi, a także z porównywaniem naszego życia z życiem innych.

- **Wybrane treści:** W social mediach ludzie często porównują swoje życie prywatne, z częściami życia innych ludzi, udostępnionymi w sieci, a te często są przefiltrowane i edytowane. To właśnie może mieć negatywny wpływ na czyjeś zdrowie psychiczne i postrzeganie siebie.
- **Lęki i depresja:** Stałe porównywanie siebie do innych może powodować zwiększenie samoświadomości lub potrzeby ciągłego perfekcjonizmu i w rezultacie może prowadzić do fobii społecznej.

¹⁷<https://www.addictioncenter.com/drugs/social-media-addiction/>

¹⁸<https://www.addictioncenter.com/drugs/social-media-addiction/>

- **Strach przed wykluczeniem, pominięciem (FOMO):** Poczucie, że inni ludzie mają lepsze życie, lub doświadczają lepszych rzeczy i że jesteście z nich wykluczeni.
- **Zagrożona młodzież:** Szacuje się, że około jedna czwarta młodych ludzi, którzy spędzają 3 lub więcej godzin dziennie w mediach społecznościowych, wykazuje oznaki złego stanu zdrowia psychicznego. Nadmierne korzystanie z social mediów może mieć poważniejsze skutki dla dzieci i młodych dorosłych, ponieważ ich mózgi i umiejętności społeczne wciąż się rozwijają. Badanie wykazało, że nastolatki, które regularnie korzystają z portal społecznościowych od najmłodszego wieku, mają problemy z interakcją z innymi ludźmi. Nawet jeśli użytkownicy mają kontakt z innymi ludźmi na platformach, to nadal nie jest to samo, co kontakt w prawdziwym świecie. Badania pokazują, że podczas wypełniania ankiety, właśnie takie osoby wskazały, że doświadczają silniejszych lęków społecznych w grupach, wyżej oceniają depresję, negatywny wizerunek ciała i zmniejszony poziom empatii oraz współczucia wobec innych.
- **Izolacja:** Wiele badań wykazało, że ludzie, którzy korzystają z portal społecznościowych, mają większą tendencję do doświadczenia poczucia izolacji i depresji.
- **Zaburzenia odżywiania:** Bycie stale wystawionym na obrazy perfekcyjnych ciał i nierealistycznych standardów piękna, pojawiających się w sieci, może wpłynąć na sposób, w jaki młodzież patrzy na swoje własne ciało. Im więcej czasu spędza się w social mediach, tym większe jest ryzyko wystąpienia problemów związanych z jedzeniem i wizerunkiem ciała.
- **Cyberprzemoc:** Ludzie, którzy spędzają więcej czasu w social mediach, częściej angażują się w cyberprzemoc. Cyberprzemoc może być wynikiem negatywnych konsekwencji intensywnego używania portali społecznościowych (np. zmęczenie, obniżenie wyników w szkole, konflikt z przyjaciółmi, czy rodzicami) lub może być po prostu sposobem na zyskanie większej ilości lajków, udostępnień, czy komentarzy. Ten rodzaj nadużycia doprowadził do zwiększenia wskaźnika samobójstw wśród młodych dorosłych, podobnie jak do zwiększenia poziomu lęku, pośród młodych ludzi.

Prowadzący może wykorzystać powyższe i przekształcić je w quiz lub ćwiczenie typu „dopasowywanie”.

Trolling, empatia i inteligencja emocjonalna

Trolling

Jeśli kogoś trollujecie, zwłaszcza publikując w Internecie obraźliwe lub niemiłe treści, staracie się celowo zdenerwować tę osobę lub zacząć z nią kłótnię.

Może to mieć na celu sprowokowanie czytelników do wyrażania emocjonalnych reakcji. Może to również służyć rozrywce trolla lub osiągnięciu przez niego konkretnego celu, jak zakłócanie aktywności online lub manipulowanie procesem politycznym.

Zobacz: <https://onezero.medium.com/why-people-become-internet-trolls-4dbffaeaa74f>

Doxxing lub doxing (- od "dox")

Poszukiwanie i publikowanie prywatnych lub ułatwiających identyfikację informacji (na temat konkretnej osoby) w Internecie, zazwyczaj ze złymi intencjami. Przykładem mogą być adresy, dane kontaktowe, miejsce pracy, czy inne prywatne informacje (takie jak historia medyczna).

Twitterowe boty

Twitterowe boty są to zautomatyzowane konta na Twitterze, kontrolowane przez specjalne oprogramowanie. Podczas gdy są zaprogramowane do wykonywania konkretnych zadań, które przypominają te, wykonywane codziennie przez użytkowników Twittera, jak lajkowanie tweetów, czy śledzenie innych użytkowników, a ich celem jest tweetowanie i retweetowanie konkretnych treści na ogromną skalę.

Może to wzmocnić niektóre treści, dotrzeć do większej liczby odbiorców lub sprawić, że będzie wyglądało na to, że dane treści mają swoich zwolenników.

Studium przypadku: Jessikka Aro (fińska dziennikarka)

W 2014 roku Jessikka Aro badała prorosyjskie fabryki trolli, które wykorzystywały „armie” Twitterowych botów. Stała się celem systematycznej kampanii nadużyć, w tym trollingu internetowego i doxxingu.

Na jej dane kontaktowe, które zostały rozpowszechnione w Internecie razem z dezinformacją, zaczęły przychodzić nieprzyjemne i groźne wiadomości. Opublikowano również prywatne informacje na temat jej zdrowia (jak problemy z narkotykami w czasach młodości). Udostępniano również informacje o tym, gdzie miały odbywać się jej wystąpienia.

Powstała również kampania teledysków: rzekomo była „głupią blondyną”, która jedynie wymyśliła sobie całe to zjawisko. Zatrudniono także aktorkę, która grała ją w kilku takich filmach i udostępniono te filmiki na Twitterze i Facebooku.¹⁹

Deficyt empatii, toksyczne odhamowanie i deindywidualizacja

“Deficyt empatii”

Pierwotnie ludzki mózg został stworzony do interakcji twarzą w twarz i nie miał wystarczająco czasu, by przystosować się do komunikacji za pośrednictwem Internetu.

Komunikacja niewerbalna – mimika, gesty, ton głosu – zapewnia dokładny kontekst społeczny interakcji. Choć twierdzenie, że 93% komunikacji odbywa się drogą niewerbalną, jest niedokładne, nadal jest to jej kluczowy element. Słowa nie mogą oddać wszystkiego. Nawet jeśli użylibyśmy wszystkich [170.000 słów](#), które są obecnie używane w języku angielskim, nadal nie potrafilibyśmy przekazać tego, co wyraz twarzy, czy ton głosu.

Większość internetowych dyskusji odbywa się wyłącznie za pomocą słów. Zatem słowa, emotki, gify, naklejki i wszystkie inne substytuty zostały stworzone po to, by zastąpić sygnały niewerbalne.

Jeśli powiecie mi coś podłego prosto w twarz i sprawicie, że się popłaczę, prawdopodobnie nie będziecie się z tym czuć komfortowo. Jeśli nie jesteście wyjątkowo wredni albo psychopatyczni, moje cierpienie wywoła empatyczną reakcję oraz waszą litość. Jeśli zatweetujecie coś podłego i sprawicie, że się popłaczę, żadna ilość emoji nie jest w stanie

¹⁹<https://smiproject.eu/wp-content/uploads/2021/04/Itaka-Training.pdf>

oddać tego, co widok dorosłej płaczącej osoby. Jeśli nie ma społecznej wskazówki, która mogłaby wywołać empatyczną reakcję, możecie kontynuować swoją tyradę podłości.

Brak odpowiedzi niewerbalnej prowadzi od „deficytu empatii” i właśnie na to cierpią socjopaci.

Toksyczne odhamowanie

Kiedy połączycie deficyt empatii z anonimowością w interakcjach online, uzyskacie „toksyczne odhamowanie”, które jest czymś więcej niż tylko zjawisko bycia nieuprzejmym wobec personelu po piątym kieliszku tequili.

Anonimowość może prowadzić do „[deindywidualizacji](#)” — tymczasowej utraty tożsamości, skutkującej wystąpieniem zachowań niezgodnych z własnym charakterem. To tłumaczy dlaczego grupy cywilizowanych ludzi mogą zaangażować się w zamieszki. Wyjaśnia to także zjawisko trolling. Jeśli brak znaków niewerbalnych sprawia, że stajemy się nieczuli na ludzkie cierpienie, deindywidualizacja jest tym, co oddziela nas od świadomości niewłaściwego postępowania.

Prawdziwa anonimowość oferuje ochronę przed reperkusjami społecznymi w świecie rzeczywistym, co ma głęboki wpływ na ludzkie zachowanie. Oparty na obrazach 4chan, gdzie nie ma możliwości rejestracji i użytkownicy pozostają anonimowi, z tego powodu stał się niesławnym inkubatorem trolli. Jeśli wasze działania nie mają konsekwencji w prawdziwym świecie, uwalnia was to od społecznie hamowanych zachowań. Społeczeństwo zniechęca do zachowań aspołecznych i zachęca do zachowań prospołecznych, więc to zachowanie aspołeczne dąży do wyzwolenia.

Stanowimy delikatny balans między prospołecznymi ludźmi i aspołecznymi naczelnymi. Kiedy społeczeństwo nie może wymusić prospołecznego zachowania człowieka, aspołeczne naczelne mogą przejąć władzę. W ten sposób powstają trolle”.²⁰

Aktywność: zapisz kilka myśli, uczuć, czy innych emocji. Na przykład: „Jestem głodny”, „Te zajęcia są takie nudne”, „Jesteś straszna” itd. Poproście uczestników, aby przekazali swoje emocje niewerbalnie, inni uczestnicy muszą zgadnąć, co chce pokazać druga osoba. Można to zrobić w grupach, jako formę konkursu. Celem jest ukazanie, jak wiele możemy powiedzieć bez słów.

Inteligencja emocjonalna (z The Conversation)

„Empatia jest umiejętnością interpersonalną, którą można postrzegać jako [część inteligencji emocjonalnej](#). Psychoterapeuta [Carl Rogers](#) napisał, że empatia może wzmocnić relacje i poleciła ją zwykłym ludziom i terapeutom.

Badania potwierdzają jej wartość. Leczenie przez pracowników służby zdrowia, którzy wykazują wysoki poziom empatii, częściej jest [lepiej postrzegane](#) przez pacjentów, a [wyniki ich leczenia również są lepsze](#). Poza służbą zdrowia, empatia jest związana z [lepszymi relacjami osobistymi](#) i [bardziej udanymi zachowaniami społecznymi](#).

Empatia polega na zrozumieniu emocji innej osoby, odczuwaniu jej i odpowiedniej reakcji. W swojej najpełniejszej formie empatia polega na zrozumieniu emocji innej osoby, odczuwaniu

²⁰<https://onezero.medium.com/why-people-become-internet-trolls-4dbffaeaa74f>

emocji i odpowiednim reagowaniu na nią. Te trzy aspekty empatii składają się na poznanie empatyczne, emocje i zachowanie.

Niektórzy ludzie radzą sobie ze zrozumieniem emocji innych, ale niekoniecznie z ich odczuwaniem, lub reagowaniem na nie. Czy możemy zatem nauczyć ludzi tych elementów, których im brakuje?

Naturalna nauka empatii

Ludzie z [aspołeczną](#) lub [narcystyczną osobowością](#) mają skłonność do zaburzeń empatii, podobnie jak ci z [autyzmem](#), czy [schizofrenią](#). Istnieje również wiele dzieci i kilku dorosłych, bez specjalistycznej diagnozy, którzy mają słabo rozwiniętą empatię.

Niektórzy są genetycznie skłonni do bycia bardziej lub mniej empatycznymi. Jednak ogólnie rzecz biorąc, [rozwijamy empatię jako dzieci](#), głównie poprzez obserwację zachowań innych[...]

Rodzice mogą modelować empatię, okazując ją, gdy dziecko odczuwa silne emocje, nieważne czy to strach, zaskoczenie, czy coś innego.

Mogą rozwinąć empatię dziecka, poprzez zadawanie takich pytań, jak: „Jak myślisz, jak czuł się twój brat, kiedy rzuciłeś jego zabawkę i ją zepsułeś?” Mogą również chwalić dzieci za okazywanie empatii.

A zatem możemy jej nauczyć dorosłych?

Wielu rodziców, pracowników służby zdrowia, nauczycieli, osób nadzorujących pracę i partnerów romantycznych prawdopodobnie skorzystałoby na wyższym poziomie empatii. Zresztą jak każdy, kto z jakiegokolwiek powodu ma niską empatię.

[Badacze sprawdzili](#), czy to możliwe, aby zwiększyć empatię kognitywną, emocjonalną i behawioralną, poprzez trening formalny. [Metody wykorzystywane w nauczaniu](#) większej empatyczności, pod wieloma względami są bardzo podobne do tych, wykorzystywanych w nauce nowego tańca lub wygłaszania przemówień publicznych.

Trening zazwyczaj składa się z [czterech elementów](#). Pierwsza część zwykle obejmuje instrukcje, informacje o korzyściach wynikających z okazywania empatii, jak odróżnić emocje od innych, jak wyczuć te emocje i jak właściwie na nie reagować.

Następna jest prezentacja modelu osoby okazującej empatię, jako reakcję na coś, co powiedziała lub zrobiła inna osoba. Prezentacja może być na żywo, w formie wideo, audio, albo pisana. Sytuacja optymalnie obejmuje pozytywną reakcję na odpowiednią ekspresję empatii. Model może czasami nie wykazywać empatii, a następnie wykazywać lepszą reakcję.

Trzecim krokiem jest praktyka w okazywaniu empatii. Może odbyć się na żywo z prowadzącym lub online w odpowiedzi na nagrane, lub napisane komentarze, czy działania innych. Praktyka obejmowałaby, jeśli to możliwe, okazywanie empatii w rzeczywistych sytuacjach poza sesjami treningowymi.

Ostatni krok obejmuje konstruktywne informacje zwrotne i próby okazania empatii. Informacje zwrotne zazwyczaj zawierają pochwały, jeśli dana osoba zareagowała we właściwy

sposób. Mogą również zawierać informacje na temat tego, jak lepiej ocenić emocję innej osoby lub zareagować na emocję[...].

Czy możemy nauczyć się jej sami?

Dorośli mogą zwiększyć poziom swojej empatii, nie tylko uczestnicząc w formalnych treningach. Mogą zacząć szukać oznak tego, że inni doświadczają jakiejś emocji. Oznaki mogą zawierać wyrazy twarzy, postury, spojrzenia, ton głosu, treść tego, co mówią i ich widoczną sytuację.

Jeśli wyobrazimy sobie siebie w sytuacji innej osoby, robimy kolejny krok na ścieżce empatii. Jeśli rozwiniemy hipotezę dotyczącą emocji danej osoby i delikatnie ją przedstawimy drugiej osobie, możemy uzyskać cenną informację zwrotną i ukończyć samokształcenie w zakresie wzmocnienia empatii.

Oczywiście nie wszyscy popierają wzrost empatii. Ci, którzy pracują w zawodach wymagających asertywności lub twardego podejścia do innych mogą przez to nie odnosić korzyści zawodowych. Weźcie pod uwagę presję wywieraną na żołnierzy, czy funkcjonariuszy policji.

Jednak dla większości ludzi, wzrost empatii mogłoby mieć pozytywny efekt. Życie daje wiele możliwości do rozwinięcia naszej własnej empatii. Musimy po prostu trochę poszukać."²¹

Aby nauczyć się empatii, ten artykuł zaleca skorzystanie z Treningu Umiejętności Behawioralnych. Więcej informacji na temat treningu tego typu, znajduje się poniżej:

Trening Umiejętności Behawioralnych

„Trening Umiejętności Behawioralnych (BST). Jest to metoda nauczania uczniów, studentów, personelu, rodziców i każdej innej osoby, którą uczysz nowej umiejętności. Dr Miltenberger definiuje BST jako „procedurę składającą się z instrukcji, prezentacji, prób behawioralnych i informacji zwrotnej, które wykorzystuje się w nauczaniu nowych zachowań lub umiejętności” (2004, p. 558).²² Właśnie tym to jest, 4-stopniową strategią nauczania, która naprawdę działa!

²¹<https://theconversation.com/children-learn-empathy-growing-up-but-can-we-train-adults-to-have-more-of-it-68153>

²²Miltenberger, R. (2004). *Modyfikacja zachowania: zasady i procedura* (trzecie wydanie) Belmont, CA. Wadsworth Publishing.

BST uczy ludzi co zrobić, czyli, jakie zachowania należy podjąć w określonych okolicznościach. Pozwala na praktykę w ramach programu, dzięki czemu dana osoba może biegle opanować umiejętności. Jest to skuteczna procedura szkolenia trenerów i co prawdopodobnie najważniejsze, może zostać spersonalizowana dla każdego. Brzmi nieźle, prawda?

Rozbijmy każdy z tych kroków:

Instrukcje – Podajcie opis umiejętności, jej znaczenie, lub uzasadnienie oraz kiedy i gdzie nie używać tej umiejętności. Powtórzcie, jeśli wystąpi taka potrzeba.

Prezentacja – Pokażcie uczestnikom jak użyć tej umiejętności. Zaleca się prezentację na żywo.

Próba – Praktyka, praktyka, jeszcze raz praktyka! Stwórzcie uczestnikom okazję do przećwiczenia umiejętności. Ostatnie badanie sugeruje, że uczestnicy powinni móc ćwiczyć in-situ. Prowadzący powinien rejestrować dane dotyczące prawidłowych i nieprawidłowych działań na tym etapie.

Informacje zwrotne – Prowadzący powinien pochwalić poprawną odpowiedź i zapewnić jakąś formę korygującą błędne odpowiedzi.

Niektórymi działaniami przed wdrożeniem BST są: wstępne umiejętności w szkoleniu wybranym przez uczestnika, umiejętność musi obejmować łańcuch zachowań (liczba umiejętności), a wy musicie być w stanie odgrywać rolę lub naśladować zachowania przedstawione na filmie.

Na prowadzonym przeze mnie szkoleniu Zarejestrowanego Technika Zachowania, wykorzystanym przeze mnie narzędziem był BST. Każda uczona przeze mnie umiejętność, z wykorzystaniem BST, spełniała powyższe wymagania. Na podstawie formularzy z informacjami zwrotnymi z ośmiu kohort, uczestnicy stwierdzili, że im się podobało oraz że najwięcej nauczyli się podczas samodzielnego próbowania umiejętności i że szybko uzyskali wyniki.

Oto przykład, jak trening został wykorzystany na szkoleniu. Umiejętnością było przeprowadzanie ocen preferencji z klientami.

Przekazano instrukcje, dlaczego przeprowadza się oceny preferencji, kiedy i z kim je przeprowadzać, jak korzystać z arkusza danych, jakie materiały są wymagane i jak wypełnić ocenę.

Wykorzystując jednego z uczestników kursu jako „klienta”, odegraliśmy prowadzenie oceny preferencji klienta.

Uczestnicy połączyli się w pary i ćwiczyli przeprowadzanie oceny preferencji ze swoimi kolegami. Mogli przećwiczyć tę umiejętność, ponieważ każda ocena preferencji obejmowała aż 30 prób!

Każda z grup uzyskała informację zwrotną, dotyczącą tego co każda z osób zrobiła dobrze, a co źle". Źródło: Zainab Fazal.²³

Wykorzystując oba powyższe artykuły, prowadzący powinien zaangażować uczestników w 4-stopniowy BST, aby wzmocnić empatię w sieci. Po wszystkim uczestnicy powinni przedyskutować korzyści bycia bardziej empatycznym w sieci i jak można w ten sposób zapobiec takim zagrożeniom online jak mowa nienawiści, trolling i dyskryminacja.

Studium przypadku

Do tej aktywności, użycie materiałów ze studium przypadku: należy zapoznać grupę ze studium przypadku i je omówić. Jest to praktyczny przykład problemów poruszanych w tym rozdziale.

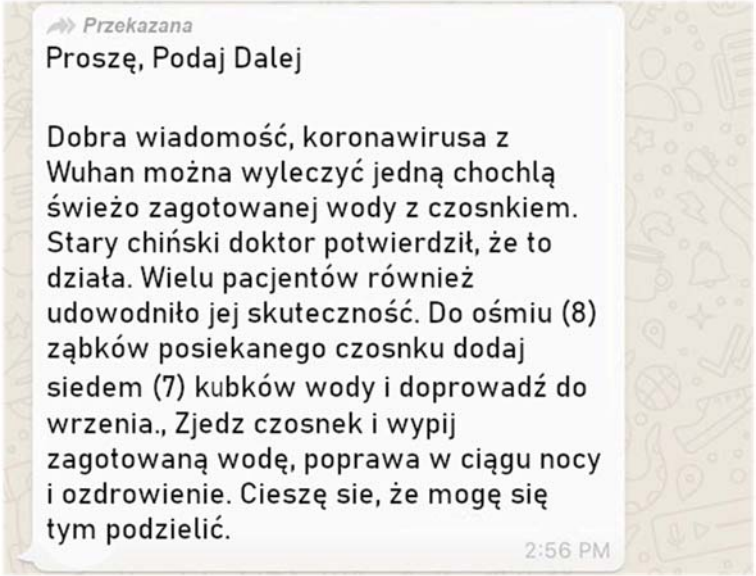
Ewaluacja

Ćwiczenie: Dajcie uczestnikom po kartce papieru. Poproście, aby odrysowali swoje dłonie. Na palcach jednej dłoni, powinni napisać nowe rzeczy, których się nauczyli. Na palcach drugiej dłoni, czego więcej chcieliby się dowiedzieć. Na pierwszej dłoni powinni napisać, co im się podobało podczas tej sesji. Na drugiej dłoni, co można poprawić. Na sam koniec uczestnicy powinni przykleić gdzieś te dłonie lub położyć je na stole, tak, aby inni uczestnicy mogli przeczytać, co jest na dłoniach pozostałych osób. Jeśli ktoś chciałby przedstawić swoje opinie, to też będzie mile widziane.

Prowadzący powinien zakończyć sesję poprzez podsumowanie omówionego tematu, tego, czego się nauczyli, podanie części informacji zwrotnych z ewaluacji i zaproponowanie skorzystania z literatury dodatkowej, jeśli ktoś miałby ochotę pogłębić swoją wiedzę na któryś z tematów.

²³<https://www.behaviourcompany.com/behavior-skills-training-in-4-steps/>

Studium przypadku

Kraj studium przypadku	Studium globalne
Język studium przypadku	Angielski
Główne źródła	Online, social media
Bibliografia	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.news18.com/news/buzz/in-india-fake-whatsapp-forwards-on-coronavirus-are-spreading-faster-than-the-disease-2526195.html • http://www.sussex.ac.uk/skillshub/?id=332 • https://www.bbc.co.uk/news/world-51735367 • https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/myth-busters • https://www.ha-asia.com/50-fake-frequently-forwarded-covid-19-whatsapp-messages/ • https://www.politico.eu/article/the-coronavirus-covid19-fake-news-pandemic-sweeping-whatsapp-misinformation/ • https://www.nytimes.com/2020/03/18/health/coronavirus-cure-gargle-water.html • https://items.ssrc.org/covid-19-and-the-social-sciences/mediated-crisis/misinformation-is-everybodys-problem-now/
Grafiki	 <p>Przekazana Proszę, Podaj Dalej</p> <p>Dobra wiadomość, koronawirusa z Wuhan można wyleczyć jedną chochlą świeżo zagotowanej wody z czosnkiem. Stary chiński doktor potwierdził, że to działa. Wielu pacjentów również udowodniło jej skuteczność. Do ośmiu (8) ząbków posiekanego czosnku dodaj siedem (7) kubków wody i doprowadź do wrzenia., Zjedz czosnek i wypij zagotowaną wodę, poprawa w ciągu nocy i ozdrowienie. Cieszę się, że mogę się tym podzielić.</p> <p style="text-align: right;">2:56 PM</p>
Jakie są cele i założenia tego studium przypadku?	<ul style="list-style-type: none"> • Zrozumienie problemu dezinformacji w social mediach • Zrozumienie w jaki sposób krytyczne myślenie jest istotnym narzędziem dla walki z dezinformacją • Nauka wyszukiwania w sieci lepszych źródeł

	<p>informacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skuteczne korzystanie z metody CRAAP
Najważniejsze punkty	<ul style="list-style-type: none"> • Wyobraźcie sobie, że otrzymujecie tę wiadomość na WhatsApp • Postanowiliście wykorzystać swoje umiejętności krytycznego myślenia, zanim uwierzyliście w tę informację • Zdecydowaliście się skorzystać z metody CRAAP • Po użyciu tej metody, odkrywacie, że mieliście do czynienia z dezinformacją • Nauczyliście się również jak wyszukiwać bardziej wiarygodne źródła i rozpoznajecie problem dezinformacji w social mediach
Szczegółowy opis studium przypadku	<p>Wyobraźcie sobie, że jesteście na WhatsApp, a jeden z waszych znajomych przekazało wam tę wiadomość (grafika powyżej). Nigdy wcześniej nie słyszeliście o tym rozwiązaniu, a wasz znajomy nie podał żadnych więcej szczegółów, jak np. skąd pochodzi ta informacja, albo dlaczego wam ją przesyła.</p> <p>Z tego powodu musicie wykorzystać umiejętności krytycznego myślenia. Zdecydowaliście się użyć metody CRAAP:</p> <p>„Currency (Obieg) – kiedy informacja została opublikowana, udostępniona, lub zaktualizowana?</p> <p>Relevance (Trafność) – kto ma być jej odbiorcą?</p> <p>Authority (Autorytet) – kim jest autor/jakie jest źródło?</p> <p>Accuracy (Precyzja) – czy tę informację popierają jakieś dowody?</p> <p>Purpose (Cel/Powód) – co jest celem tej informacji?”</p> <p>Każdy punkt rozważacie po kolei:</p> <p>Obieg – nie wiecie, kiedy informacja została opublikowana, udostępniona, lub była edytowana. Wszystko, co wiecie, to że przesłał to wasz znajomy, ale nie macie żadnej innej informacji, ani temat tego, skąd wzięła się ta informacja.</p>

Trafność – nie wydaje się, żeby ta wiadomość miała trafić do jakichś konkretnych odbiorców, za to wydaje się, że miała dotrzeć do każdego, kto może złapać korona wirusa, lub już go miał.

Autorytet – nie wiecie kim jest autor, ani jakie jest oryginalne źródło tej informacji, możecie za to dostrzec, że wiadomość została przekazana, więc wyciągacie wnioski, że wasz znajomy nie jest autorem wiadomości. Nie wiecie też od kogo przekazał tę wiadomość, ani jakie jest jej źródło.

Precyzja – w wiadomości nie ma żadnego dowodu, wskazującego na to, że informacja jest prawdziwa. Decydujecie się na wykorzystanie swoich umiejętności cyfrowych i rozpoczynacie internetowe śledztwo:

<https://www.google.com/search?q=whatsapp+covid+cure+garlic+hot+water>

Poniżej możecie znaleźć kilka informacji, które mogą sugerować, że ta informacja nie jest prawdziwa:

- <https://www.bbc.co.uk/news/world-51735367>
- <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/myth-busters>
- <https://www.ha-asia.com/50-fake-frequently-forwarded-covid-19-whatsapp-messages/>
- <https://www.politico.eu/article/the-coronavirus-covid19-fake-news-pandemic-sweeping-whatsapp-misinformation/>
- <https://www.news18.com/news/buzz/in-india-fake-whatsapp-forwards-on-coronavirus-are-spreading-faster-than-the-disease-2526195.html>
- <https://www.nytimes.com/2020/03/18/health/coronavirus-cure-gargle-water.html>
- <https://observers.france24.com/en/20200417-fake-covid-19-remedies-circulate-african-social-media>

Po wstępnym zapoznaniu się z informacjami z zaufanych

	<p>źródeł, dowiadujecie się, że ta wiadomość, to zwykła dezinformacja, która krąży po social mediach.</p> <p>Cel/ Powód – nie jesteście do końca pewni celu. Może chodzi wyłącznie o szerzenie dezinformacji albo wasz znajomy naprawdę sądzi, że wam pomoże, w razie, gdybyście złapali koronawirusa.</p> <p>Użycie metody CRAAP wykazało, że jest sporo niewiadomych i wielu z nich nie można nigdzie znaleźć (ja na przykład oryginalnego autora), zweryfikować, czy przetestować. Po dotarciu do wiarygodnych informacji okazuje się, że wiadomość krąży po sieci jako dezinformacja.</p> <p>Decydujecie, że będziecie się trzymać sprawdzonych źródeł i rozmawiacie ze znajomym o możliwości, że ta wiadomość jest zwykłą dezinformacją. Próbujecie przekonać go, aby nie udostępniał jej dalej i nie narażał innych ludzi na niebezpieczeństwo.</p>
<p>Opisz wpływ lokalny, regionalny, narodowy i międzynarodowy</p>	<p>„Dezinformacja może być zabójcza. Pandemia Covid-19 klarownie i tragicznie zademonstrowała ten fakt[...].</p> <p>Jesteśmy w środku doskonałej burzy dezinformacji, w której błędne informacje lub ich brak mogą być śmiertelne. Wiele rządów i organów służby zdrowia robi wszystko, co w ich mocy, jednak w erze platform cyfrowych, komunikacja kryzysowa w czasie rzeczywistym stała się śmiertelnym wyzwaniem [...].</p> <p>Wiemy jak wygląda „normalna dezinformacja”, ale infodemia jest inna, z powodu synchronicznej skali globalnej; jest większa, gorsza i potencjalnie zabójcza. Jako uczeni, aby działać, musimy organizować badania.</p> <p>W trakcie pandemii firmy technologiczne wprowadziły zmiany mające na celu skierowanie uwagi na treści o charakterze autorytatywnym. Firma Google dodała</p>

	<p>specjalny portal Covid-19, który po wyszukaniu powiązanych haseł, pojawia się jako pierwszy wynik wyszukiwania. Twitter znacznie zaostrzył swoją politykę, na mocy której zdejmuje każde 'treści, które bezpośrednio sprzeciwiają się wytycznym z miarodajnych źródeł globalnych i lokalnych informacji dotyczących zdrowia publicznego'. Facebook wprowadził centrum informacji o koronawirusie, żeby ludzie mogli otrzymywać istotne informacje z najbliższego otoczenia. WhatsApp podjął współpracę z WHO oraz z rządami z całego świata, by pomóc ludziom w poszukiwaniu informacji w wielu językach na platformie komunikacyjnej. Apple zaczął współpracę z Centrami Kontroli i Zapobiegania Chorobom (CDC), aby stworzyć aplikację, która pomoże ludziom ocenić ich objawy. Jednak to nadal nie wystarcza.</p> <p>Aby zrównoważyć złe informacje, dobrych informacji nigdy nie będzie zbyt wiele. Podobnie jak szpitale borykają się z bezprecedensową presją pod względem liczby łóżek, masek i respiratorów, portale informacyjne i chatboty oparte na dobrych intencjach nie wystarczą, aby odpowiednio zaradzić skali i potencjalnym szkodom, jakie wynikną z niemoderowanej dezinformacji podczas tej pandemii [...].</p> <p>Dezinformacja może rozprzestrzenić się jak wirus, wykorzystując sieci i kontakt, by poruszać się od człowieka do człowieka, poprzez kliknięcia, lajki i udostępnienia. Jego wektorami ataku są często internetowi influencerzy eksperci polityczni z rozległymi sieciami hiperspołecznymi. Nie można oczekiwać od pracowników służby zdrowia, że przekażą swoje wyniki badań i porady na tym samym poziomie w social mediach, ponieważ często mają małe i ograniczone sieci. Wyzwania stawiane nam, jako badaczom, wymagają odpowiedzi na to pytanie: Co musi się zmienić, aby internauci otrzymywali przede wszystkim wiarygodne, aktualne, istotne i lokalne informacje?"</p> <p>Z: https://items.ssrc.org/covid-19-and-the-social-sciences/mediated-crisis/misinformation-is-everybodys-problem-now/</p>
Wnioski	Celem tego studium przypadku jest przedstawienie możliwego scenariusza, w którym otrzymujemy dezinformację za pośrednictwem portali

społecznościowych.

Studium ukazuje, jak wykorzystanie metod krytycznego myślenia może pomóc w wykryciu problemów związanych z przekazywaniem informacji. Wykazuje jak szukać wiarygodnych informacji i przedstawia kroki, jakie należy podjąć, aby odróżnić prawdziwe informacje od kłamstw.

Te metody stanowią ogromną korzyść dla pojedynczych osób, grup i całych społeczności, uwzględniają jak ogromny negatywny wpływ, i może mieć dezinformacja i przekazywanie niesprawdzonych informacji.

ROZDZIAŁ 2

Fake News

Ogólne cele rozdziału	<ul style="list-style-type: none"> ● Pomoc uczestnikom w zwiększeniu ich wiedzy i świadomości znaczenia wagi dostrzegania fake newsów na portalach społecznościowych ● Czym jest Fałszywa Informacja (Fake News)? ● Na czym najczęściej polegają "fake newsy"? ● Z czym najczęściej są związane "fake newsy"? (Polityka-zdrowie-sporty-życie codzienne?) ● Jak chronić przed tym własną prywatność/własne bezpieczeństwo? ● Jak rozpoznać fake newsy? ● Jak zarządzać krytycznym myśleniem?
Konkretne cele nauczania	<p>Po zakończeniu tej sesji, uczestnik powinien:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Umieć sprawdzić wiadomości pochodzące z różnych źródeł; ● Umieć zdecydować, czy news jest prawdziwy czy fałszywy – wiedzieć jak to dostrzec; ● Umieć wyszukiwać, weryfikować i zdobywać prawdziwe informacje; ● Wiedzieć jak zastosować krytyczne myślenie w różnych przypadkach; ● Wiedzieć jak zadbać o własne bezpieczeństwo.
Tematy poruszane podczas tej sesji	<p>1) Czy fake newsy są związane z mitami na temat zdrowia (diety) i reprodukcji?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Czy są związane z mitami o zdrowiu (diecie) i reprodukcji? ● Czy fake newsy są związane z polityką i migracją? ● Przypadki fake newsów dotyczących czyjejs śmierci, jaki jest ich cel? <p>2) Kiedy pojawia się większość fake newsów?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Fake newsy i powstałe grupy (antyszczepionkowcy, płaskoziemcy), dlaczego? ● Jaki jest cel rozpowszechniania takich informacji? Jak poruszać się wśród ich transferu i jak je filtrować? ● Jak w tym przypadku stosować krytyczne myślenie. Warto podkreślić kilka podstawowych kroków, które warto zastosować oraz to czego szukać (źródła, wiarygodne strony). <p>3) Jakie są możliwe zagrożenia i konsekwencje dla dorosłych?</p>

	<p>4) Co charakteryzuje dobre źródło informacji?</p> <p>5) Odrobina praktyki</p>	
	Przewidywana długość sesji	Liczba miejsc na liście
	6x60 min. (6 godzin)	6-10
Uwagi na temat lekcji/zajęć w ramach planu sesji		
<p><u>Profil grupy</u> Czy ta grupa posiada jakąkolwiek wcześniejszą wiedzę na ten temat? Tak, powinna być świadoma tematu oraz mieć podstawowe umiejętności teleinformatyczne</p> <p>Czy ta grupa pracuje z grupami wrażliwymi? PRZEWAŻNIE Czy ta grupa pracuje z dziećmi? Niekoniecznie TAK</p> <p>Czy ta grupa ma rozległą wiedzę o/jest obecna na portalach społecznościowych? Tak</p> <p>Płeć: Grupa mieszane Przedział wiekowy: +55 i nastolatki Inne informacje: Grupa mieszanych uczestników; nastolatki oraz seniorzy. Szybkie zapoznanie się z urządzeniami technologicznymi – zwłaszcza seniorzy mierzą się z wieloma problemami podczas korzystania z nich i surfowania w sieci. Nie do końca świadomi problemu, jakim jest „fake news”, mogą łatwo paść jego ofiarą w sieci. Mając na uwadze te dwie główne wady, seniorzy boją się dołączyć do społeczności internetowych lub sami się wystrzegają możliwości technologicznych. Dzięki mieszanej grupie dwóch generacji (nastolatków i seniorów 55+) uczestnicy poczują się bezpieczniej, zdobędą odwagę i zdolność do częstszego korzystania z urządzeń teleinformatycznych.</p>		
Zalecane przygotowania przed rozpoczęciem sesji		
<p>Poproście uczestników aby:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Przeprowadzili w sieci proste badanie na temat „fake newsów”. ● Przeczytali/znaleźli w Internecie kilka przykładów fake newsów (na lokalnych, albo zagranicznych stronach). ● Znaleźli w Internecie chociaż jedną „stronę z fake newsami”, żeby podać przykłady. ● Zrobili listę tego, w jaki sposób decydują, czy jakieś wiadomości są fałszywe, czy prawdziwe. 		

Bibliografia

- Türkiye’de sosyal medya ve yalan haber: Sahadan notlar [Media społecznościowe i fałszywe wiadomości w Turcji: notatki z terenu], Suncem Koçer, 2 April 2019, <https://www.newslabturkey.org/2019/04/02/turkiyede-sosyal-medya-ve-yalan-haber-sahadan-notlar/>
- What is fake news? Definition, types, and how to detect them [Czym jest fake news? Definicja, typy, jak je wykryć], 27 July 2020, <https://www.ionos.com/digitalguide/online-marketing/social-media/what-is-fake-news/>
- Critical Thinking and Fake News [Krytyczne Myślenie i Fake News], <https://www.skillsyouneed.com/learn/fake-news.html>
- How to spot fake news [Jak dostrzec fake newsy], <https://learnenglish.britishcouncil.org/skills/reading/intermediate-b1/how-to-spot-fake-news>
- Snopes, <https://www.snopes.com/>
- Yalan Haber Paylaşımında 65 yaşın üstündekiler lider [Osoby powyżej 65 roku życia są liderami w udostępnianiu fałszywych wiadomości], 15 January 2019, <https://tr.sputniknews.com/20190115/yalan-haber-paylasim-yas-ustu-lider-1037100212.html>
- Internet ve sosyal medyada yalan haber ve sonuçları [Fałszywe wiadomości i wyniki w Internecie i mediach społecznościowych], Şahin BAYZAN – Bilişim Uzmanı , 11 September 2017, <https://www.guvenliweb.org.tr/blog-detay/internet-ve-sosyal-medyada-yalan-haber-ve-sonuclari>
- 5 fake news about migration [5 fake newsów dotyczących migracji], 8 July 2019, <https://www.tdh.ch/en/news/5-fake-news-about-migration>
- Tips to spot false news [Wskazówki jak wykryć fake newsy], 23 March 2020, <https://www.facebook.com/journalismproject/programs/third-party-fact-checking/tips-to-spot-false-news>
- Migration, fake news and media ethics [Migracja, fake newsy i etyka mediów], <https://www.friendsofeurope.org/events/migration-fake-news-and-media-ethics/>
- ‘Fake news’ is undermining trust in food. Facts should remain facts? [“Fake newsy” podkopują zaufanie do jedzenia. Czy fakty powinny pozostać faktami?], Katy Askew, 26 February 2019, https://www.foodnavigator.com/Article/2019/02/26/Fake-news-is-undermining-trust-in-food-Facts-should-remain-facts?utm_source=copyright&utm_medium=OnSite&utm_campaign=copyright
- When fake health news goes viral. New study examines what makes people susceptible, [Kiedy fake newsy o zdrowiu stają się wiralem. Nowe badanie sprawdza, co czyni ludzi podatnymi], Danielle Masterson, 11 March 2021, <https://www.nutraingredients-usa.com/Article/2021/03/11/When-fake-health-news-goes-viral-New-study-examines-what-makes-people-susceptible>
- The political effects of migration-related fake news, disinformation and conspiracy theories – study [Polityczne skutki fałszywych wiadomości, dezinformacji i teorii spiskowych związanych z migracją – badanie], 24 May 2017, https://politicalcapital.hu/news.php?article_read=1&article_id=1505
- ‘Death by Twitter’: Understanding false death announcements on social media and the performance of platform cultural capital [“Śmierć przez Twittera”: Zrozumienie fałszywych ogłoszeń o śmierci w mediach społecznościowych oraz wydajność kapitału kulturowego platformy], Nansen, B., O’Donnell, D., Arnold, M., Kohn, T., & Gibbs, M. in *First Monday*, 24(12), 2019, <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/10106/8294>
- Here are the tools that could be used to create the fake news of the future [Oto narzędzia, które można wykorzystać do tworzenia fałszywych wiadomości przyszłości], Philip Bump, 12 February 2018, <https://www.washingtonpost.com/gdpr->

[consent/?next_url=https%3a%2f%2fwww.washingtonpost.com%2fnews%2fpolitics%2fwp%2f2018%2f02%2f12%2fhere-are-the-tools-that-could-be-used-to-create-the-fake-news-of-the-future%2f%3fnoredirect%3don&noredirect=on](https://www.washingtonpost.com/news/politics/wp/2018/02/12/here-are-the-tools-that-could-be-used-to-create-the-fake-news-of-the-future/?hpid=hp_hp-top-table-main-fake-news%3Ahomepage%2Fstory&hpid=hp_hp-top-table-main-fake-news%3Ahomepage%2Fstory)

- How to Spot Real and Fake News [Jak rozpoznać prawdziwe i fałszywe wiadomości] , the Mind Tools Content Team. <https://www.mindtools.com/pages/article/newstml/fake-news.htm>
- True or false? How much is fake news influencing our lives? [Prawda, czy fałsz? Jak bardzo fake newsy wpływają na nasze życie?], William Von Gordon, Press University of Derby Magazine, <https://www.derby.ac.uk/magazine/issue-12/influence-of-fake-news/>
- Fake news! A sampling of the worst nutrition advice of the year, [Fake news! Próbką najgorszych porad żywieniowych roku], Cheryl Ogaranko, January/February 2018, <https://www.wavemag.ca/2018/01/fake-news.php>
- The use of critical thinking to identify fake news: a systematic literature review [Stosowanie krytycznego myślenia do identyfikacji fałszywych wiadomości: przegląd literatury systematycznej], Paul Machete and Marita Turpin, 01 April 2020, https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-45002-1_20
- Migration, fake news and media ethics. Report, [Migracje, fake newsy i etyka mediów. Raport], <https://www.friendsofeurope.org/wp/wp-content/uploads/2019/05/05-07-MIG-PI-Media-role.pdf>

Grafiki:

- <https://twitter.com/TheProgressives/status/1240693648750022658/photo/1>
- <https://www.snopes.com/fact-check/loki-reflection-tom-hiddleston/>
- <https://www.sigroofing.co.uk/info-hub/insightmag/insightnews-pastissues/insight-issue-27/market-your-business/how-can-membership-benefit-you/>
- <https://icds.ee/en/discussion-on-the-role-of-media-and-journalists-in-strengthening-national-resilience/>
- <https://id.pinterest.com/dwiindrapurnomo/decission-making/>
- <https://www.faunatura.com/algunas-curiosidades-moscas.html>
- <https://pl.pinterest.com/pin/172473860715720778/>
- <https://twitter.com/theprogressives/status/1240693648750022658?lang=sk>
- <https://slidetodoc.com/diyanet-leri-bakanl-22-dnem-din-grevlileri-bulumas/>
- <https://www.theverge.com/2019/1/9/18174631/old-people-fake-news-facebook-share-nyu-princeton>
- <http://quotespictures.com/believe-nothing-no-matter-where-you-read-it-or-who-has-said-it-astrology-quote/>
- <https://id.pinterest.com/dwiindrapurnomo/decission-making/>
- <https://globalnews.ca/news/2127858/mutant-daisies-fukushima-flowers-likely-mutated-by-fasciation-not-radiation/>
- https://twitter.com/BlrCityPolice/status/1201783800893624321?fbclid=IwAR2iNxEPXgqptds5hj8IDc_qbPXqNzjrsCniQq0Gm-VAOAWG3StVcSCH5o

Literatura dodatkowa

- Impact of fake news and myths related to Covid-19 [Wpływ fake newsów i mitów związanych z Covid-19], Robin kabha, Ahmed Mostafa kamel, MoatazElbahi, Abdu Mohamed Dawood Hafiz, WidedDafri in Journal of Content, Community & Communication
Vol. 12 Year 6, December – 2020,
https://www.amity.edu/gwalior/jccc/pdf/dec_25.pdf
- Defining and detecting fake news in health and medicine reporting [Definiowanie i wykrywanie fałszywych wiadomości w raportach dotyczących zdrowia i medycyny], Trevor Treharne, Andrew Papanikitas in Journal of the Royal Society of Medicine, Volume 113 Issue 8, August 2020,
<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0141076820907062%E2%80%A2>
- 3 examples of #fakenews from the world of nutrition research, [3 przykłady #fakenwsów ze świata badań nad żywieniem], Kamal Patel,
<https://examine.com/nutrition/3-examples-of-fakenews-from-the-world-of-nutrition-research/>
- Dieting on 'fake news': Institute for Optimum Nutrition busts 5 diet myths [Dieta na podstawie „fałszywych wiadomości”: Instytut Żywienia Optymalnego (ION) obala 5 mitów dotyczących diety], Katy Askew, 27 February 2019,
<https://www.foodnavigator.com/Article/2019/02/27/Dieting-on-fake-news-Institute-for-Optimum-Nutrition-busts-5-diet-myths>
- CNN Business [CNN Biznes],
<https://edition.cnn.com/interactive/2019/01/business/pentagons-race-against-deepfakes/>
- Dealing with Fake News and Internet Fact-Checking Platforms [Radzenie sobie z fałszywymi wiadomościami i internetowymi platformami do sprawdzania faktów], Nurhan Kavaklı, 2019,
<https://openaccess.iku.edu.tr/handle/11413/4899>
- Fake news and what we can do about it [Fake newsy i co możemy z nimi zrobić],
<https://www.adl.org/sites/default/files/documents/assets/pdf/education-outreach/fake-news-and-what-we-can-do-about-it.pdf>
- Hoax or No Hoax? Strategies for Online Comprehension and Evaluation [Oszustwo czy brak oszustwa? Strategie zrozumienia i oceny online], Deborah Kozdras, James L. Welsh,
<https://www.readwritethink.org/classroom-resources/lesson-plans/hoax-hoax-strategies-online?tab=4>
- Is this a hoax? [Czy to oszustwo?],
https://www.readwritethink.org/sites/default/files/resources/1135_hoax.pdf
- Can you spot a fake news story? [Czy potrafisz dostrzec fałszywe wiadomości?], 21 February 2017,
<https://www.bbc.co.uk/newsround/39032291>
- Coronavirus: The viral rumours that were completely wrong [Koronawirus: popularne plotki, które były całkowicie błędne], Marianna Spring, 6 August 2020,
<https://www.bbc.com/news/blogs-trending-53640964>
- Futbolcu Christian Eriksen'in Kalbinin Covid-19 aşısı nedeniyle durduđu iddiası [Zarzut, że serce piłkarza Christiana Eriksena zatrzymało się z powodu szczepionki przeciwko Covid-19],
<https://teyit.org/analiz-futbolcu-christian-eriksenin-macta-covid-19-asisi-nedeniyle-rahatsizlandigi-iddiasi>

Plan Zajęć

CZAS	TREŚĆ	PROPONOWANE AKTYWNOŚCI	ZASOBY
20 min.	<ul style="list-style-type: none"> ● Wprowadzenie ● Rozgrzewka ● Icebreaker <p>Przedstawienie trenerów i uczestników, powitanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Prezentacja i dyskusja ● Gry pamięciowe ● Icebreaker: losowe dopasowanie do pracy w parach – jeden nastolatek – jeden senior 	<ul style="list-style-type: none"> ● Komputer ● Projektor ● Długopisy ● Kartki ● Torba do ciągnięcia losów
10 min.	<p>Powody uczestnictwa w kursie i ogólny zarys treningu</p> <p>Doświadczenie trenerów, jakie specjalne cele są brane pod uwagę.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Poproście pary o sporządzenie listy powodów dla których zdecydowali się wziąć udział w szkoleniu oraz spytaj jak ostrożni są w mediach społecznościowych i w sieci 	<ul style="list-style-type: none"> ● Długopisy ● Kartki
60 min.	<ul style="list-style-type: none"> ● Temat 1 <p>Czy fake newsy są powiązane z mitami na temat zdrowia (dieta) i reprodukcji?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Co należy rozumieć, gdy mówicie „fake new”? ● Czy jest to związane z mitami o zdrowiu (diecie) i reprodukcji? ● Czy fake newsy są związane z polityką i migracją? ● Przypadki fake newsów dotyczących czyjejś śmierci, jaki jest ich cel? 	<ul style="list-style-type: none"> ● Prezentacja PowerPoint ● Wyjaśnienie ● Demonstracja ● Komputer ● Dostęp do Internetu
60 min.	<ul style="list-style-type: none"> ● Temat 2 <p>Kiedy pojawia się większość fałszywych wiadomości?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Wstępna refleksja ● Prezentacja ● Fake newsy i utworzone grupy (antyszczepionkowcy, płaskoziemcy), dlaczego? ● Jak jest powód szerzenia fałszywych informacji? Japo poruszać się wśród ich transferu o jak je filtrować? ● Jak w tym przypadku zastosować krytyczne myślenie. ● Podstawowe kroki jak sprawdzić, czy informacja jest fałszywa ● Ćwiczenie grupowe ● Debata 	<ul style="list-style-type: none"> ● Prezentacja PowerPoint ● Wyjaśnienie ● Demonstracja ● Komputer ● Dostęp do Internetu

60 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Temat 3 <p>Jakie są konsekwencje i możliwe zagrożenia dla dorosłych?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wstępna refleksja • Prezentacja • Ćwiczenie grupowe/lista zagrożeń • Debata 	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentacja PowerPoint • Wyjaśnienie • Demonstracja
60 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Temat 4 <p>Co charakteryzuje dobre źródło informacji?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wstępna refleksja • Prezentacja • Ćwiczenie grupowe/lista pomysłów • Debata 	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentacja PowerPoint • Wyjaśnienie • Demonstracja
60 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Studium przypadku 	<ul style="list-style-type: none"> • Wstępna refleksja • Czytanie i sprawdzania • Sprawdzanie witryn i podawanie powodów (tworzenie listy) • Grupowa dyskusja • Analiza 	<ul style="list-style-type: none"> • Materiał do studium przypadku • PDF (czytanie) • Materiały online (strona internetowa)
30 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Informacje zwrotne i ewaluacja 	<ul style="list-style-type: none"> • Grupowa dyskusja • Prowadzona dyskusja 	

Wprowadzenie/Icebreaker

Grupie składającej się z uczestników w odpowiednich grupach wiekowych, należy pokrótce wyjaśnić, jakie są ogólne wymagania oraz cele tego kursu. Każdy uczestnik przedstawia się i wyraża oczekiwania względem spotkania. Ta aktywność zagwarantuje, że uczestnicy nawiążą nie porozumienia. Prowadzący przedstawia plan spotkania. Aktywności będą miały formę interaktywną, połączoną z prezentacją slajdów, przygotowaną przez prowadzącego. W częściach praktycznych oczekuje się od partnerów pracy w harmonii, a w przypadku niedopasowania, partnera można zmienić.

Wybór metod tworzenia par pozostaje kwestią otwartą – pary można wybrać przypadkowo, uczestnicy mogą też sami wybrać. Powstają grupy robocze.

Rozgrzewka

Akronimy

„Akronimy polegają na stworzeniu nowego słowa lub wyrażenia, składającego się z pierwszych liter wyrazów, które musimy zapamiętać. Na przykład akronim pomocny w zapamiętaniu nazw Wielkich Jezior Północnoamerykańskich (Huron, Ontario, Michigan, Erie, Superior):”²⁴

- Huron
- Ontario
- Michigan
- Erie
- Superior

Pałac pamięci

„Ta technika polega na wybraniu dobrze znanego miejsca, a następnie skojarzeniu z nim rzeczy, którą chcemy zapamiętać. Twoim pałacem niech będą włosy, oko, nos, usta, szyja, klatka, brzuch, genitalia, noga, stopa. Nie musisz tego zapamiętać, ale i tak kolejność tych rzeczy jest bardzo łatwa do odtworzenia.

Do zapamiętania masz taką listę: samochód, kura, łopata, wulkan, muszla, telefon, świeczka, statek, zeszyt i okno.

Teraz musisz tylko połączyć przedmiot z miejscem w Twoim pałacu. Pamiętaj, nie tylko czytaj, ale wyobrażaj sobie każdy opis. Zobaczenie obrazu jest najważniejsze.

Włosy i samochód. Wyobraź sobie, jak kierujesz samochodem w gąszczu swoich włosów.

Oko i kura. Otwierasz oko i nagle zostajesz bardzo boleśnie udużony w oko.

Nos i łopata. Wciągasz do nosa kreskę z łopat.

²⁴<https://policealna.gowork.pl/blog/mnemotechniki-10-najskuteczniejszych-technik-zapamietywania/>

Usta i wulkan. Nagle w Twoich ustach wybucha wulkan tak mocno, że aż Ci się odbija i dostajesz czkawki.

Szyja i muszla. Z prędkością światła przyczepiają się do Twojej szyi miliony małych muszelek. Klatka i telefon. Napinasz klatkę z całej siły, napiąłeś ją tak mocno, że w pewnej chwili wyskoczył z niej telefon.

Brzuch i świeczka. W twój pępek wwiercana jest ogromna świeczka wielkości Pałacu Kultury. Genitalia i statek. Twoja kolej, bądź kreatywny, to skojarzenie zapamiętasz na pewno.

Noga i zeszyt. Rozrywają Ci się spodnie, a z nich niczym ptak wylatuje zeszyt.

Stopa i okno. Masz na sobie buty, ale żeby je ściągnąć, nie odwiązujesz sznurówek. Musisz otworzyć je jak okno”.²⁵

Cele kursu

Po omówieniu spotkania i jego ogólnych celów należy wyjaśnić czym jest i jak powstaje fake news. Wszyscy uczestnicy powinni wyrazić swoje opinie na temat tego zjawiska, w jaki sposób wpływa na nasze życie oraz jakie mogą być tego negatywne konsekwencje.

Fake news

Prowadzący pyta uczestników, czym jest fake news, skupia się przy tym na otrzymaniu różnych definicji i decyduje, która z nich jest najlepsza. Należy również zarysować zakres zasięgu fake newsów. Następuje wymiana opinii w kwestiach takich jak, w jakim stopniu jesteśmy narażeni na fake newsy i jakie szkody mogą one wyrządzić.

Uczestnikom należy przekazać poniższe ogólne informacje.

Dwa lata temu badania prowadzone przez Instytut Technologii w Massachusetts (MIT) w Stanach Zjednoczonych wykazały, że na portalach społecznościowych fake newsy, czyli fałszywe informacje, rozprzestrzeniają się sześć razy szybciej niż prawdziwe wiadomości. Badanie objęło w sumie 126 000 newsów z Twittera opublikowanych między 2006 i 2016 rokiem. Według grupy badawczej fake news ma 70% więcej szans na udostępnienie na portalu społecznościowym, niż prawdziwy news. W ramach badania przy pomocy sześciu różnych platform sprawdzono, czy udostępniane informacje były fałszywe, czy prawdziwe. Wyniki opublikowane w czasopiśmie naukowym *Science* są zatrważające, jednak nadal nie uzyskano odpowiedzi na pewne pytania, lub nawet ich nie zadano.

1. Co kryje się pod pojęciem fake newsu?
2. Co oznacza prawda lub nieprawdziwość informacji?
3. Co robią użytkownicy – kto udostępnia newsy na portalach społecznościowych – jaki jest cel?
4. Kontekst, który nadaje kształt codzienności – jak kształtuje odpowiedzi na te pytania?

²⁵<https://nonstopdoprzodu.pl/mnemotechniki/>

Praca w parach:

Parom należy zadać przynajmniej dwa z czterech powyższych pytań. Na każde z nich mają odpowiedzieć maksymalnie trzema słowami.

Na osobnych kartonach należy zapisać po jednym z pytań, a pod pytaniami odpowiedzi na nie. W ten sposób wszyscy będą mogli je zobaczyć i porównać je z odpowiedziami innych par. Można również zagłosować na najlepiej pasujące odpowiedzi.

Rozważając te pytania, możemy zrozumieć, jak ważne jest podejście do jakości portali społecznościowych i wiadomości oraz przekraczanie granic, które pozwala dokładnie zweryfikować wiadomości udostępniane na portalach społecznościowych. Wszystkie te aspekty są naszym społecznym osiągnięciem. Warty uwagi jest fakt, że w badaniu prowadzonym przez MIT, zajmującym się tematyką rozpowszechniania fałszywych wiadomości, przy tak obszernym zbiorze danych, wykluczono boty. Innymi słowy, fake newsy w social mediach rozpowszechniają żywi ludzie. Portale społecznościowe są przestrzenią kulturową, w której użytkownicy zachowują się w taki, czy inny sposób, wyrażają swoją tożsamość i przynależność i przeobrażają je w działanie. Właśnie to rozumienie stanowi punkt wyjściowy do badań, które podchodzą do tematu z perspektywy jakościowej.

Fake News: Fake news nawiązuje do fałszywych informacji lub dezinformacji szerzonej w formie artykułów, obrazów oraz filmów, które przedstawia się jako „prawdziwe newsy”, a ich celem jest manipulowanie opiniami ludzi. Fake newsy są rozpowszechniane przez użytkowników portali społecznościowych i ukrytych internetowych botów, które je komentują i udostępniają dalej.

Obecnie w około 70% newsów z mediów pisanych, wizualnych i społecznościowych na całym świecie, pojawiają się także fake newsy. Ludziom jest coraz trudniej poczuć się bezpiecznie. Na znalezienie się w otoczeniu fake newsów są szczególnie narażeni dorośli, którzy nie posiadają odpowiedniego wyposażenia technologicznego, ani kompetencji. Fake newsy ciągną za sobą negatywne konsekwencje, mogą wystąpić np.: brak wiary w siebie, izolowanie się od społeczeństwa, czy niezdolność do socjalizacji. Ze względu na zdrowie publiczne oraz własny spokój i pewność siebie, powinniśmy móc umieć przeanalizować wiadomości i dotrzeć do pewnego źródła informacji.

1) Czy fake newsy są związane z mitami na temat zdrowia (diety) i reprodukcji?

Komisarz UE ds. zdrowia i bezpieczeństwa żywności ostrzega, że „fałszywe wiadomości” mogą jeszcze bardziej podważyć zaufanie do sektora spożywczego i szczegółowo opisuje, w jaki sposób europejscy decydenci radzą sobie z tym zagrożeniem. „Żyjemy teraz w dziwnym świecie...”²⁶ powiedział komisarz **Vytenis Andriukaitis** i dodał:

²⁶<https://www.foodnavigator.com/Article/2019/02/26/Fake-news-is-undermining-trust-in-food-Facts-should-remain-facts>

„Internet i nowe narzędzia komunikacyjne oznaczają, że obywatele mają na wyciągnięcie ręki każdą informację, jaką tylko chcą. Kiedy myślę o swoim dzieciństwie, ledwo mogę uwierzyć, że informacje tak prędko się rozchodzą”.²⁷

Chociaż w dużej mierze te siły wzmacniają mieszkańców Europy, trudności w odróżnieniu „faktów” od „fake newsów” stanowią poważne zagrożenie dla zaufania, jakie ludzie pokładają w systemie żywienia – powiedział podczas festiwalu International Food Journalism Festival w Turin.

Odbudowywanie zaufania: Od fake newsów do glifosatu

Podążając za tym nurtem, UE jest zdeterminowana, by pokazać, że wysłuchuje obaw swoich obywateli i jest gotowa odpowiedzieć na ich potrzeby. Unia chce utworzyć bardziej przejrzysty łańcuch pokarmowy i system regulacji w celu zwalczania dezinformacji za pomocą faktów.

Grafika 1: <https://www.sigroofing.co.uk/info-hub/insightmag/insightnews-pastissues/insight-issue-27/market-your-business/how-can-membership-benefit-you/>

Gdy mowa o diecie i żywności, nie brakuje fałszywych informacji

W rzeczywistości istnieje wiele złych rad, co nie raz może wydawać się przytłaczające.

„Większość dezinformacji, a które natknęłam się w ciągu ostatniego roku, można znaleźć na stronach internetowych, które zostały stworzone po to, aby promować konkretny produkt lub modną dietę, ale wiele z nich było też zwykłymi plotkami.

²⁷<https://www.foodnavigator.com/Article/2019/02/26/Fake-news-is-undermining-trust-in-food-Facts-should-remain-facts>

Spora część z nich jest całkowicie fałszywa, jak sugestia, że jedzenie jajek zwiększy ryzyko ataku serca, jednak inne twierdzenia – jak to, że diety oczyszczające i detoksykujące mogą poprawić zdrowie – mogą być skrajnie niebezpieczne”²⁸ mówi Cheryl Ogaranko (ekspertka ds. zdrowego żywienia).

Praca w parach:

Zadaniem uczestników jest wyszukanie w Internecie informacji o żywności i produktach, które mają być zdrowe oraz znalezienie ich zdjęć. Każda para prezentuje wyniki swoich poszukiwań i wyraża swoje obawy, zwłaszcza względem produktów, które uważa za podejrzane.

Szukajcie porady poza portalami społecznościowym

Brian Wommack, starszy wiceprezes Rady ds. Odpowiedzialnego Żywienia (CRN), w rozmowie z NutraIngredients-USA, powiedział, że zachęcają konsumentów do szczerzej rozmowy z ich lekarzami, na temat suplementów diety, jakie przyjmują, lub jakie planują przyjmować. Zalecają również, aby konsumenci samodzielnie sprawdzali poszczególne firmy oraz naukowe organizacje, które je wspierają.

„Konsumentom mogą rozpocząć poszukiwania od stron rządowych, takich jak Administracja Jedzenia i Leków, czy Biuro Suplementów Diety. Zaufane organizacje, jak CRN mogą również pomóc konsumentom w dokonywaniu mądrych wyborów oraz dostarczają rzetelne i dokładne informacje na temat suplementów diety. Na stronie CRN-u konsumenci mogą znaleźć pełną listę odpowiedzialnych kompanii członkowskich, ich marek i oferowanych produktów. Osoby używające tych suplementów, mogą również skorzystać z Suplement OWL (Online Wellness Library) która pomoże im w prosty sposób zidentyfikować produkty, ich składniki i firmy, które je produkują”²⁹ powiedział Wommack.

Rola techniki w czasie infodemii

W dobie technologii, w której żyjemy, panuje wyjątkowo intensywne zanieczyszczenie informacyjne, zwłaszcza na różnych kanałach na portalach społecznościowych. Mimo że te portale wdrażają różne środki ostrożności, ich skuteczność nadal pozostaje kwestią dyskusyjną.

Facebook utrzymuje, że jest zaangażowany w ograniczanie rozpowszechniania fałszywych wiadomości na swojej platformie i mówi, że: „Usuwanie fałszywych kont i blokujemy finansowanie ludzi, którzy udostępniają fałszywe informacje. Wykorzystujemy również sygnały, takie jak informacje od społeczności, żeby weryfikować historie, które mogą być fałszywe. W krajach, w których współpracujemy ze sprawdzającymi fakty niezależnymi podmiotami, historie wskazane przez nie jako fałszywe, w panelu aktualności są wyświetlane niżej. Jeśli strony lub domeny nagminnie je tworzą lub szerzą, znacznie ograniczamy ich

²⁸ <https://www.wavemag.ca/2018/01/fake-news.php>

²⁹ <https://www.nutraingredients-usa.com/Article/2021/03/11/When-fake-health-news-goes-viral-New-study-examines-what-makes-people-susceptible>

dystrybucje i usuwamy ich prawa do reklamy”³⁰. Na początku lutego Instagram, który należy do Facebooka, zaktualizował swoje oświadczenie, które naruszają przepisy dotyczące informacji na temat Covid-19 i szczepień, aby poinformować użytkowników, co mogą, a czego nie mogą udostępniać w związku z powyższymi oraz maseczkami.

Również Twitter posiada wprowadzającą w błąd politykę informacyjną odnośnie do Covid-19, która obejmuje oznaczanie „fake newsów”, blokowanie kont oraz, w poważniejszych przypadkach, trwałe zawieszenie kont.

- **Czy fake newsy są związane z polityką i migracją?**

Sensacyjne nagłówki i tak zwane „fake newsy” mają moc wpływu na opinię publiczną, dlatego współczesne media muszą przyłożyć większą wagę do reportaży związanych z wyzwaniem migracyjnym w Europie. Było to podsumowanie debaty Friends of Europe „Migracje, fake newsy i etyka mediów”, odbywającej się 7 maja, podczas której uczestnicy odkrywali sposoby na udoskonalenie raportów dotyczących migracji i stworzeniu bardziej przystępnych platform internetowych.

„Dobre jakościowo dziennikarstwo obejmuje rzetelność i wolność wypowiedzi, które są kluczowe dla demokracji i dobrych rządów”³¹ powiedziała Shada Islam, dyrektor departamentu Europy i Geopolityki, Friends of Europe.

„Często obwinia się media społecznościowe o szerzenie fake newsów, jednak giganci, jak Facebook, Twitter i YouTube nie dołączyli do Europejskiego Kodeksu Postępowania w Zakresie Zwalczenia Dezinformacji, ani do kodeksu postępowania w zakresie zwalczania nielegalnego nawoływania do nienawiści w Internecie (#NoPlace4Hate), zauważył Matthias Oel, dyrektor ds. migracji, mobilności i innowacji w DG Home Komisji Europejskiej”.³² Powiedział również, że nowy plan UE walczący z dezinformacją obejmuje stworzenie europejskiej sieci szybkiego reagowania.

Praca w parach:

Poniżej znajduje się pięć zdań, z którymi należy zapoznać uczestników. Uczestnicy powinni wypowiedzieć się na ich temat.

„Są migrantami ekonomicznymi – nie potrzebują ochrony”

„Wszyscy migranci chcą dotrzeć do Europy”

„Nie potrzebują pomocy, mają smartfony”

„Migranci to kryminaliści”

„Przez globalne porozumienie w sprawie migracji, państwa tracą kontrolę nad swoją suwerennością i granicami”

³⁰ <https://www.facebook.com/journalismproject/programs/third-party-fact-checking/tips-to-spot-false-news>

³¹ <https://www.friendsofeurope.org/events/migration-fake-news-and-media-ethics/>

³² <https://www.friendsofeurope.org/wp/wp-content/uploads/2019/05/05-07-MIG-PI-Media-role.pdf>

Po zakończeniu ćwiczenia, poproście uczestników, aby odwiedzili poniższą stronę i powiedzieli, co sądzą o znajdujących się tam wyjaśnieniach.

<https://www.tdh.ch/en/news/5-fake-news-about-migration>

- **Przypadki fake newsów dotyczących czyjejs śmierci, jaki jest ich cel?**

Fake newsy i dezinformacja zabijają

Jak możecie wierzyć w to, co mówią wam o Covid-19?

W ciągu minionych 10 miesięcy, gdy Covid-19 opanował świat, Internet i media obfitowały w historie, raporty i wiecznie zmieniające się nagłówki o tym, jak zachować bezpieczeństwo w świecie, który wydaje się być poza kontrolą. Jednak w co powinniśmy wierzyć i czemu możemy zaufać? A co ważniejsze, jak możemy dostrzec „fake newsy” i dezinformację? Istnieje specjalny poradnik, w którym swoje porady oferuje ponad 20 czołowych lekarzy i naukowców z Południowej Afryki.

Życie w świecie cyfrowym oznacza, że mamy dostęp do najnowszych informacji na każdy temat. Choć może to być potężne i wzmacniające, może być również szkodliwe. Dostęp do informacji online jest korzystny, chociażby ze względu na to, że możemy pozostać na bieżąco z informacjami dotyczącymi koronawirusa oraz, w interesie zdrowia publicznego, udostępniać przydatne dane, które mogą pomóc ludziom w zmianie nawyków i zachowaniu bezpieczeństwa.

Niemniej jednak coraz trudniej jest odróżnić prawdę od steku kłamstw. Dezinformację i mity, które pojawiają się w całym Internecie i na portalach społecznościowych, czyli w social mediach. W tym środowisku nazwa „fake news” odnosi się do wszystkiego, z czym ktoś się nie zgadza, a prawda jest wykorzystywana jako narzędzie polityczne i ideologiczne.

Prawda i fikcja

Jest taka znana przysłowia o tym, czego uczy się studentów dziennikarstwa: **jeśli jedna osoba mówi wam, że pada, a druga, że świeci słońce, nie cytujecie ich obu – wyglądacie przez okno i sami sprawdzacie** kto mówi prawdę.

W epoce cyfrowej wiele ludzi twierdzi, że na zewnątrz pada, podczas gdy wszystkie naukowe i medyczne dowody wskazują na to, że świeci słońce. Zwykli ludzie nie wierzą komu wierzyć, zwłaszcza gdy niektóre z osób wypowiadających kłamstwa, to osoby mające, wpływowe i mające ukryte motywacje. Plotki i fałszywe informacje szybko rozprzestrzeniają się na takich platformach jak Facebook, czy w grupach na WhatsAppie.

2) Kiedy pojawia się większość fake newsów (kryzysy krajowe, czy globalne)

- **Fake newsy i powstałe grupy (antyszczepionkowcy, płaskoziemcy), dlaczego?**

PO CO TWORZYĆ FAKE NEWSY?

Powody celowego rozpowszechniania fałszywych informacji:

- Sterowanie według własnej woli;
- Prowokacja i propaganda;
- Zakłócanie porządku publicznego;
- Zniszczenie reputacji;
- Krzywda;
- Wpływ na percepcję;
- Inżynieria społeczna;
- Reklamowanie (monetyzacja) i wiele innych.

Konkretne typy ludzi są nieproporcjonalnie bardziej odpowiedzialne za szerzenia w social mediach fałszu, dezinformacji i informacji, które mogą poróżnić innych. Jeśli moglibyśmy zidentyfikować te typy użytkowników, moglibyśmy lepiej zrozumieć, dlaczego ludzie to robią i moglibyśmy stworzyć mechanizmy, które pozwoliłyby ograniczyć transfer szkodliwych informacji. Artykuł pojawił się w czasie globalnej pandemii i przygotowań do wyborów prezydenckich, kiedy firmy zajmujące się mediami społecznościowymi zmagają się z tym, jak ograniczyć tak zwane fałszywe wiadomości.

Podczas gdy obecność fake newsów wcale nie jest nowa, Internet i social media zmieniły sposoby tworzenia i rozprzestrzeniania ich. Fałszywe wiadomości to wieloetapowy proces, który wymaga tworzenia, lub zbierania treści od innych, przekazywania go dalej, jako prawdziwej informacji i promowania w social mediach, by zdobyć jak najwięcej uwagi. Ta sekcja wyjaśnia, jak pracują dostawcy fake newsów i w jaki sposób one powstają. Dalej znajduje się przewodnik, który krok po korku przedstawia, jak twórcy fałszywych wiadomości wykorzystują Internet i portale społecznościowe.

Zasadniczo ci, którzy zarządzają stronami bazującymi na fake newsach, chcą mieć tak wiele wyświetleń, jak to możliwe. Podczas gdy jedni chcą, aby goście zapoznali się z treścią strony i żeby wpłynęła na ich wartości polityczne, inni chcą, żeby użytkownicy Internetu po prostu weszli na stronę. Ta często przekierowuje ich na inną stronę, na której dopiero mogą zobaczyć więcej treści (bardziej, lub mniej ideologicznych) i/lub obejrzeć reklamy. Jeśli na stronie pojawiają się reklamy, takie wizyty przynoszą właścicielowi witryny przychody z reklam. Oba motywy, zarówno ideologiczne, jak i komercyjne, wymagają jak największej ilości wejść na stronę. Mając to na uwadze, przejdźmy teraz do kroków, które wprowadzą nas w prowadzenie fabryki fake newsów.

- **Jaki jest cel szerzenia fake newsów? Jak poruszać się wśród transferu takich informacji i jak je filtrować?**

We współczesnym świecie, dostęp do informacji jest bardzo szybki. Za pomocą mediów

pisanych, wizualnych i społecznościowych nawet najbardziej zwykły news może zostać dostrzeżony przez miliony ludzi w ciągu kilku minut. Jednak w tym momencie pojawia się problem. W jaki procent tych wiadomości powinniśmy wierzyć? Skąd możemy wiedzieć, że są rzetelne? Chcielibyśmy udostępnić każdy news, który może przynieść innym korzyści, zarówno w sensie społecznym jak i materialnym.

Grafika 2: <https://icds.ee/en/discussion-on-the-role-of-media-and-journalists-in-strengthening-national-resilience/>

Fakt, że udostępniana informacja ma większą wartość i że więcej ludzi na niej zyska, zachęca nas do udostępniania. Wiedza, że inni zyskują na tym, że udostępniamy jakąś informację, wywołuje u nas inne uczucie szczęścia. Wszystkie udostępniane przez nas informacje, zwłaszcza te, które dotyczą obszarów, którym ufamy, lub na temat których mamy wiedzę, są osobnym źródłem szczęścia. Jednak, jak bardzo pewni możemy być informacji, które znajdujemy w social mediach i kiedy możemy je udostępnić?

Przede wszystkim news musimy wybrać spośród organów medialnych, którym naprawdę ufamy. Zdecydowanie powinniśmy też spróbować poszukać innych zaufanych źródeł, które mogą potwierdzić, że news jest prawdziwy. Udostępnianie newsów, których nie możemy sprawdzić w kilku wiarygodnych źródłach, może mieć ekstremalnie niebezpieczne konsekwencje.

W tym procesie należy wykonać kilka kroków, które znajdują się poniżej.

- **Jak w tym przypadku zastosować krytyczne myślenie. Warto podkreślić kilka podstawowych kroków, które warto będzie tutaj użyć i zaznaczyć na co zwrócić uwagę (źródła, wiarygodne strony).**

Epoka informacji przyczyniła się do znacznego zwiększenia dostępu do źródeł informacji. Jest to zgodne z bezprecedensowym wzrostem dostępu do Internetu w połączeniu z dostępnością urządzeń technologicznych. Ludzie szukając informacji, już nie polegają na samej telewizji i gazecie. Coraz częściej wykorzystują do tego celu social media i nowe aplikacje. Różnorodność obecnie dostępnych źródeł informacji przyczyniła się do rozpowszechnienia alternatywnych faktów.

Krytyczne myślenie obejmuje szeroki zakres umiejętności. Należą do nich, chociażby:
rozumowanie werbalne;
analiza argumentów;
myśleniem jako sprawdzanie hipotez;
radzenie sobie z prawdopodobieństwem i niepewnością;
podejmowanie decyzji i rozwiązywanie problemów.

Na potrzeby niniejszego opracowania, które dotyczy oceny wiarygodności internetowych newsów, zostanie przyjęta następująca definicja: **Krytyczne myślenie** jest „*zdolnością do analizy i oceny argumentów według ich słuszności i wiarygodności, odpowiadania na argument i wyciągania wniosków z podanych informacji poprzez dedukcję*”³³

Kilka podstawowych kroków, by dostrzec fake:

Dokładne oddzielanie prawdy od fikcji może wydawać się zniechęcające, ale dotarcie do prawdy jest warte zachodu, nawet jeśli jest to coś, czego nie chcieliśmy się dowiedzieć. Skorzystajcie z tych sześciu kroków, aby oddzielić prawdę od kłamstw:

1. Rozwiń Krytyczny Sposób Myślenia

Jednym z głównych powodów, dlaczego fake newsy stanowią tak duży problem, jest to, że często są one bardzo wiarygodne, więc łatwo się na nie nabrać. Większość fake newsów jest stworzona również po to, by wywołać pewną „wartość szokową”, czyli silną, instynktowną reakcję, jak strach, czy złość.

Oznacza to, że **kluczowe** jest, aby w stosunku do takich historii, trzymać swoje emocje w ryzach.

Spróbujcie podejść bardziej racjonalnie i krytycznie do tego, co czytacie i słyszycie.

Zadajcie sobie pytania: „Dlaczego ktoś napisał tę historię?

Czy ma to przekonać mnie do konkretnego punktu widzenia?

Czy sprzedaje mi jakiś konkretny produkt?

Albo, czy próbuje przekonać mnie do przejścia na następną stronę?

Czy się denerwuję?”

2. Sprawdź Źródło

Jeśli natkniecie się na historię ze źródła, o którym nigdy wcześniej nie słyszeliście, sprawdźcie je!

Sprawdźcie adres URL czytanej strony internetowej. Literówki w nazwie firmy, czy dziwnie brzmiące sufiksy, jak „.infonet” czy „.offer”, zamiast „.com” lub „.co.uk” mogą oznaczać, że źródło jest podejrzane.

³³https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-45002-1_20

PRAWDZIWA STRONA	FAŁSZYWA STRONA
← → www.theguardian.com	← → www.tguardian.com
← → www.Spiegel.de	← → www.Spiegel.online
← → www.CNN.com	← → www.CMN.com

Niezależnie od tego, czy autor albo wydawca są nam znani, należy rozważyć ich reputację i doświadczenie zawodowe. Czy są znani ze swojej wiedzy na dany temat, czy może mają tendencję do przesady?

Należy pamiętać, że ludzie, którzy sięgają fake newsy i „alternatywne fakty” czasem tworzą też strony internetowe, makiety gazet, czy obrazy „lekarzy”, które wyglądają na oficjalne, jednak wcale nimi nie są. Jeśli widzicie podejrzany post, który wygląda, jakby pochodził np. ze Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), sprawdźcie oryginalną stronę WHO, żeby samym się upewnić, czy ta informacja naprawdę została opublikowana.

Zaufane strony, takie jak Snopes, weryfikują fakty i mogą pomóc sprawdzić historie, które brzmią zbyt dobrze, by być prawdziwe.

3. Sprawdź Kto Jeszcze o Tym Pisze

Czy jeszcze ktoś podchwycił tę historię? Jakie inne źródła jeszcze o tym piszą?

Nie wyciągaj pochopnych wniosków, to nie tak, że wszystkie główne nurty w mediach (MSM) kłamią. To może być równie niemądre co powtarzanie każdej plotki, czy teorii spiskowej.

Globalne profesjonalne agencje prasowe, takie jak Reuters, CNN, czy BBC mają ścisłe przepisy redakcyjne i szeroko rozbudowaną sieć świetnie wyszkolonych reporterów, mogą być dobrym początkiem w poszukiwaniu newsów. Należy pamiętać, że nikt nie jest bezstronny oraz że każdy może popełnić błąd, więc i tak warto szukać dalej.

4. Sprawdź Dowody

Wiarygodny news będzie zawierał liczne fakty, np. cytaty ekspertów, dane ankietowe, czy oficjalne statystyki, lub pojawi się w nim dużo szczegółów. Mogą się w nim doszukać, chociażby relacji naocznych świadków zdarzenia. Jeśli brakuje powyższych, powinna wam się zapalić czerwona lampka!

Jednak czy dowód przekonuje, że coś faktycznie się zdarzyło? Czy może fakty zostały dokładnie wybrane i „przeinaczone”, aby ukazać konkretny punkt widzenia?

5. Nie Sądz Zdjęcia Po Pozorach

Dzięki współczesnemu oprogramowaniu do edycji zdjęć ludzie mogą w łatwy sposób

stworzyć fałszywe obrazy, które wyglądają realistycznie. Badania wykazują, że jedynie połowa z nas jest w stanie określić, kiedy zdjęcie jest fałszywe. Jednakże istnieje kilka sygnałów ostrzegawczych, których można wypatrywać, jak postrzępione krawędzie, lub dziwne cienie na obrazie.

Zdjęcia mogą być również w 100% prawdziwe, ale użyte w nieodpowiednim kontekście, np. Dlaczego Odbicie Toma Hiddlestona Wygląda jak Loki?

Grafika 3: <https://www.snopes.com/fact-check/loki-reflection-tom-hiddleston/>

Żeby sprawdzić, skąd pochodzi oryginalne zdjęcie i kiedy zostało przerobione, możecie użyć takich narzędzi jak odwrotne wyszukiwanie grafiki Google.

Praca w parach:

Poproście uczestników, aby porównali dwa powyższe zdjęcia i wskazali podejrzane elementy.

6. Sprawdź, czy to „Brzmi Dobrze”

W końcu użyjcie swojego zdrowego rozsądku! Pamiętajcie, że fake newsy są stworzone tak, by karmić wasze uprzedzenia, nadzieje i obawy.

**Nie wierz
niczemu,
nie ważne gdzie to
przeczytałeś, lub kto to
powiedział, nawet jeśli
powiedziałem to ja, nie
wierz, jeśli nie zgadza się to
z twoim własnym celem
i z twoim własnym
zdrowym rozsądkiem.**
-Budda-

Grafiki 4 i 5:

<http://quotespictures.com/believe-nothing-no-matter-where-you-read-it-or-who-has-said-it-astrology-quote/>
<https://id.pinterest.com/dwiindrapurnomo/decision-making/>

3) Jakie konsekwencje i zagrożenia dotyczą dorosłych?

W Wielkiej Brytanii około 45% dorosłych wierzy, że codziennie spotyka się z fałszywymi wiadomościami. Według badań przeprowadzonych przez Ofcom, na przestrzeni lat wzrost ilości fake newsów nabrał tempa. Wiąże się to ze spadkiem liczby dorosłych, wykorzystujących telewizję jako źródła informacji na rzecz dostępu do nich poprzez media społecznościowe. Jaki jednak do tej pory fake newsy miały wpływ na społeczeństwo i jakie stwarzają zagrożenie?

Stworzone z niesprawdzonych informacji i często celowo publikowane i udostępniane na portalach społecznościowych, fake newsy mogą być niebezpiecznym sposobem uzyskiwania informacji. Udostępniając wiadomości, ludzie rzadko zatrzymują się, aby się zastanowić, czy artykuł może być kłamstwem. W czasie ciągłego i natychmiastowego dostępu do Internetu i portali społecznościowych, jedno naciśnięcie klawisza udostępnia newsy milionom i tu właśnie znajduje się niebezpieczeństwo. Wybuch pandemii Covid-19 przyniósł kolejną falę nowych fałszywych historii. Artykuły dające porady, w jaki sposób radzić sobie z koronawirusem rozeszły się po świecie i w niektórych przypadkach, powodowały zagrożenie życia.

Nowe badanie przeprowadzone przez Uniwersytet Nowojorski i Uniwersytet Princeton wykazało, że użytkownicy portali społecznościowych, powyżej 65 roku życia, udostępniają więcej fake newsów, niż ktokolwiek inny.

Grafika 6: <https://www.theverge.com/2019/1/9/18174631/old-people-fake-news-facebook-share-nyu-princeton>

Wszyscy, w różnych godzinach naszego dnia, spędzamy czas w social mediach, przeglądając posty, czytając newsy i czasami je udostępniając, jednak ile z tego, co udostępniamy jest prawdą? Wiele wiadomości szybko rozchodzi się po portalach społecznościowych. Między newsami, można znaleźć też takie, których celem jest stworzenie pewnego obrazu, nie ukazują prawdy, a ich skutki zdecydowanie nie są pozytywne.

Według raportu CNN Türk z The Verge, Uniwersytety Nowojorski i Princeton przeprowadziły badania nad amerykańskimi użytkownikami social mediów, a ich wyniki zostały udostępnione.

Badania wykazały, że jest za dużo fake newsów udostępnianych przez użytkowników powyżej 65 roku życia. Można w tym dostrzec, że starsi ludzie, w porównaniu z młodszymi, nie mają zbyt dużej kontroli w social mediach.

Z drugiej strony, odnotowano, że udostępnianie fałszywych informacji bezpośrednio wpływa na innych ludzi, a zatem również na ich preferencje. Jednym z przykładów mogą być wybory prezydenckie w Stanach Zjednoczonych z 2016 roku i niespodziewane zwycięstwo Trumpa.

Ci, którzy krzywdzą ludzi i szkodzą niewinnym, udostępniając fake newsy w Internecie, a zwłaszcza na portalach społecznościowych, bezdyskusyjnie dopuszczają się przestępstwa. Internet nie zapewnia i nie powinien nikomu zapewniać nieograniczonego obszaru wolności. Chorym jest rozumowanie, że mamy prawo udostępniać w Internecie wszystko i nikt nie może nam w tym przeszkodzić.

Powody wyrządzania szkód za pomocą fake newsów, można podzielić na następujące grupy:

- problem ekonomiczne;
- oczekiwania polityczne;
- zapewnienie prywatnych korzyści;
- pragnienie bycia w centrum uwagi;
- ignorancja, brak edukacji.

Grafika 7: <https://slidetodoc.com/diyanet-leri-bakanl-22-dnem-din-grevlileri-bulumas/>

Wielu problemów doświadczają zwłaszcza dorośli powyżej określonego wieku, z powodu mentalnych i technologicznych problemów, jakie mogą napotkać. Podczas dokonywania transakcji online, tacy ludzie mogą doznać szkody materialnej, jak i niemożliwej do zrekompensowania szkody moralnej.

Praca w parach:

	<p>Poproś uczestników, aby przeczytali treść obrazka z lewej i napisali w jaki sposób zachowaliby się, gdyby dostali taką wiadomość na samym początku pandemii.</p> <p>Dlaczego uwierzylibyście?</p> <p>Dlaczego nie uwierzylibyście?</p> <p>Co byście zrobili?</p>
--	--

Grafika 8:

https://twitter.com/BirCityPolice/status/1201783800893624321?fbclid=IwAR2iNxEFPXgqptds5hj81Dc_qbPXqNzjrsCniQqOGm-VAOAWG3StVcSCH5o

TO JEST FAKE

Mężczyźni noszący brody są bardziej narażeni na złapanie wirusa.

Kończy się papier toaletowy!

Gorące napoje i witamina C, pomagają zapobiec chorobie.

Opalanie może zabić wirusa.

Wirus nie przeżyje temperatury wyższej niż 27°C

Suszarki do włosów i czosnek, mogą zabić wirusa.

COVID-19 jest wynikiem międzynarodowego spisku.

Jedzenie mięsa wzmacnia układ odpornościowy.

Wcieranie żelu hydroalkoholowego w całe ciało to najlepszy środek zapobiegawczy.

S&D

Na brystolu zróbcie listę tych siedmiu stwierdzeń i zapytajcie uczestników ile z nich jest prawdziwych lub brzmi logicznie.

Grafika 9: <https://twitter.com/theprogressives/status/1240693648750022658?lang=sk>

4) Co charakteryzuje dobre źródło informacji?

Prezentacja – należy zapoznać uczestników faktem, że każda informacja, na którą mogą natrafić w Internecie, może nierzetelna i należy ją porównać z innymi źródłami. Na początek, ćwiczenie interaktywne – uczestnicy powinni przemyśleć, co mogą zrobić w temacie weryfikacji źródeł, wszystko należy zapisać na kartce lub kartonie. Po prezentacji wspólnie omawia się wyniki i porównuje z tymi zapisanymi przez uczestników.

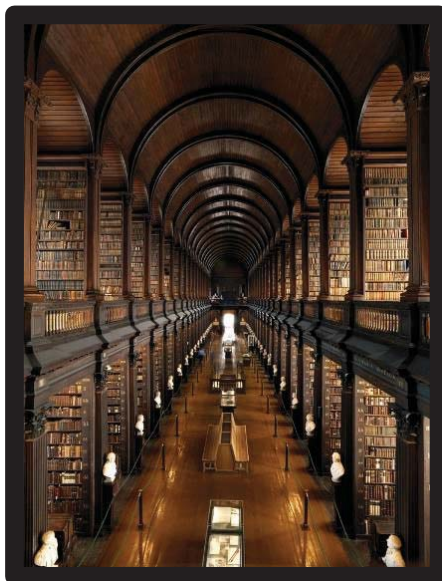
Czym jest wiarygodne źródło?

„Wiarygodnym źródłem jest to, które zapewnia dokładną, dobrze uzasadnioną teorię, argument, dyskusję itp. oparte na silnych dowodach”.³⁴

Sztuka Wyszukiwania Fraz

Zaczynając przeszukiwanie zasobów Internetu, pierwszą rzeczą, którą zrobicie, jest uruchomienie przeglądarki i otwarcie wyszukiwarki. Internet jest jak bezkresna wirtualna biblioteka, w każdej sekundzie są dodawane tysiące nowych źródeł informacji. Mówi się, że istnieje wiele różnych typów informacji, które znajdują się w całej rozległej przestrzeni Internetu.

³⁴<https://guides.libs.uga.edu/reliability>

Grafika 10: <https://pl.pinterest.com/pin/172473860715720778/>

Ocenianie Materiałów z Internetu

Biorąc pod uwagę, że w Internecie każdy może być autorem, ostrożnie oceńcie wszystkie źródła pod względem wiarygodności, niezawodności, uprzedzeń i dokładności.

Punkty kluczowe

1. Niepowodzenie w dokładnej ocenie internetowego źródła sprawia, że to, co przekazaliście, zostanie poddane intensywnej kontroli i stanie się wątpliwe pod względem wiarygodności, a wy również będziecie postrzegani w podobny sposób.
2. Rozważ „wiek (Age), głębię (Depth), autora (Author) i pieniądze (Money)” każdego znajdującego się w Internecie źródła informacji. Podejście ADAM może pomóc wam ustalić, czy warto korzystać z konkretnego źródła.
3. Patrząc na samą górę witryny, możecie uzyskać informacje na temat jej wiarygodności. Mówiąc prościej, można zaufać informacjom ze stron, których nazwy domeny kończą się na .edu, .gov, i .ngo, a czasami .org.
4. Podczas oceniania i korzystania ze źródeł znajdujących się na portalach społecznościowych, użytkownicy Internetu powinni mieć na uwadze fakt, że są to strony, które mają słabą reputację, pod względem wcześniejszej weryfikacji informacji i moderowania treści.

Ocena Informacji Dostępnych w Internecie

„kropka com” „kropka gov” — wyjaśnienie przyrostków i kodów krajowych

Każda informacja, którą wykorzystujecie, by poprzeć swoje pomysły, czy argumenty w artykułach naukowych, powinna zostać poddana prześwietleniu. Źródła drukowane, gromadzone w bibliotekach podlegają procesowi oceny, gdy bibliotekarze wybierają je do swoich zbiorów. Istnieje również ocena witryn, znajdujących się w różnych katalogach, takich

jak Yahoo! Umożliwia to ich klasyfikację i kategoryzację. Jednak witryny przechwycone dla wyszukiwarek przez „pająki” lub „roboty” nie przechodzą żadnego procesu oceny.

Poza podstawową wiedzą o tworzeniu stron internetowych i dostępem do komputera hostingowego, nie ma dokładnych przepisów, ani procedur redakcyjnych, dotyczących publikowania informacji w sieci. Każdy może opublikować opinię, satyrę, żart, czy celowo wprowadzić w błąd. Aby upewnić się, że strony, z których korzystacie, jako że źródła informacji, nadają się do celów badawczych, powinniście odpowiedzieć sobie na kilka pytań. Poniżej znajduje się kilka elementów, na które należy zwrócić uwagę, przed podjęciem decyzji o wykorzystaniu strony, jako źródła naukowego:

Sufiks domeny

Termin „dot com”, czyli „kropka com” stał się wszechobecnym zwrotem w języku angielskim. „Kropka com” naprawdę odnosi się do domeny witryny. Strony w Sieci są pogrupowane przez swoje adresy URL według typu organizacji, udostępniającej informacje na stronie. Na przykład, każde przedsiębiorstwo komercyjne, czy korporacja, która posiada stronę internetową, będzie mieć przyrostek domeny .com, co oznacza, że stanowi podmiot komercyjny.

Sufiks domeny daje wskazówkę odnośnie do celu lub odbiorców strony, może również wskazać jej pochodzenie geograficzne. Wiele stron ze Zjednoczonego Królestwa posiada sufiks .uk.

Poniżej znajduje się lista najpopularniejszych sufiksów wraz z opisem typów organizacji, które z nich korzystają:

.com

Strona komercyjna. Informacje pojawiające się na tej stronie zazwyczaj rzucają pozytywne światło na produkt, który reklamuje. Podczas gdy te informacje niekoniecznie muszą być fałszywe, możecie uzyskać jedynie część obrazu. Pamiętajcie, że za każdą przekazującą informację stronę komercyjną kryje się zachęta pieniężna, niezależnie od tego, czy chodzi o relacje publiczne, czy o bezpośrednią sprzedaż produktu.

.edu

Instytucja edukacyjna. Strony wykorzystujące tę domenę rozciągają się od przedszkoli aż po uczelnie wyższe. Jeśli spojrzycie na adres URL swojej szkoły, zauważycie, że kończy się właśnie przyrostkiem .edu. Informacje ze stron wykorzystujących tę domenę muszą być dokładnie zweryfikowane. Jeśli natomiast pochodzą z jakiegoś wydziału lub ośrodka badawczego w instytucji edukacyjnej, mogą zazwyczaj zostać uznane za wiarygodne. Jednakże prywatne strony uczniów zazwyczaj nie są monitorowane przez szkołę, a mimo to nadal znajdują się na serwerze szkoły i wykorzystują domenę .edu.

.gov

Government – strona rządowa. Jeśli dotrzecie do strony z takim sufiksem domeny, na pewno przegłądacie witrynę rządu federalnego. Wszystkie gałęzie amerykańskiego rządu używają tego przyrostka. Informacje takie jak statystyki spisu powszechnego, przesłuchania w Kongresie i orzeczenia Sądu Najwyższego mogą być umieszczane w witrynach z tą domeną. Informacje z tej strony można uznać za wiarygodne.

.org

Tradycyjnie organizacja non-profit. Takie organizacje jak Amerykański Czerwony Krzyż i Publiczna Służba Nadawcza (Public Broadcasting System) używają tego przyrostka. Ogólnie rzecz biorąc, informacje w tego typu witrynach są wiarygodne i bezstronne, ale istnieją przykłady organizacji, które zdecydowanie opowiadają się za konkretnymi punktami widzenia w stosunku do innych, takich jak Krajowa Komisja ds. Prawa do Życia, czy Planowane Rodzicielstwo. Prawdopodobnie chcecie teraz dokładniej przyjrzeć się tej domenie. Niektórzy interesariusze mogą być sponsorami stron z tym sufiksem.

.mil

Military – strona wojskowa. Ten przyrostek domeny jest używany przez różne gałęzie sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych.

.net

Network, czyli sieć. Pod tym przyrostkiem domeny może kryć się każdy rodzaj strony. Działa trochę jak „złap je wszystkie” dla stron, które nie pasują do żadnego ze wspomnianych wcześniej sufiksów. Informacje pochodzące z takiej strony powinny zostać dokładnie sprawdzone.

Porównanie

Zawsze porównujcie informacje znalezione na stronie z innymi źródłami informacji. Na ogół, nie chcielibyście skorzystać tylko z jednej strony, przygotowując artykuł naukowy, więc szukalibyście również w innych źródłach, jak książki, artykuły w czasopismach itd.

Jak radzić sobie z fake newsami i internetowymi platformami do sprawdzania faktów

Prawie każde państwo posiada platformę, która umożliwia wykrycie fake newsów. Dla każdego użytkownika Internetu jest to niezwykle ważne, aby sprawdzić, czy informacje, które zdobył podczas poszukiwań, czy badań są wiarygodne. Jest to szczególnie istotne, jeśli użytkownik ma w planach udostępnić, lub wykorzystać te informacje.

Fake news rozpowszechniony bez sprawdzenia jego wiarygodności, może wywołać sensacje w społeczeństwie. Ci, którzy czytają tego typu wiadomości, przyjmą je za coś pewnego. Dostęp do fake newsa mogą uzyskać miliony ludzi w ciągu zaledwie kilku sekund.

Na przykład:

<https://teyit.org/analiz-futbolcu-christian-eriksenin-macta-covid-19-asisi-nedeniyle-rahatsizlandigi-iddiasi>

Oświadczenie, że serce piłkarza Christiana Eriksena zatrzymało się przez szczepionkę na Covid-19.

ale

1. Duński Związek Piłki Nożnej ogłosił, że Eriksen nie był szczepiony.
2. Dyrektor Interu, w którym grał Eriksen, podkreśla, że Eriksen jeszcze się nie zaszczepił.
3. Radio, które zostało wskazane jako źródło tego oświadczenia, ogłosiło, że podczas audycji nie wspomniano o szczepieniu na Covid.
4. Żadne twierdzenia na temat tego, że szczepienia powodują zapalenie serca, nie zostały udowodnione.

i

Mydło Irish Spring, umieszczone w siałowym woreczku, odstraszy muchy.

Grafika 11: <https://www.faunatura.com/algunas-curiosidades-moscas.html>

Jeśli to działa, tak jak mówią ludzie, dlaczego nie sprzedają tego jako Odstraszacza na Muchy Irish Spring? Twierdzenie, że mydło Irish Spring odstrasza muchy, zostało poparte przez różne strony internetowe zajmujące się tematyką domu i ogrodnictwa, np. grandmashing.com, Homemaking.com, czy nawet BuzzFeed.

Do tego odstraszającego muchy specyfiku jesteśmy nastawieni sceptycznie z kilku powodów. Po pierwsze, strony, które znaleźliśmy, w żaden sposób nie udowadniają i nie dostarczają informacji potwierdzających, że to działa, a jedynie nakłaniają do uwierzenia w to, że tak po prostu jest. Na blogach możemy znaleźć jedynie niejasne i niepotwierdzone tezy, że muchy najwyraźniej nie lubią tego zapachu, ale mydło nie przeszło testu zapachu.

Po drugie, jeśli posiadający markę Irish Spring koncern Colgate-Palmolive naprawdę przyłożył ręce do stworzenia efektywnego środka na owady, dlaczego nie zareklamują go w ten właśnie sposób? Dlaczego nie zrobiliby produktu odpowiadającego właśnie tej potrzebie?

Na koniec, nie znaleźliśmy żadnych wiarygodnych badań, ani eksperymentów dokumentujących, że wieszając kostkę mydła Irish Spring, faktycznie odstraszymy muchy. Właściwie to jedyny nieoficjalny eksperyment okazał się przynieść efekt zupełnie odwrotny. Farma Hobbystyczna Pine Meadows to oszczędne gospodarstwo znajdujące się w Górach Kaskadowych. Właściciele tworzą wideoporadniki i udostępniają na swoim kanale na YouTube. W czerwcu 2021 roku udostępnili film z małego eksperymentu, w ramach którego sprawdzali, czy mydło Irish Spring naprawdę odstrasza muchy. Wyniki? Nie wyglądało na to, aby mydło miało jakikolwiek wpływ na problem ze szkodnikami.

Praca w parach:

Poproście pary, aby na podstawie różnych źródeł informacji, potwierdziły wiarygodność wiadomości z magazynu. Uczestnicy powinni zrobić notatki na temat źródeł, z których korzystali i tego, na czym się skupili. Na koniec poproście pary, aby przedstawili swoje wnioski i zebrane materiały.

„Według ostatnich wieści, Megastar Tarkan i jego żona rozpoczęli leczenie in vitro, żeby zostać rodzicami.”

Tarkan i Pınar Dilek często wyjeżdżają na leczenie do Niemiec i poddają się badaniom kontrolnym.

<https://www.ensonhaber.com/magazin/tarkan-baba-olmaya-hazirlaniyor-2016-10-25>

Studium przypadku

Pierwsza faza

Poinformujcie uczestników, że wraz ze swoimi partnerami przeprowadzą śledztwo. Zaznaczcie, że to ćwiczenie jest w ramach zadania domowego i będzie dotyczyć tylko tego, czego nauczyli się do tej pory. W razie potrzeby, mogą skonsultować się z instruktorem.

Druga faza

Poproście uczestników, aby sprawdzili stronę Save the Pacific Northwest Tree Octopus.

Powinni zapoznać się ze stroną, spytajcie ich o pierwsze wrażenia, następnie poproście, aby przy użyciu telefonów, tabletów, lub komputerów sprawdzili, czy informacje zawarte na stronie są prawdziwe, czy nie.

Wejdźcie w link: <http://zapatopi.Net/treeoctopus/>

I zróbcie listę powodów, które skłaniają was do myślenia, że ta strona może być prawdziwa lub fałszywa.

Trzecia faza

 <p>Nuklearne Kwiaty z Fukushima by pleasegoogleShakerKamerpleasegoogleDavidK... 22.07.2015 Co tu więcej mówić, właśnie to się dzieje, kiedy kwiaty mają nuklearne wady wrodzone</p>	<p>Podczas prowadzenia badań na temat negatywnego efektu promieniowania jądrowego, natrafiasz na to zdjęcie umieszczone na jednej ze stron do udostępniania zdjęć (Imgur).</p> <p>W jaki sposób można ustalić, czy ten obrazek jest prawdziwy, czy fałszywy?</p>
---	--

Grafika 12: <https://globalnews.ca/news/2127858/mutant-daisies-fukushima-flowers-likely-mutated-by-fasciation-not-radiation/>

Czwarta faza

Dyskusja w małych grupach – uczestniczą w niej wszystkie grupy

W jaki sposób rozprzestrzenianie się dezinformacji ma negatywne konsekwencje?

Scenariusz:

W szkole słyszycie plotkę o koleżance lub koledze z klasy i przekazujecie ją dalej kilku innym osobom. Później okazuje się, że plotka nie była prawdziwa, ale przyczyniliście się do rozprzestrzenienia jej po szkole.

- Jak się z tym czujecie?
- Jak to zrekompensujecie tej osobie?

Studium przypadku

Kraj studium przypadku	Turcja
Język studium przypadku	Turecki i angielski
Główne źródła	Materiały dostępne online, pliki rozpowszechnione na kartach pamięci
Bibliografia	<ul style="list-style-type: none"> • https://learnenglish.britishcouncil.org/skills/reading/intermediate-b1/how-to-spot-fake-news • https://www.allthingsnature.org/what-is-the-tree-octopus.htm • https://zapatopi.net/treeoctopus/
Grafiki	
Jakie są cele i założenia tego stadium przypadku?	<ul style="list-style-type: none"> • Czym jest fake news? • Dlaczego fake news? • Jak rozpoznać fake newsy? • Na jakie rzeczy musimy zwrócić uwagę? • Na ile jesteśmy bezpieczni?
Najważniejsze punkty	<ul style="list-style-type: none"> • Nie każda wiadomość musi być prawdziwa • Nie każde źródło wiadomości musi być pewne. • Nie każda strona, a której widzimy wiadomości jest wiarygodna. • Głównie my jesteśmy odpowiedzialni za nasze bezpieczeństwo. • W social mediach, zorientowanych na zysk, politycznych, itd. stawki za wiadomości są większe niż myślimy. • Każda napotkana wiadomość powinna być interpretowana przez nasz własny rozum.

**Szczegółowy opis
studium przypadku**

Ma to na celu zwiększenie i rozwój umiejętności krytycznego myślenia uczestników, żeby mogli czuć się bezpiecznie w życiu społecznym i uzyskiwać dostęp do prawdziwych informacji. W czasach kiedy populacja dorosłych gwałtownie wzrasta, a negatywne efekty rozwoju technologicznego na życie społeczne zwiększają się z dnia na dzień, pewność siebie i dostęp do informacji to powinny być podstawowe prawa każdej jednostki. Ograniczenie zaufania co do wiarygodności newsów, redukcja negatywnych efektów technologii w naszym życiu, zwiększenie współpracy intergeneracyjnej i solidarności będą głównymi celami po zakończeniu aktywności.

Ludzie w każdym wieku powinni być odbiorcami takich przedmiotów jak praktyki, które są wymagane w tym procesie oraz dane teoretyczne, które koniecznie trzeba wyjaśnić. Ci, którym brakuje mocy krytycznego myślenia, mogą zmierzyć się w przyszłości z nieodwracalnymi szkodami. Podczas wspomnianych praktyk uczestnicy będą mogli sprawdzić, jak dokładne są wszystkiego rodzaju newsy, czy myśli i w jakim celu zostały napisane. Będą również w stanie zmienić swoje spojrzenie na życie i postrzegać wszystkie wiadomości w sposób wielopłaszczyznowy.

<p>Opisz wpływ lokalny, regionalny, narodowy i międzynarodowy</p>	<p>Wpływ lokalny:</p> <p>Ilość uczestników jest specjalnie ograniczona, szczególnie w czasach pandemii Covid-19. Jednakże przykład dobrych praktyk prawdopodobnie będzie wielokrotnie powtarzany w naszym lokalnym środowisku. Maksymalna liczba uczestników, których możemy mieć, po zakończeniu kursu przekaze pozytywne informacje osobom, z którymi pozostają w kontakcie.</p> <p>Wpływ narodowy:</p> <p>Za pomocą działań rozpowszechniających, instytucje i organizacje działające w obszarze edukacji dorosłych przyczynią się do rozwoju Narodowego Związku Edukacji (NEU), poprzez korzystanie z najlepszych praktyk – praktyki poprzez fizyczne zaangażowanie.</p> <p>Wpływ międzynarodowy:</p> <p>Dążymy do zapewnienia znaczącej wartości dodanej do wartości i celów UE, które mają być tworzone przez wspólną kulturę, edukację i styl życia. Mamy nadzieję na zjednoczenie mas, które nie mają wystarczającej wiedzy pod względem myślenia, zachowywania się i wspólnego reagowania w zgodzie z dobrymi praktykami, podjętych z odległych krajów Europy i stosowanymi w nich. Ponieważ stworzone e-narzędzie będzie źródłem ogólnie dostępnym, wszystkie odpowiednie instytucje w obrębie Unii, będą mogły uzyskać do niego dostęp. Wdrożenie tego narzędzia w ich instytucjach szybko będzie stanowić wartość dodaną dla UE.</p>
<p>Wnioski</p>	<p>Po przeprowadzeniu wszystkich aktywności konsolidacja będzie przejawiać się w następujących sferach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czego nauczyliśmy się podczas aktywności? • Czy to zmieni sposób, w jaki w przyszłości będziecie patrzeć na newsy? • Czy sądzicie, że osoby z waszego otoczenia dobrze sobie radzą z wykrywaniem fake newsów? • Czy uważacie, że zdobywając informacje, za bardzo polegamy na portalach społecznościowych? • Co możemy zrobić w kwestii fake newsów? • Co możemy zrobić sami, a co możemy zrobić z innymi w naszej szkole lub większej społeczności?

ROZDZIAŁ 3

Trening Kreatywności w Kontekście Nauczania o Bezpieczeństwie w Internecie

Kurs obejmuje tematy poświęcone treningowi kreatywności i wykorzystaniu metod wsparcia kreatywnego i przewodzenia grupie w kontekście nauczania o bezpieczeństwie w Internecie, zagrożeniach i cyberprzestępstwach w przestrzeni wirtualnej. Kurs jest prowadzony w formie dwóch sesji online, przy użyciu darmowej platformy ZOOM. Podczas spotkań, prowadzący oraz uczestnicy korzystają również z interaktywnej platformy AHASlides, na której znajdują się przygotowane do zajęć materiały.

<p>Ogólne cele rozdziału</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zapoznanie uczestników z ideą treningów kreatywności. ✓ Zaprezentowanie zalet treningu kreatywności i wykorzystania go w klasie lub podczas grupowych aktywności. ✓ Przedstawienie, w jaki sposób można wykorzystać elementy treningu kreatywności podczas prowadzenia zajęć z cyberbezpieczeństwa. ✓ Wyjaśnienie koncepcji i zjawisk występujących w Internecie, takich jak phishing, fałszywe profile, fałszywe e-maile, catfishing, stalking. ✓ Wskazanie skutecznych środków zapobiegawczych, w celu zapewniania sobie ochrony przed cyberprzestępstwami.
<p>Konkretne cele nauczania</p>	<p>Po zakończeniu tej sesji uczestnik powinien móc:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ dostrzec zalety treningów kreatywności w pracy w grupie. ➤ użyć poleconych metod treningu kreatywności podczas zajęć. ➤ samodzielnie wykorzystać zdobytą wiedzę i informacje i wprowadzić je w życie jako praktyczne aktywności ➤ łączyć elementy metod kreatywnych z nauką o cyberbezpieczeństwie i efektywnie je wykorzystywać. ➤ rozumieć omawiane koncepcje i zjawiska występujące w sferze internetowej. ➤ chronić się przed cyberprzestępczością. ➤ wdrożyć odpowiednie środki, aby zwiększyć poczucie bezpieczeństwa podczas korzystania z Internetu.
<p>Tematy poruszane podczas tej sesji</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. trening kreatywności – co to jest, jakie są jego zalety, dlaczego warto wdrażać jego element podczas zajęć, jak wpływa na grupę; 2. element kreatywnego treningu – efektywne metody i techniki, które dobrze działają w praktyce; 3. kreatywny trening and praca w grupach nad tematami

	<p>związanymi z cyberbezpieczeństwem;</p> <p>4. cyberprzestępstwa – phishing, fałszywe profile, fałszywe, stalking, catfishing;</p> <p>5. cyberbezpieczeństwo – zasady skutecznego przeciwdziałania internetowym zagrożeniom.</p>
Przewidywana długość sesji	Liczba miejsc na liście
3 godziny (Dwie sesje po 1,5h)	18 uczestników
Uwagi na temat lekcji/zajęć w ramach planu sesji	
<p><u>Profil grupy</u> Czy ta grupa posiada jakąkolwiek wcześniejszą wiedzę na ten temat? TAK Czy ta grupa ma rozległą wiedzę o/jest obecna na portalach społecznościowych? PODSTAWOWĄ</p> <p>Płeć: Mężczyźni / Kobiety / Mieszane Przedział wiekowy: nieograniczony Inne informacje: Kurs jest skierowany do edukatorów, nauczycieli, liderów grup, którzy chcą nauczyć się czegoś więcej o treningu kreatywności i jego efektywności, kiedy jest używany w trakcie zajęć. Szczególna uwaga zostanie poświęcona wykorzystaniu elementów treningu kreatywności w kontekście nauczania o Internecie i cyberbezpieczeństwie. Żeby wziąć udział w kursie, uczestnicy muszą mieć dostęp do komputera/laptopa i połączenie z Internetem.</p>	
Zalecane przygotowania przed rozpoczęciem sesji	
<p>Zapytajcie uczestników czy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kiedykolwiek korzystali z treningów kreatywności podczas nauczania. Jeśli tak, w jakim kontekście i na jaki temat? • doświadczyli jakiegóż niebezpiecznej sytuacji w Internecie? • wiedzą jak chronić się przed cyberprzestępstwami. W jaki sposób to robią? • Przeprowadzali ze swoimi grupami zajęcia dotyczące bezpieczeństwa w Internecie. Jak prowadzili te zajęcia i z jakich metod/praktyk korzystali? 	

Bibliografia

- Mnemotechniki – 10 najskuteczniejszych technik zapamiętywania, Aneta, 22 luty 2021, <https://policealna.gowork.pl/blog/mnemotechniki-10-najskuteczniejszych-technik-zapamietywania/>
- Przydatne ćwiczenia na dobrą pamięć dla każdego seniora, <https://laxocare.pl/blog/przydatne-cwiczenia-na-dobra-pamiec-dla-kazdego-seniora/>
- *Po co komu trening kreatywności?*, by Bara, M., 2012, <https://marta.bara.pl/po-co-komu-trening-kreatywnosci/>
- *7 inspirujących sposobów podziału grupy na mniejsze zespoły*, Czekon, M., <https://cdw.edu.pl/7-inspirujacych-sposobow-podzialu-zespołu-na-mniejsze-grupy/>
- *Co to jest phishing?* Dajana, <https://www.omegasoft.pl/blog/co-to-jest-phishing/>
- *What is synectics?* Delgado, J., <https://psychology-spot.com/what-is-synectics/>
- *Icebreaker – przełamujemy pierwsze lody ;)* cz. I., <https://www.szkozenia-menedzerskie.pl/icebreaker-przelamujemy-pierwszych-lodow/>
- *Jak kreatywnie rozwiązywać problemy? Metoda 6 kapeluszy Edwarda de Bono*, Łuka, B., 2019, <https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/jak-kreatywnie-rozwiazywac-problemy-metoda-6-kapeluszy-edwarda-de-bono>
- *Jak rozpoznać fałszywego e-maila?*, 2014, <https://mojafirma.infor.pl/e-firma/reklama-w-internecie/696245,Jak-rozpoznać-falszywego-emaila.html>
- *Rozwiń swoją kreatywność – ćwiczenia*, 2015, <https://www.jestrudo.pl/rozwin-swoja-kreatywnosc-cwiczenia/>
- *Rodzaje cyberprzestępstw - jakie przekrety zdarzają się najczęściej?*, 2020, <https://media.upc.pl/113571-rodzaje-cyberprzestepstw-jakie-przekrety-zdarzaja-sie-najczesciej>
- *Pedagogika Specjalna - portal dla nauczycieli. Pomysły na szybki podział grupy*, Bara, M., 2012, <https://pedagogika-specjalna.edu.pl/warsztat-pracy/jak-podzielic-na-grupy/>
- *Trening kreatywności: Łącz, wiąż i twórz*, Lebda, D. 2020, <https://www.focus.pl/artykul/trening-kreatywnosci-lacz-wiaz-i-tworz>
- *Kreatywne nauczanie cyfrowych tubylców*, Musiał, E., 2016, https://studiadesecuritate.up.krakow.pl/wp-content/uploads/sites/43/2018/10/Musia%C5%82_Kreatywne_nauczanie_cyfrowych_tubylc%C3%B3w.pdf
- *Pytam – myślę! Techniki kreatywnego myślenia*, 2021, <https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/pytam-mysle-techniki-kreatywnego-myslenia>
- *Catfishing, czyli niebezpieczeństwo internetowych romansów*, Reszkowska, K., 2019, <https://www.ofeminin.pl/swiat-kobiet/to-dla-nas-wazne/catfishing-czyli-niebezpieczenstwo-internetowych-romansow/tn5sz47>
- *Na czym polega stalking w internecie? Jak bronić się przed stalkingiem w sieci?* Tylicki, K., <https://informaticegis.com/na-czym-polega-stalking-w-internecie-jak-bronic-sie-przed-stalkingiem-w-sieci/>
- *Trening kreatywności. Podręcznik dla pedagogów, psychologów i trenerów grupowych*, Szmidt, J., 2008, http://www.structum.pl/czytelnia-pdf-op/Trening_kreatywnosci_Podrecznik_dla_pedagogow_psychologow_i_trenerow_grupowych_treke.pdf

Grafiki:

- <https://www.pexels.com/pl-pl/zdjecie/marketing-rece-ludzie-kreatywny-6224/>
- <https://www.pexels.com/pl-pl/zdjecie/kobieta-narysuj-zarowke-na-bialej-tablicy-3758105>
- <https://images.pexels.com/photos/1157557/pexels-photo->

[1157557.jpeg?cs=srgb&dl=pexels-min-an-1157557.jpg&fm=jpg](https://images.pexels.com/photos/3184418/pexels-photo-3184418.jpeg?cs=srgb&dl=pexels-min-an-1157557.jpg&fm=jpg)

- <https://images.pexels.com/photos/3184418/pexels-photo-3184418.jpeg?cs=srgb&dl=pexels-fauxels-3184418.jpg&fm=jpg>
- <https://images.pexels.com/photos/6963944/pexels-photo-6963944.jpeg?cs=srgb&dl=pexels-mikhail-nilov-6963944.jpg&fm=jpg>
- https://uci.p.lodz.pl/strony/phishing_przyklady
- <https://proszczecie.pl/technologie/skutecznie-unikaj-wiadomosci-email-rozsylanych-przez-oszustow-442.html>
- <https://www.bankier.pl/wiadomosc/1-49-zl-doplaty-do-paczki-to-kolejny-atak-phishingowy-nie-daj-sie-nabrac-7977678.html>
- <https://resilia.pl/blog/phishing-przyklady-jak-sie-przed-nim-bronic/>

Plan zajęć na pierwsze spotkanie

Przykład:

CZAS	TREŚĆ	PROPONOWANE AKTYWNOŚCI	ZASOBY
10 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie • Rozgrzewka • Icebreaker 	Prezentacja, wprowadzenie do głównego tematu całego kursu; Gra pamięciowa; Icebreaker: <ul style="list-style-type: none"> • wybierzcie obrazy, który dzisiaj wam odpowiadają. • Opowiedzcie nam o sobie jedną śmieszną historię. (prezentacja interaktywna przy użyciu AHASlides)	<ul style="list-style-type: none"> • Komputer • Dostęp do Internetu
5 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Powody uczestnictwa w kursie • Doświadczenie w dziedzinie będącej tematem projektu 	<ul style="list-style-type: none"> • Poproście grupę, aby przy użyciu AHASlides podzieliła się powodami uczestnictwa w kursie i swoimi doświadczeniami w tematach poruszanych w ramach projektu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Komputer • Dostęp do Internetu
15 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Temat 1 Prezentacja o treningach kreatywności	Prezentacja teoretyczna	<ul style="list-style-type: none"> • Komputer • Dostęp do Internetu
15 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Ćwiczenie i wyniki 	Zadanie 1: Grupowa dyskusja przy użyciu metody sześciu kapeluszy Edwarda de Bono. Dyskusja o wrażeniach po ukończeniu zadania – obserwacje na temat pracy z tą metodą.	<ul style="list-style-type: none"> • Komputer • Dostęp do Internetu
5 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Przerwa 	5 minut przerwy dla uczestników	
15 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Temat 2 Kontynuacja prezentacji – trening kreatywności w praktyce pedagogicznej	Prezentacja teoretyczna	<ul style="list-style-type: none"> • Komputer • Dostęp do Internetu
15 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Ćwiczenie i grupowa dyskusja na temat jego wyników 	Zadanie 2: Praca w grupach. Tworzenie własnych icebreakerów do pracy grupowej	<ul style="list-style-type: none"> • Komputer • Dostęp do Internetu

Plan zajęć na drugie spotkanie

Przykład:

CZAS	TREŚĆ	PROPONOWANE AKTYWNOŚCI	ZASOBY
10 min.	<ul style="list-style-type: none"> Wprowadzenie Rozgrzewka Icebreaker 	Prezentacja, wprowadzenie do głównego tematu kursu; Gra pamięciowa; Icebreaker: Gra Nigdy przenigdy (przy użyciu kamerek na zoomie)	<ul style="list-style-type: none"> Komputer Dostęp do Internetu
15 min.	<p>Część teoretyczna</p> <ul style="list-style-type: none"> Temat 1: Prezentacja o phishingu, fałszywych profilach, fałszywych e-mailach, catfishingu, stalkingu; 	<ul style="list-style-type: none"> Zapytajcie uczestników o ich doświadczenia w tym temacie; 	<ul style="list-style-type: none"> Komputer Dostęp do Internetu
15 min.	<ul style="list-style-type: none"> Ćwiczenie 	Zadanie 1: Zadaniem uczestników jest wyróżnienie, które z podanych e-maili są prawdziwe, a które fałszywe.	<ul style="list-style-type: none"> Komputer Dostęp do Internetu
5 min.	<ul style="list-style-type: none"> Wyniki ćwiczenia 	Dyskusja na temat zadania	<ul style="list-style-type: none"> Komputer Dostęp do Internetu
5 min.	<ul style="list-style-type: none"> Przerwa 	5 minut przerwy dla uczestników	
15 min.	<p>Część teoretyczna</p> <ul style="list-style-type: none"> Temat 2: Jak być bezpiecznym w Internecie? Jak uniknąć konsekwencji catfishingu, stalkingu? 	<p>Prezentacja</p> <p>Pytania do uczestników:</p> <ul style="list-style-type: none"> Macie jakieś pomysły jak uniknąć konsekwencji, wynikających z niebezpiecznych sytuacji w Internecie, o których rozmawialiśmy? Czy mieliście kiedyś jakiś z omawianych problemów? 	<ul style="list-style-type: none"> Komputer Dostęp do Internetu

15 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Ćwiczenie i grupowa dyskusja na temat wyników 	<p>Zadanie 2: Stworzenie własnej listy złotych zasad, których należy przestrzegać podczas korzystania z Internetu. Grupowa dyskusja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Komputer • Dostęp do Internetu
10 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Podziękowania za uczestnictwo • Informacje zwrotne i icebreaker na koniec. 	<p>Pytania i icebreaker na AHASlides;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co najbardziej podobało wam się na kursie? • Który temat uważacie za najbardziej interesujący i inspirujący? • Czego zabrakło na kursie i o czym chcielibyście usłyszeć więcej? 	<ul style="list-style-type: none"> • Komputer • Dostęp do Internetu

PIERWSZA CZĘŚĆ KURSU – PIERWSZE SPOTKANIE

Rozwiązywanie problemów jest jednym z najważniejszych tematów, szczególnie podczas pracy w grupie, gdzie mogą wystąpić konflikty. Zatem ważna jest otwartość umysłu. Tutaj bardzo pomocna jest synektyka Williama J. J. Gordona. Synektyka, czyli metodologia kreatywnego rozwiązywania problemów. Ta nauka zakłada, że różne, pozornie niepowiązane ze sobą elementy mają ze sobą jakiś związek. Możemy powiedzieć, że jest to forma łamania schematów, która pomoże rozwinąć kreatywność i nie wskazuje konkretnych rozwiązań. Przykładem ćwiczenia może być wręczenie uczestnikom prostego rysunku. Może to być rysunek czegośkolwiek, np. krzesła. Zadaniem uczestników jest dorysowanie czegoś do tego przykładowego krzesła lub stworzenie zupełnie innego obrazu. Wyniki mogą zaskoczyć zarówno was, jak i uczestników.

Wprowadzenie

Współcześnie ludzie, aby osiągnąć sukces, potrzebują kreatywnego spojrzenia na świat. Pomysłowość i innowacyjność to dwa czynniki, które są konieczne dla odnalezienia siebie w dzisiejszej rzeczywistości. Dzięki nim ludziom jest łatwiej sprostać codziennym wyzwaniom. Powinniśmy odpowiedzieć na tę potrzebę rozwoju kreatywnego myślenia, inwencji, kreatywności oraz innowacyjności u dzieci poprzez wsparcie rozwoju system edukacji. W tym celu potrzebni są nauczyciele, którzy dostrzegą potencjał swoich uczniów, pomogą im odkryć swoje talenty, a więc staną się mentorami ich aktywnego i pełnego rozwoju. Jak przypomina Ken Robinson – podczas interakcji z uczniami, tylko kreatywni nauczyciele gwarantują stworzenie atmosfery, w której może zostać spełniony cel, jakim jest poprawa jakości nauczania.

Rozgrzewka

Gra dla seniorów w zapamiętywanie słów – każdy z seniorów powtarza słowa powiedziane wcześniej i dodaje nowe. Każdy ma maksymalnie dwie próby. Jeśli ktoś się pomyli, gra zaczyna się od początku.³⁵

³⁵<https://policealna.gowork.pl/blog/mnemotechniki-10-najskuteczniejszych-technik-zapamietywania/>

I. Kreatywność – co to jest?

Grafika 1: <https://www.pexels.com/pl-pl/zdjecie/marketing-rece-ludzie-kreatywny-6224/>

Kreatywność (łac. *creatus* – utworzony) to proces myślowy odpowiedzialny za tworzenie nowych idei, koncepcji, związków, powiązań, z już istniejących pomysłów i koncepcji. Obecnie kreatywność definiuje się jako postawę kreatywną, dzięki której można łatwiej rozwiązywać swój problemy. Jest to zdolność do tworzenia idei i form, przekłada się na nią nowe podejście do istniejących problemów, jak i również reinterpretacja rzeczywistości oraz poszukiwanie nowych możliwości.

Inteligencja kreatywna (rozumiana jako kreatywność) jest zdolnością do myślenia w sposób innowacyjny – zdolność do bycia oryginalnym. Warto zaznaczyć, że w różnych sferach społeczno-kulturowych, kreatywność i bycie kreatywnym są związane nie tylko ze zdolnością myślenia, ale także zaangażowania swoich uczuć. Kreatywność może przyciągnąć energię ze wszystkich obszarów ludzkiej świadomości (uczucia, intuicja, wiedza, umiejętności praktyczne).

- kreatywność wymaga użycia wyobraźni,
- działania kreatywne są zamierzone, zorientowane na osiągnięcia, wyniki
- wynikiem kreatywnych działań jest oryginalne dzieło,
- efekt powinien być wartościowy pod względem wyznaczonych celów.

Jednakże, aby taki proces kreatywnego myślenia mógł mieć miejsce, wymagane są cztery element:

- Wiedza specjalistyczna – czyli poziom wykształcenia i intensywność rozwoju zawodowego nauczycieli tworzy podstawy innowacji w edukacji.
- Zdolność do myślenia w sposób kreatywny – kreatywna osoba postrzega rzeczy w innym świetle, niż jej otoczenie, odnajduje wzory, gdzie inni widzą chaos i dostrzega związki, gdzie inni ich nie widzą. Ta umiejętność jest po części genetyczna, jednak można ją znacznie wzmocnić poprzez trening kreatywności i korzystanie ze specjalnych technik kreatywnego myślenia.
- Osobowość przedsiębiorcza – oznacza, że człowiek nie zniechęca się, gdy odniesie porażkę i że dostrzega możliwości, tam, gdzie inni widzą zagrożenia.
- Wewnętrzna motywacja – większość twórców jest bardzo zmotywowana, charakteryzują się wytrwałością i uporem. Głównym motywem ich pracy jest ciekawość poznawcza, satysfakcja z rozwiązywania problemów.

II. Wyobraźnia i innowacyjność kontra kreatywność

Wyobraźnia jest podstawą kreatywności. Jest to zdolność do przywoływania rzeczy, które nie są dostępne dla naszych zmysłów. Kreatywność to aktywacja wyobraźni – jest to wyobraźnia stosowana. Innowacja polega na wprowadzaniu nowych pomysłów w życie.

Kreatywność wymaga również poprawek, testów i skupienia na tym, co robimy. Musicie myśleć oryginalnie, ale przy tym krytycznie oceniać, czy to nad czym pracujecie będzie działać, czy nabierze odpowiedniego kształtu i czy będzie warto, przynajmniej dla twórcy. Prawdziwym motorem kreatywności jest chrapka na odkrycia i pasja do samej pracy. To właśnie te cechy należy wzmacniać u uczniów.

III. Treningi kreatywności – czym one są?

Trening kreatywności jest niczym więcej jak ćwiczeniami wspierającymi rozwój kreatywności, wyobraźni, krytycyzmu i innowacyjności. Wiele metod wspiera ten rozwój, również wiele ćwiczeń można wykorzystać samemu w pracy, w biznesie, czy w edukacji. Ten kurs zaprezentuje kilka technik i metod testowania kreatywności, które mogą zostać użyte w pracy z grupą studentów, czy uczniów.

Mówiąc o treningu kreatywności, powinno się pomyśleć o różnych typach ćwiczeń stymulujących:

- abstrakcja,
- krycie,
- dedukcja,
- wprowadzenie,
- użycie metafor,
- przekształcenie zdobytej wiedzy.

Metody wspierające rozwój kreatywności dziecko wykorzystują m. in.:

- np. techniki burzy mózgów, sześciu kapeluszy, mapy myśli...
- gry i kreatywne zadania indywidualne, lub dla grupy,
- samodzielne zdobywanie wiedzy przez dziecko,
- różne, niezwykle materiały i obiekty codziennego użytku, które stymulują kreatywność,
- zadania zwiększające samoocenę dziecka,
- pracę w grupie,
- stymulacje ciekawości dziecka.

IV. Zalety treningów kreatywności w edukacji

Dziecko, uczące się w sposób, który pozwalał na swobodną kreatywność i rozwiązywanie problemów, zyskuje o wiele więcej, niż dziecko, kształcone w sposób tradycyjny. Te dzieci zyskują pewność siebie i stają się otwarte na świat i ludzi, nie mają problemów z wyrażaniem siebie i z komunikacją z otoczeniem. Tego typu metody uczą je jak pracować w grupie i dzielić się pomysłami z innymi. Ponieważ stymulowanie kreatywności oznacza pozwolenie na kreatywne myślenie, dziecko jest intelektualnie bardziej niezależne. Dziecko jest także zachęcane do zadawania pytań, a zatem tak długo jak uzyskuje odpowiedzi, jego wiedza o świecie będzie rosnąć. Pedagogika kreatywności skupia się także na rozwoju inteligencji emocjonalnej dziecka.

V. Techniki kreatywnego myślenia

Grafika 2: <https://www.pexels.com/pl-pl/zdjecie/kobieta-narysuj-zarowke-na-bialej-tablicy-3758105/>

Techniki kreatywnego myślenia mogą być wsparciem w praktyce myślenia rozbieżnego, czyli rozwiązywania problemu i uzyskiwania na niego wielu odpowiedzi. Techniki takie można wykorzystać w formie zajęć z kreatywności na lekcjach edukacyjnych, jednak są też doskonałym przykładem technik stosowanych na zajęciach przedmiotowych podczas realizacji podstawy programowej. Poniżej znajduje się kilka przykładów różnych metod, które mogą zostać wykorzystane w trakcie zajęć:

1. Burza mózgów – Sposób na spokojne dzielenie się swoimi pomysłami z przynajmniej jedną osobą, bez ryzyka bycia ocenianym. Na przykład: co można zrobić z plastikową butelką?
2. Odwrócona burza mózgów – zdania twierdzące zmieniamy w ich przeciwieństwa. Na przykład: czego nie można zrobić z plastikową butelką?
3. Metoda sześciu kapeluszy – spojrzenie na problem z 6 różnych perspektyw. W efekcie tego działania, uczniowie uzyskują sześć różnych punktów widzenia na jeden ten sam problem i jego rozwiązanie.

4. Poznanie różnych punktów widzenia (technika Napoleona) – spojrzenie na problem z punktu widzenia innej osoby. Polega to na wyobrażeniu sobie, że jesteście innymi osobami, macie ich cechy charakteru i ich sposób myślenia.
5. Powolne pisanie – przez kilka lub kilkanaście minut, powinniście zapisać wszystkie pomysły (nawet najbardziej szalone, czy nieprawdopodobne). Powinniście pisać bardzo powoli i bardzo dokładnie, całą swoją uwagę skupiając całą swoją uwagę na aktywności.
6. Swobodne krążenie wokół problemu – umysł nieustannie pracuje nad problemem. Ta technika pozwala na odkrycie niekonwencjonalnych sposobów na rozwiązanie go.
7. Zaprzeczanie samemu sobie – tworzenie problem i szukanie sprzeczności w celu znalezienia oczywistego rozwiązania.

PIERWSZE ZADANIE DLA UCZESTNIKÓW:

Celem zadania jest wypróbowanie jednej z metod kreatywnego myślenia, przez uczestników kursu, metody sześciu kapeluszy Edwarda de Bono. Grupę należy podzielić na trzy grupy po 6 osób, żeby każda osoba mogła przyjąć jedną z sześciu perspektyw.

Polecenie dla uczestników: Zapoznajcie się z opisany poniżej problemem. Następnie spróbujcie go przedyskutować i wyrazić swoje opinie na jego temat z perspektywy 6 kapeluszy.

Według propozycji de Bono', możemy wyróżnić następujące kolory kapeluszy i ich charakter:

- **biały** – wypowiada się obiektywnie, przedstawia fakty, liczby, dane;
- **czzerwony** – reprezentuje stronę emocjonalną (lęk, entuzjazm, radość), nie musi i nie powinien usprawiedliwiać emocji;
- **żółty** – przedstawia pozytywne strony proponowanego rozwiązania;
- **czarny** – wyraża się krytycznie na temat propozycji;
- **zielony** – kreatywny kapelusz, który szuka i prezentuje swoje pomysły na rozwiązanie problemu;
- **niebieski** – uczestnik (w przypadku braku prowadzącego, ale może to być również prowadzący) uporządkowuje wypowiedzi, nadzoruje funkcje kapeluszy.

Problem do przedyskutowania przez uczestników:

„Ministerstwo Edukacji przyznaje, że w czasach pandemii jakość kształcenia znacząco ucierpiała przez prowadzenie zajęć jedynie w formie zdalnej. Ten problem szczególnie dotknął dzieci z klas 1-3, które nie są zdolne do skoncentrowania się na aktywnościach

online. Wyniki testów międzysemestralnych i egzaminów wskazują, że poziom przyswajania wiedzy przez uczniów jest naprawdę słaby. W odpowiedzi na ten problem, rząd planuje wydłużyć o dodatkowy rok, naukę w szkołach podstawowych (zamiast 8-letniej szkoły podstawowej 9-letnia). W ten sposób Ministerstwo Edukacji chce nadrobić czas stracony na naukę zdalną i poprawić jakość kształcenia i zwiększyć ilość wiedzy zdobywanej przez uczniów”.

VI. Technika zadawania pytań

Sposób, w jaki podczas zajęć zadawane są pytania, jest ważny dla pobudzenia myślenia i wzbudzenia uwagi uczestników. Błędy najczęściej popełnia się w takich sytuacjach, jak przedstawione poniżej:

- nauczyciel zadaje pytanie i prawie natychmiastowo sam sobie na nie odpowiada.
- nauczyciel zadaje pytanie i prawie natychmiastowo wskazuje osobę, która ma odpowiedzieć, ale zawsze jest to ta osoba, która podniosła rękę (inni wiedzą, że są „bezpieczni”).
- nauczyciel zadaje pytanie, ale nigdy nie pyta tych, którzy się zgłaszają, za to „wrywa do odpowiedzi” tych, którzy rzadko mówią.

Teraz wyobraźcie sobie zajęcia, na których nikt się nie zgłasza. Nauczyciel prowadzi lekcje, zadaje pytanie, aby wyjaśnić omawiany problem, albo sprawdzić rozumowanie zagadnienia. Następuje kilka, może nawet kilkanaście sekund ciszy, a potem wskazuje ucznia, który ma odpowiedzieć. Zasada zadawania pytań w ten sposób polega na tym, że nie tylko nikt się nie zgłasza, ale także na tym, że za błędne, czy niekompletne odpowiedzi nie ponosi się żadnych konsekwencji. Nauczyciel oczywiście przekazuje komunikat, że odpowiedź jest niepoprawna i wskazuje kolejną, albo prosi ucznia lub drugą osobę z ławki o uzupełnienie. Taki sposób zadawania pytań nie tylko sprawia, że uczestnicy myślą, ale także redukuje ilość błędnych odpowiedzi, odpowiedzi stają się dłuższe, a to zachęca do współpracy, zamiast do rywalizacji.

VII. Podział grupy na mniejsze zespoły

Jak podzielić uczestników na grupy, żeby czuli się z tym w porządku?

Wiele metod i technik kreatywnego myślenia ma miejsce w mniejszych grupach, składających się z kilku osób, ale czy kiedykolwiek źle się w nich czuliście? Jak podzielić uczestników na grupy?

Pytania do uczestników:

- Jakie są wasze oczekiwania w tym temacie – jak dzielicie się na grupy?
- Używacie jakichś specjalnych metod?
- Jeśli tak, jakich metod używacie/jakie metody znacie?

Często podział na grupy budzi wiele obaw ze względu na ocenę i odpowiedni przydział zadań. Jednakże nie ma powodu, aby rezygnować z pracy w grupach, ma ona wiele zalet. Najważniejsze z nich to: rozwój umiejętności współpracy i pomocy, wśród uczestników, nauka ponoszenia wspólnej odpowiedzialności, aktywność, integracja grupy i zapobieganie izolacji części osób, czy ćwiczenie umiejętności komunikacji. Praca w grupach uczy także tolerancji, życzliwości i wzmacnia wiarę we własne możliwości.

VIII. Metody udanego podziału na grupy

Grafika 3: <https://images.pexels.com/photos/1157557/pexels-photo-1157557.jpeg?cs=srgb&dl=pexels-min-an-1157557.jpg&fm=jpg>

1. Losowanie

Przyjemna propozycja, która sprawi, że grupa nawet nie zorientuje się, że jest dzielona. Facylitator rozdaje uczestnikom wcześniej przygotowane cukierki, które są odpowiednio podzielone i wymieszane (konkretna liczba słodyczy o konkretnym smaku/kolorze papierka). Częstuujemy grupę słodyczami, a kiedy wszyscy już będą mieli swoje cukierki, informujemy ich, że grupy właśnie zostały uformowane.

2. Układanie puzzli

Robimy puzzle z kartek z obrazkami, cytatami, powiedzonkami, tnąc je w kawałki. Kawałki należy rozdać uczestnikom. Osoby, których puzzle pasują do siebie, tworzą grupę. Do stworzenia takich puzzli, możemy użyć także pocztówek.

3. Rodzina Kowalskiego

Osoba prowadząca grę rozdaje uczestnikom wcześniej przygotowane kartki z nazwiskami, które brzmią do siebie bardzo podobnie, np. Trąbalski, Kochalski, Dzierżawski itd. Z tyłu każdej z nich jest również napisana funkcja członka rodziny, np. mama, tata, dziadek. Po otrzymaniu kart, uczestnicy chodzą dookoła pokoju i wymieniają się kartami. Na słowo STOP, członkowie poszczególnych rodzin odnajdują się, krzyżąc swoje nazwisk.

4. Idę do kąta

Sposób na stworzenie 4 grup. Informujemy grupę, że za chwilę wszyscy mają iść do kąta, ale w jednym kącie może być tylko określona maksymalna ilość osób. Na polecenie instruktora, wszyscy biegną do wybranego przez siebie kąta. Jeśli kąt jest „pełny”, muszą znaleźć następny.

5. Mapa świata

Na mapie jest 5 kontynentów, a kraje są zaznaczone 8 kolorami. Przydzielamy uczestnikom nazwy państw i prosimy, aby wybrali państwa w tych samych kolorach. W ten sposób nie tylko tworzymy grupy, ale także robimy małą powtórkę z geografii.

IX. Icebreaker – kiedy, dlaczego, co?

Grafika 4: <https://images.pexels.com/photos/3184418/pexels-photo-3184418.jpeg?cs=srgb&dl=pexels-fauxels-3184418.jpg&fm=jpg>

Odpowiednia atmosfera w sali lekcyjnej jest kluczowa dla treningów kreatywności. Odpowiednia, tzn. taka, w której uczestnicy mogą swobodnie podzielić się swoimi myślami, czy pomysłami, nie bojąc się wyrazić swoich opinii, czy argumentów. Atmosfera w klasie w dużym stopniu zależy od nauczyciela i jego praktyk. Rozmawiając o atmosferze i pomysłach na stworzenie jej, należy wspomnieć o icebreakerach. Icebreakery, czyli lodołamacze, czy przełamywacze pierwszych lodów to gry, ćwiczenia, które odpowiednio łączą grupę, skupiają jej członków, którym dzięki temu będzie łatwiej odnaleźć się podczas współpracy.

Icebreakery są prostą metodą treningową, która gwarantuje integrację grupy po kilku pierwszych minutach spotkania. Dzięki nim można łatwo przełamać lody, wprowadzić relaksującą atmosferę, zredukować strach przed oceną i zbudować zaufanie między uczestnikami i prowadzącymi. Dobry icebreaker powinien zawierać elementy humorystyczne i dotyczyć samych uczestników. Warto zapamiętać, że icebreakery mają również za zadanie stymulować uczestników, zachęcić ich do aktywnego udziału w zajęciach. Z tego powodu często są wykorzystywane na początku zajęć albo po dłuższych przerwach.

Rolą icebreakera jest:

- Zintegrowanie grupy tematem.

- Obudzenie i zrelaksowanie uczestników, co w naturalny sposób ułatwi im naukę.
- Przedstawienie uczestnikom stylu, w jakim będą prowadzone zajęcia. Icebreaker przeprowadzany na początku kursu (można również korzystać z innych icebreakerów po każdej przerwie) powinien być przeprowadzony w tym samym stylu co cały trening.
- Zaprezentowanie sposobu pracy trenera: trener jako przyjaciel lub jako zdystansowany autorytet, trening odbywa się w całkowicie nieformalnej atmosferze lub w zgodzie z pewnymi konwencjami.
- Wskazanie relacji między tematem omawianym podczas treningu i powiązаныmi zagadnieniami, np. komunikacja i praca zespołowa.

Dobry icebreaker powinien:

- Nawiązywać do personalnych prawd, informacji o osobie – „otworzyć ich” na grupę w taki sposób, w jaki są na to gotowi.
- Wskazać cechy wspólne wielu z uczestników, np. te same zainteresowania, historie, czy hobby.
- Być na tyle krótki, by stworzyć pozytywną atmosferę i nie być główną atrakcją zajęć.
- Zawierać element humorystyczne, nawiązujące do pozytywnych emocji.

Internet jest pełen pomysłów na icebreakery. Powinno się je wybierać względem wieku grupy i uczestników (czy widzą się po raz pierwszy, czy się znają, lub czy może nie widzieli się ze sobą przez długi czas). Icebreakery można prowadzić nie tylko na zajęciach w formie stacjonarnej, ale także podczas internetowych kursów – umożliwiają to internetowe narzędzia.

DRUGIE ZADANIE – TWORZENIE ICEBREAKERA

Uczestnicy są dzieleni w 6 grup po 3 osoby. Prowadzący przypisuje trzem grupom zadanie polegające na stworzeniu icebreakerów, które można przeprowadzić w ramach zajęć online. Pozostałe 3 grupy, tworzą icebreakery odpowiednie dla tradycyjnych zajęć. Po wykonaniu zadania, grupy dzielą się swoją pracą i swoimi pomysłami na forum.

Informacje o zadaniu dla uczestników:

Wymyślcie własny icebreaker na zajęcia w formie zdalnej/stacjonarnej, który wprowadzi grupę do tematyki wirtualnej rzeczywistości i internetowych zagrożeń. Uczestnicy zajęć już się znają, icebreaker powinien nawiązywać do ich własnych doświadczeń i do tematu wykonywanych ćwiczeń.

DRUGA CZĘŚĆ KURSU – DRUGIE SPOTKANIE

I. Wprowadzenie do głównego tematu kursu

Temat cyberprzestępczości nie bez powodu pojawia się coraz częściej w przestrzeni medialnej. Przestępstwa internetowe mają potężne i negatywne efekty, zarówno dla indywidualnych użytkowników Internetu, jak i przedsiębiorstw, czy nawet organizacji państwowych. Kurs skupi się głównie na cyberbezpieczeństwie, które najczęściej wpływa na prywatnych, indywidualnych użytkowników Internetu.

Ważnym aspektem walki z cyberprzestępczością jest ciągle podnoszenie świadomości społecznej na temat zagrożeń online. Ten punkt jest dobrze wdrażany przez instytucje i organizacje pozarządowe, zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. Również edukacja powinna obejmować ten temat. Podczas trwania edukacji obowiązkowej, powinno się szerzyć świadomość na temat zagrożeń płynących z Internetu. Uczniowie powinni zdawać sobie sprawę z zagrożeń i z tego, że nie wiedzą jak bezpiecznie poruszać się w wirtualnej przestrzeni, aby ich działania nie przyniosły żadnych negatywnych efektów.

Rozgrzewka

Numery przedstawiane przez słowa – to ćwiczenie będzie dobrym rozwiązaniem dla osób, które muszą zapamiętać specyficzną sekwencję cyfr. Celem jest stworzenie zdania, w którym liczba liter danego słowa odpowiada konkretnej cyfrze. Żeby zapamiętać cyfry występujące w liczbie 4135, wystarczające będzie zdanie „Koty i psy jedzą”.³⁶

Twierdzenia do icebreakera:

- Nigdy przenigdy nie skłamałem/am w Internecie na swój temat

³⁶ <https://laxocare.pl/blog/przydatne-cwiczenia-na-dobra-pamiec-dla-kazdego-seniora/>

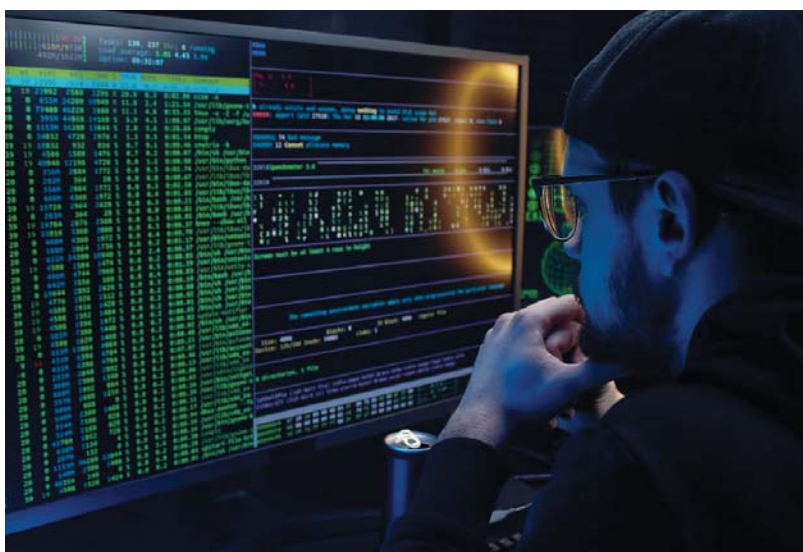
- Nigdy przenigdy nie pisałem/am z nieznajomym na portalach społecznościowych
- Nigdy przenigdy nie byłem/am ofiarą phishingu
- Nigdy przenigdy nie otrzymałem/am podejrzanego e-maila, ani go nie otworzyłem/am
- Nigdy przenigdy nie wszedłem/weszłam link od nieznajomego
- Nigdy przenigdy nie stworzyłem/am fałszywego konta na żadnym portalu społecznościowym
- Nigdy przenigdy nie miałem/am do czynienia z internetowym trollem
- Nigdy przenigdy nie udostępniłem/am prywatnych informacji na portalu społecznościowym
- Nigdy przenigdy nie udostępniłem/am na Facebooku zdjęcia widocznego dla wszystkich użytkowników
- Nigdy przenigdy nikomu nie przesłałem/am mailem poufnych danych
- Nigdy przenigdy nie zainstalowałem/am przypadkowo wirusa na swoim komputerze
- Nigdy przenigdy nie zaprzyjaźniłem/am się z kimś przez Internet
- Nigdy przenigdy nie udostępniłem/am czegoś przypadkowo na swoim profilu
- Nigdy przenigdy nie dałem/am się nabrać na e-mail w stylu "wygrałeś iPhone'a!"
- Nigdy przenigdy nie ustawiłem/am tego samego hasła na kilku różnych kontach internetowych

Pytania do uczestników:

- Czy kiedykolwiek byłeś/aś ofiarą cyberprzestępstwa?
- Jakiego rodzaju cyberprzestępstwa padłeś/aś ofiarą?
- Jakie znasz rodzaje cyberprzestępstw?

II. Czym jest cyberprzestępstwo?

Cyberprzestępczość jest bardzo obszernym terminem obejmującym wszystkie działania przestępcze, prowadzone przy użyciu Internetu lub systemów informacyjnych. Jest to przestroga dla wszystkich – osób prywatnych, firm, a nawet dla całych państw. Każdego roku, przynosi to straty w wysokości multimilionów dolarów, ludzie tracą swoje bogactwa, a firmy tracą zaufanie klientów i kontrahentów.

Grafika 5: <https://images.pexels.com/photos/6963944/pexels-photo-6963944.jpeg?cs=srgb&dl=pexels-mikhail-nilov-6963944.jpg&fm=jpg>

III. Czym jest phishing i jakie są jego rodzaje?

Phishing jest obecnie najbardziej popularnym rodzajem cyberprzestępstw. Jest to bardzo podstępna metoda, mająca na celu zmuszenie nas do ujawnienia cennych informacji, takich jak numer karty kredytowej, konto bankowe, czy numer ubezpieczenia. Cyberprzestępcy najczęściej wysyłają wiadomości e-mail, które wyglądają bardzo wiarygodne i są łądząco podobne do tych, które otrzymujemy na przykład z banków, lub instytucji państwowych. Wiadomości tego typu często zawierają w swojej treści link do strony internetowej, która bardzo przypomina oryginalną i dobrze nam znaną stronę (zazwyczaj różnią się jedynie detalami). Wprowadzamy tam swoje ID i hasło do np. bankowości internetowej, a następnie oszuści wykorzystują te dane, aby okraść nas z oszczędności.

Przestępcy stosujący ten typ ataku opierają się na waszych prywatnych informacjach i poufnych danych, ubezpieczeniu oraz hasłach do kont internetowych i loginów. Jest to najpopularniejszy i najczęściej wybierany rodzaj cyberataku, który jest znacznie łatwiejszy i bardziej skuteczny w porównaniu z np. przełamaniem zapór firewall różnych oprogramowań.

Zatem, jak rozpoznać e-maila, który prawdopodobnie wykorzystuje logo dobrze znanej firmy i się pod nią podszywa? Albo jak rozpoznać adres, z którego wysłana wiadomość jedynie przypomina ten, który dobrze znamy? Jest kilka rzeczy, na które warto zwrócić uwagę i powinny wzbudzić wasze podejrzenia:

- Wiadomość zawiera linki z literówkami do subdomen, lub innych stron o wątpliwej wiarygodności.
- Nadawca używa aliasów e-mail, pozorujących jakąś firmę lub usługę, które należy kliknąć, aby poznać prawdziwy e-mail nadawcy.
- Nadawca używa ogólnie dostępnych usług pocztowych, takich jak Gmail.
- Mail jest napisany w sposób budzący strach.
- Nie zawsze, ale często, wymaga, aby użytkownik zweryfikował dane osobowe, takie jak dane karty kredytowej, czy hasło.
- Język, jakim została napisana wiadomość, jest prosty i może zawierać błędy literówki.

IV. Rodzaje phishingu

Hakerzy używają wielu technik, aby zwiększyć swoje szanse na skuteczny atak, wzbudzenie strachu, czerpanie korzyści z Twojej naiwności i popełnianych błędów. Mając na uwadze metody wykorzystywane przez cyberprzestępców, można wyróżnić kilka rodzajów phishingu.

- Spear phishing – ten rodzaj ataku jest skierowany w konkretną osobę lub firmę, po wcześniejszym zebraniu o niej szczegółowych informacji. W celu zwiększenia jego efektywności i wiarygodności wysyłanych wiadomości są one personalizowane. Takie e-maile często zawierają informacje o współpracownikach lub zarządzaniu w firmie, jak i prywatne dane, takie jak nazwisko, imię, obecna lokalizacja, czy inne szczegóły.
- Whaling – rodzaj „spear-phishingu”. W celu kradzieży dużej sumy pieniędzy celuje w starszych pracowników firm..
- Clone phishing – ten typ phishingu wykorzystuje kopie autentycznej wiadomości, zawierającej załącznik lub adres strony. Te dane zostają zastąpione łatwo zastąpione przez fałszywe i groźne linki, lub materiały do pobrania, które zostały stworzone przez hakerów.
- Phone phishing – w przypadku prób telefonicznego phishingu, osoba dzwoniąca do ofiary, podaje się za pracownika banku, policji lub nawet biura podatkowego. Celem phone phishingu jest zmuszenie ofiary do udostępnienia danych potrzebnych do weryfikacji, lub natychmiastowej zapłaty kary.

- SMS phishing – bardzo podobny do ataków mailowych, polega na wysyłaniu złośliwego linku za pośrednictwem wiadomości SMS.
- Pharming – kolejny typ phishingu. Infekuje komputery przez instalację oprogramowania typu malware. Po wpisaniu adresu, np. Twojego banku, w przeglądarce otwiera się strona, która fałszywa strona, która wygląda identycznie jak prawdziwa.

V. Co robić, aby nie paść ofiarą phishingu?

- a) Nie sprawdzajcie i nie usuwajcie maili od nieznanych nadawców.
- b) Jeśli w podejrzanym mailu znajduje się link z adresem strony, lepiej wcale w niego nie wchodzić, ewentualnie można go wrzucić manualnie w przeglądarkę.
- c) Adres każdej strony, którą odwiedzacie, powinien zawierać protokół „HTTPS”. „S” oznacza ochronę łącza i zabezpieczenie go odpowiednim protokołem oraz zmniejszone ryzyko ataków hakerskich. Unikajcie witryn, które mają w adresie tylko „HTTP”.
- d) Jeśli otrzymany email wydaje Ci się podejrzany, skopiuj jego treść, lub adres nadawcy i sprawdź w wyszukiwarce, czy są jakieś informacje o atakach związanych z tym mailem.
- e) Powinna Ci się zapalić czerwona lampka, jeśli otrzymujesz informację o wygranej (np. iPhonea, czy pieniądze) na loterii, o której pierwszy raz słyszysz.

VI. Fałszywe profile

Nie wszystkie konta na portalach społecznościowych, takich jak Facebook, Twitter, czy Instagram, należą do prawdziwych użytkowników. Część z nich powstała po to, aby rozniecać i podgrzewać dyskusje (trolle), aby zwiększyć popularność niektórych ludzi, czy tematów i rozpowszechniać nieprawdziwe informacje.

Problem fałszywych kont na portalach społecznościowych jest powszechnym i długotrwałym zjawiskiem. Ludzie zakładający fałszywe profile mają na celu podszycie się pod inne osoby i rozsyłanie spamu oraz wirusów, kiedy używają różnych taktyk interpersonalnych, jak phishing. Nie ma szybkiej i prostej metody rozróżnienia fake kont na Facebooku, jednak istnieją element, które ułatwiają rozpoznanie oszustów.

Czy fałszywe profile są niebezpieczne?

Przede wszystkim, nie wiemy, kto kryje się za fikcyjnym kontem. Jeśli jest to konto stworzone przez przypadek, nie stanowi ono dla nas problem. Sytuacja staje się bardziej skomplikowana, kiedy takie fikcyjne konto należy do oszusta, który podaje

się za naszego przyjaciela, lub kogoś, kto chce zdyskredytować naszą firmę, na przykład niepoehlebnymi komentarzami.

W kilku krokach możesz z dużym prawdopodobieństwem ocenić, czy dane konto jest fałszywe:

- Używając opcji wyszukiwania obrazem, upewnijcie się, że zdjęcie profilowe nie należy do kogoś innego.
- Sprawdźcie, czy na portalu są inne konta tej osoby, lub organizacji. Najczęściej prawdziwe są te z największą ilością lajków.
- Zwróćcie uwagę na aktywność konta. Duża ilość postów i udostępnionych w krótkim czasie treści może wskazywać na działania zautomatyzowane (boty).

W przypadku wykrycia jakiegoś fałszywego konta na jakimkolwiek portalu społecznościowym konieczne jest zgłoszenie go, żeby serwis mógł zweryfikować tę osobę i pozbyć się ryzyka, że podszyje się ona pod kogoś innego.

VII. Fałszywe e-maile

Hakerzy używają dwóch oszust internetowych, wykorzystujących e-maile – „spoofingu” i „phishingu”. Obie te metody polegają na podszyciu się pod wiarygodnego nadawcę, a ich celem jest przechwycenie waszych danych lub nakłonienie was do zrobienia czegoś, co nie było waszym zamiarem. Na pierwszy rzut oka te fałszywe maile wyglądają, jakby zostały wysłane przez dobrze znaną instytucję lub znajomego.

Otrzymujecie dziesiątki lub nawet setki e-maili dziennie. Pośród nich możecie natknąć się na wiadomość od oszusta. Jest kilka rzeczy, na które warto zwrócić uwagę, podczas czytania podejrzanych e-maili.

1. Błędnie zapisane imię w adresie mailowym nadawcy

E-mail, który zawiera błędy w pisowni imienia nadawcy, lub nazwy firmy czy instytucji, może stanowić zagrożenie. Najprawdopodobniej pochodzi z nierozpoznanej domeny i jest zwykłym oszustwem.

2. Nie ma Twojego adresu

Wasze podejrzenie może wzbudzić zarówno brak waszego adresu e-mail jaki i informacja „ukryci odbiorcy” – fałszywe maile są rozsyłane do setek potencjalnych ofiar w tym samym czasie. E-maile pochodzące z zaufanych źródeł są skierowane wyłącznie do was.

3. Nieprawidłowy URL

W treści fałszywego e-maila znajdziecie link do strony, na której macie np. zaktualizować swoje dane. Nigdy nie otwierajcie linków załączonych w e-mailach, a jeśli już bardzo chcecie sprawdzić ten adres URL, wklej skopiowany adres i wklejcie go w wyszukiwarkę w nowym oknie przeglądarki. W ten sposób możecie sprawdzić, czy jest to nazwa prawdziwej firmy bądź instytucji.

4. Błędy w wątku i treści wiadomości

Używanie słów z literówkami lub błędami gramatycznymi w tytułach maili, podobnie jak stawianie cyfr zamiast liter lub wielkich liter w środku słów jest popularną techniką, wykorzystywaną przez cyberprzestępców.

5. Brak logo instytucji i zdjęć w treści maila

Właściwie ustrukturyzowany e-mail zawiera tekst i grafiki. Fałszywy e-mail nie zawiera grafik ani logo firmy lub instytucji, pod którą nadawca się podszywa. Taki mail zazwyczaj zawiera wyłącznie tekst. Treść również znacząco różni się od tych, które są wysyłane z wiarygodnego źródła.

Pytania do uczestników:

- Czy macie więcej pomysłów jak uniknąć konsekwencji sytuacji, o których rozmawialiśmy wcześniej?
- Czy zdarzyła wam się kiedyś, któraś ze wspomnianych niebezpiecznych sytuacji?

PIERWSZE ZADANIE

Celem zadania jest przekazanie wiedzy, jak rozpoznawać fałszywe e-maile. Uczestnikom zostaną zaprezentowane zarówno fałszywe, jak i prawdziwe maile, a zadaniem uczestników będzie rozpoznanie, które z nich są niebezpieczne, a następnie będą mieli uzasadnić swój wybór. Praca będzie odbywać się w sześciu grupach trzyosobowych. Każda grupa dostanie ten sam zestaw maili do przedyskutowania.

Polecenie dla uczestników:

Spośród przedstawionych poniżej maili, spróbujcie wybrać te, które nie są wiarygodne i uzasadnijcie swoje zdanie.

Pierwszy przykład:

Dzień Dobry

Z powodu pandemii Covid-19 i trudnej sytuacji finansowej firmy Zarząd postanowił zredukować niektóre z etatów w naszej firmie ze skutkiem natychmiastowym. Szczegółową listę zredukowanych etatów znajdziecie Państwo w załączniku." Indywidualne spotkania ze zwolnionymi pracownikami dotyczące warunków odejścia odbędą się w przyszłym tygodniu.

Z poważaniem
CEO
[Firma XXX]

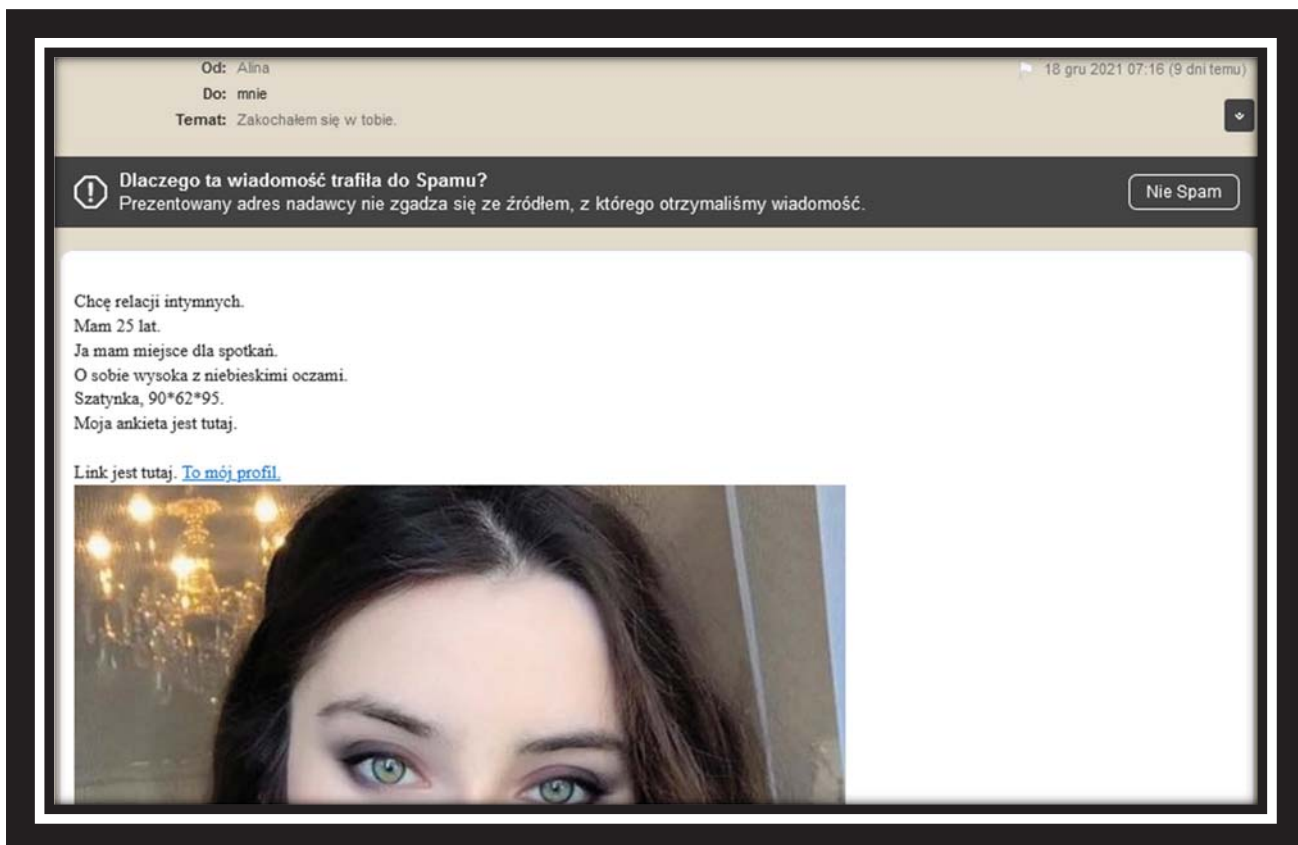
Grafika 6: <https://resilia.pl/blog/phishing-przyklady-jak-sie-przed-nim-bronic/>

Drugi przykład:

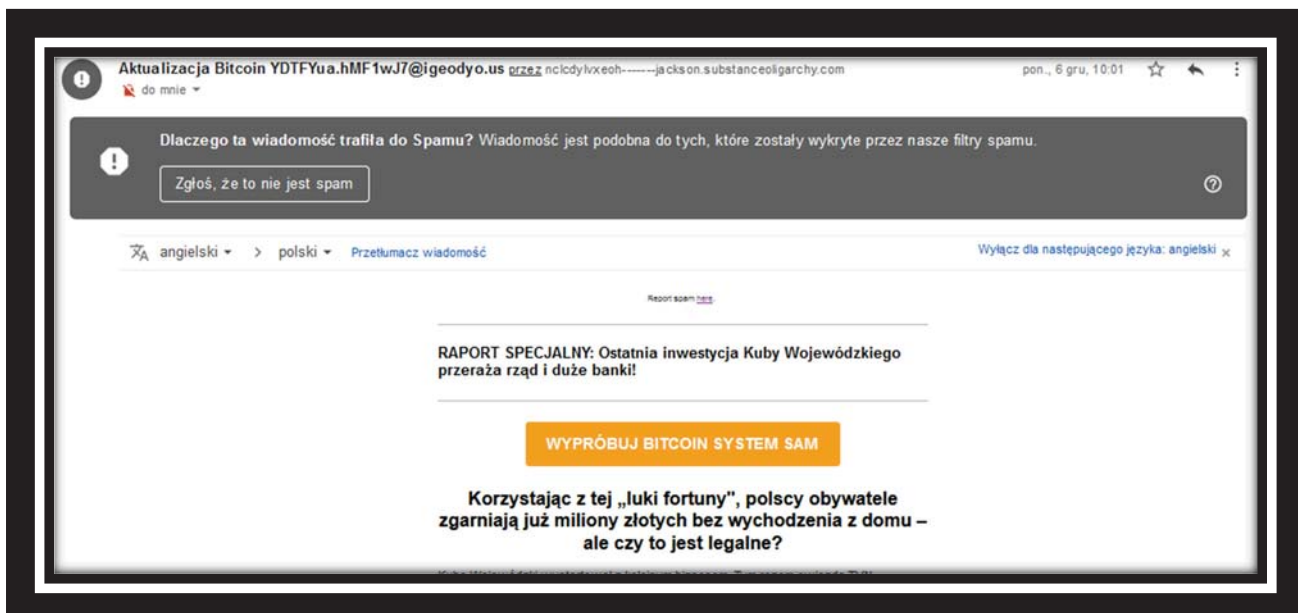

Grafika 7: <https://www.bankier.pl/wiadomosc/1-49-zl-doplaty-do-paczki-to-kolejny-atak-phishingowy-nie-daj-sie-nabrac-7977678.html>

Trzeci przykład:

Czwarty przykład:

VIII. Catfishing, niebezpieczeństwo internetowych romansów

Czym jest catfishing?

Żyjemy w czasach, kiedy ludzi poznaje się online i nie wiemy, z kim korespondujemy. Na jakie zatem pułapki jesteśmy narażeni?

W czasach, kiedy nieustannie szukamy partnerów, w tym celu korzystając z aplikacji internetowych, natykamy się na różnego rodzaju „pułapki społecznościowe”, blagi, które są bardzo niebezpieczne na etapie, kiedy poznajemy nowe osoby, próbujemy im zaufać i otwieramy się na nowy etap naszego życia.

Niestety, zjawiskiem, które rozwija się bardzo dynamicznie na poziomie randek wirtualnych, jest brak wiarygodności. Coraz częściej nie pokazujemy naszej prawdziwej twarzy, ale tworzymy obraz osoby, którą wcale nie jesteśmy. Jednak pytanie brzmi, czy osoba, którą spotkaliśmy w Internecie, naprawdę jest taka, za jaką się podaje? Czy może jest to tylko obraz przez nią stworzony i to jest jedynie to, co ona chce nam teraz pokazać?

Catfishing oznacza podszywanie się pod zupełnie inną osobę, prawdziwą, lub nie, w tym wykorzystywanie jej zdjęć, czy prywatnych informacji. W takim przypadku uwodzimy kogoś, udając kogoś zupełnie innego. Nie ujawniamy naszej tożsamości, jesteśmy anonimowi, aż do samego końca.

Niestety, aplikacje randkowe sprzyjają ukrywaniu prawdziwej twarzy i tworzeniu fałszywego obrazu. Niemniej, jednak kiedy wybieramy tę ścieżkę, powinniśmy być tego świadomi i ostrożni.

Kiedy poznajemy kogoś online:

- Warto z góry sprawdzić tę osobę, na przykład wyszukując jej konto na portalach społecznościowych.
- Czerwona lampka powinna się zapalić, kiedy ta osoba nie ma zdjęcia profilowego i ma tylko kilku znajomych, lub kiedy znajdujemy pełno kont, które nie są prawdziwe.
- Jeśli chcemy umówić się na spotkanie lub porozmawiać z tą osobą, często okazuje się to niemożliwe. Catfisher zawsze znajdzie wymówkę, jak niesprawny komputer, lub problemy rodzinne, tylko po to, żeby się usprawiedliwić.

IX. Stalking

W dobie Internetu cyberstalking jest coraz bardziej powszechnym zjawiskiem, które zostało prawnie zaliczone do przestępstw. Czym dokładnie jest stalking?

Z definicji, stalking jest zastraszaniem, prześladowaniem osoby i naruszaniem jej prywatności. Do stalkingu zalicza się również podszywanie się pod ofiarę i

wykorzystywanie jej zdjęć i prywatnych danych, w celu spowodowania jej szkody, lub uszkodzenia jej mienia.

Stalkerzy często wykorzystują narzędzia internetowe do swoich celów. Przykładem mogłoby być wysyłanie ofensywnych wiadomości lub zastraszających maili wielokrotnie w ciągu dnia. Obecnie stalkerzy skupiają się głównie na portalach społecznościowych, na których wiele osób chętnie udostępnia informacje o swoim życiu prywatnym. Dzięki temu stalkerzy mogą w prosty sposób podszyć się pod ofiarę, zakładając sobie fake konto na Facebooku, czy Instagramie. Dodatkowo takie konta są wykorzystywane przez cyberprzestępców do wysyłania niepokojących wiadomości.

Stalkerzy obserwując działania swojej ofiary na portalach społecznościowych, mogą zobaczyć, co ona komentuje, czym się interesuje, w jakich wydarzeniach bierze udział oraz gdzie ją spotkać. Social media to jest dla nich największe źródło informacji.

Stalking – jak się przed nim bronić?

Jeśli padniecie ofiarą stalkera, zbierzcie dowody i natychmiastowo zgłoście sprawę na policję. Kiedy uda się już namierzyć stalkera, skontaktujcie się z prawnikiem, który pomoże udowodnić winę oprawcy.

Jak uniknąć stalkera?

- Przede wszystkim, nie udostępniajcie prywatnych informacji publicznie. Pamiętajcie, że wszystko, co o sobie publikujecie w sieci, może zostać wykorzystane przez takich ludzi.
- Zadbajcie również o odpowiednie bezpieczeństwo swoich kont na portalach społecznościowych. Wiele z nich ma możliwość ustawienia blokady widoczności konta dla nieznanym osób.
- W przypadku jakichkolwiek niepokojących zachowań poinformujcie o tym swoich bliskich.

ZADANIE DRUGIE

Uczestnicy dzielą się na grupy (od trzech do sześciu osób) i dostają zadanie polegające na stworzeniu złotych zasad jak korzystać z Internetu, aby chronić się przed cyberprzestępczością.

Polecenie dla uczestników:

W grupach stwórzcie listę 10 złotych zasad, z których korzystanie zapewni efektywną ochronę przed cyberprzestępstwami.

Złote zasady
korzystania z Internetu w sposób, który uchroni nas przed cyberprzestępczością

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

9 _____

10 _____

Po zakończeniu zadania, prowadzący powinni zadać kilka pytań związanych z dwoma blokami tematycznymi kursu – kreatywnego myślenia i cyberbezpieczeństwa.

Pytania dla grupy:

- Jak postrzegacie relację między kreatywnym myśleniem a zwiększeniem własnego bezpieczeństwa online?
- Czy metody wykorzystywane do treningów kreatywnego myślenia mogą zostać użyte do nauki o cyberprzestępczości? Jakie będą tego zalety?

Studium przypadku

Kraj studium przypadku	Studium globalne, skupione na Polsce
Język studium przypadku	Angielski i polski
Główne źródła	Research online
Bibliografia	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.dailymail.co.uk/news/article-2246896/Jessica-Laney-16-committed-suicide-internet-trolls-taunted-told-kill-herself.html • https://www.dailymail.co.uk/news/article-2305332/Joshua-Unsworth-15-bullied-death-trolls-internet.html • https://www.independent.ie/irish-news/poignant-last-photos-of-happy-ciara-pugsley-bullied-online-are-released-28817638.html • https://codziennypoznan.pl/artukul/2021-01-08/polacy-nadal-wstydza-sie-pojsc-do-psychologa-czy-psykiatry/ • https://www.puresight.com/resources/hope-witsell/ • http://www.suicide.org/memorials/ryan-patrick-halligan.html • https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3477910/ • https://mamadu.pl/zdrowie/151125,problemy-ze-zdrowiem-psychicznym-to-w-polsce-tabu-rozmowa-z-maria-prokop • https://www.nbcnews.com/news/us-news/social-media-contributing-rising-teen-suicide-rate-n812426 • https://www.cbsnews.com/news/teen-suicide-social-media-bullying-mental-health-contributing-to-rise-in-deaths/
Grafiki	-
Jakie są cele i założenia tego studium przypadku?	<ul style="list-style-type: none"> • Zwrócenie uwagi na niebezpieczeństwa wynikające z korzystania z Internetu • Udowodnienie, że nikt nie może być całkowicie bezpieczny w Internecie • Zwrócenie uwagi na to, że ludzie potrzebują pomocy • Podkreślenie, że pomoc psychologiczna powinna być

	<p>spopularyzowana i normalna</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachęcenie ludzi do proszenia o pomoc, jeśli jej potrzebują
Najważniejsze punkty	<ul style="list-style-type: none"> • Bycie ofiarą cyberprzestępczości jest jednym z powodów, dlaczego ludzie decydują się odebrać sobie życie • Zabezpieczenia komputera oraz sieci nigdy nie będą wystarczające • Ludzie powinni zdawać sobie sprawę z zagrożeń • Bezpieczeństwo w Internecie i prośby o pomoc nigdy nie powinny być negocjowane • Specjaliści do spraw cyberbezpieczeństwa powinni zostać spopularyzowani, podobnie jak organizacje zajmujące się tą problematyką • Bycie ofiarą nie powinno być powodem do wstydu • Ludzie powinni reagować
Szczegółowy opis studium przypadku	<p>Świadomość, że takie rzeczy dzieją się każdego dnia, powinna zwiększyć ludzką czujność. Możliwie ludzie zaczną przewidywać efekty zachowań własnych i cudzych. Mogłoby to pomóc zapobiegać podobnym sytuacjom. Portale społecznościowe są jednym z aspektów, które wpływają na nasze zdrowie psychiczne. Świadomość ryzyka i znajomość możliwych rozwiązań mogą zapobiec wielu zachowaniom ryzykownym.</p>
Opisz wpływ lokalny, regionalny, narodowy i międzynarodowy	<p>„Brak pomocy może doprowadzić do pogorszenia stanu zdrowia, może wpłynąć na relacje międzyludzkie, na sytuację w firmie, domu, a w skrajnych przypadkach może doprowadzić również do samobójstwa – <i>przestrzega ekspertka Instytutu LB Medical</i>. – Chcielibyśmy także uwrażliwić ludzi na drugiego człowieka, pokazać, jakie symptomy towarzyszą początkom depresji bądź innym schorzeniom”. ~ https://codziennypoznan.pl/arttykul/2021-01-08/polacy-nadal-wstydzaja-sie-pojsc-do-psychologa-czy-psychiatry/</p>

Wnioski

Niektórzy nadal sądzą, że prośba o pomoc lub chęć wizyty u psychologa jest powodem do wstydu. W niektórych przypadkach zdrowie psychiczne wciąż jest tematem tabu. Dyskutowanie na tak trudne temat, jak samobójstwo spowodowane np. prześladowaniem, może znormalizować wizyty u różnych specjalistów, z kolei to może spowodować, że ludzie zaczną zdawać sobie sprawę z tego, że zdrowie psychiczne jest tak samo ważne, jak zdrowie fizyczne.